

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**

I N F O R M A C I J A
O BANKARSKOM SISTEMU
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
31. 12. 2009.

Sarajevo, mart/ožujak 2010.

Agencija za bankarstvo Federacije BiH, kao regulatorna institucija koja obavlja superviziju (nadzor) banaka, sačinila je Informaciju o bankarskom sistemu Federacije BiH (stanje 31. decembra 2009. godine po konačnim nerevidiranim podacima) na osnovu izvještaja banaka, te ostalih informacija i podataka koje su banke dostavile. Obuhvaćeni su i rezultati i podaci do kojih se došlo kontrolama na licu mjesta (on site) i analizama u Agenciji (off site finansijske analize).

I	U V O D	1
II	NADZOR BANKARSKOG SISTEMA	6
	1. AGENCIJA ZA BANKARSTVO	6
	2. BANKARSKA SUPERVIZIJA	7
	3. BORBA PROTIV PRANJA NOVCA I FINANSIRANJA TERORIZAMA	9
III	POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH	11
	1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA	
	1.1. Status, broj i poslovna mreža	11
	1.2. Struktura vlasništva	11
	1.3. Kadrovi	15
	2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA	
	2.1. Bilans stanja	17
	2.1.1. Obaveze	22
	2.1.2. Kapital – snaga i adekvatnost	26
	2.1.3. Aktiva i kvalitet aktive	29
	2.2. Profitabilnost	36
	2.3. Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope	41
	2.4. Likvidnost	44
	2.5. Devizni rizik	49
IV	ZAKLJUČAK	51
	P R I L O Z I	54

I UVOD

Kao posljedica opće zabrinutosti i globalne ekonomske i finansijske krize u realnom sektoru, u 2009. godini došlo je do stagnacije bankarskog sektora Federacije BiH koja se, pored ostalog, ogleda u smanjenju kreditne aktivnosti, porastu nenaplaćenih kredita, odsustvu kvalitetnih projekata za kreditiranje i padu profitabilnosti.

Međutim, i pored svih poteškoća banke su dosta dobro podnijele udar krize, ostvarile poslovanje koje je omogućilo solidnu stabilnost ovog sektora i sačuvale povjerenje njihovih komitenata, uz pojačanu brigu i fokus na likvidnosni i kreditni rizik. U ovom procesu uz smanjenje ukupnog broja organizacionih dijelova, a povećanje broja bankomata, došlo je i do pada broja zaposlenih u bankama za preko 4%.

U cilju ublažavanja negativnih efekata globalne finansijske krize Upravni odbor Agencije za bankarstvo Federacije BiH je usvojio Odluku o privremenim mjerama za reprogram kreditnih obaveza fizičkih i pravnih osoba, a u cilju produženja krajnjeg roka za otplatu kredita i posljedično smanjenja rata kredita.

Ohrabruje i činjenica da je provodeći „Bečku inicijativu“, odnosno sporazum o nastavku finansiranja bh. privrede i stanovništva, većina banaka u BiH u vlasništvu stranih grupacija zadržala svoju finansijsku podršku na nivou od 31.12.2008. godine što je od velike važnosti za ukupnu sigurnost poslovanja bankarskog sektora i u Federaciji BiH.

Na kraju 2009. godine u FBiH bankarsku dozvolu imalo je 20 banaka od kojih u pretežno privatnom 18 i dvije u pretežno državnom vlasništvu. U postupku privremene uprave bile su UNA banka d.d. Bihać i Hercegovačka banka d.d. Mostar.

Ukupna bilansna suma banaka na kraju 2009. godine iznosila je 15,2 milijarde KM (za 1% ili 163 miliona KM više nego na kraju 2008. godine), a evidentna je daljnja dominacija pet najvećih banaka u sistemu koje „drže“ cca 80% tržišta, kredita, depozita i kapitala. Rast bilansne sume u izvorima uglavnom je podržan porastom depozita od 6% ili 584 miliona KM, ali je isti znatno anuliran padom uzetih kredita (kreditnih zaduženja banaka).

Kod 14 banaka aktiva je veća u odnosu na kraj 2008. godine dok je kod preostalih šest banaka zabilježen pad.

Regulatorni kapital banaka u FBiH na dan 31.12. 2009. godine je, kao i neto kapital, iznosio dvije milijarde KM, pri čemu je njegova struktura neznatno poboljšana, jer je došlo do pada dopunskog kapitala, ali je osnovni kapital povećan najvećim dijelom iz osnova rasporeda ostvarene dobiti za 2008. godinu u kapital kao i nove dokapitalizacije.

Najznačajnija promjena u aktivi banaka je povećanje novčanih sredstava za 14% ili 575 miliona KM (sa 4,2 milijarde KM na 4,8 milijarde KM), što je najviše posljedica i rezultat restriktivne kreditne politike banaka i smanjenja kreditnih aktivnosti u 2009. godini, uz istovremeni rast depozita i priliv novčanih sredstava iz prve tranše stand-by aranžmana sa MMF-om.

U 2009. godini kreditni plasmani su smanjeni za 6% ili 638 miliona KM i sa 31.12.2009. godine iznosili su 9,8 milijardi KM.

Depoziti s učešćem od 72,5% i iznosom od 11 milijardi KM i dalje su najznačajniji izvor finansiranja banaka u Federaciji BiH. Pozitivna kretanja posebno su značajna za depozite stanovništva koji su, i pored navedenih nepovoljnih ekonomskih uvjeta, u 2009. povećani za 8% ili 325 miliona KM i na kraju 2009. godine iznose 4,51 milijardu KM. Nasuprot tome, u sektoru privatnih preduzeća depoziti iznose 1,4 milijarde KM i ukupno su na kraju 2009. godine manji za 87 miliona KM.

Da je povjerenje u banke i sigurnost i stabilnost bankarskog sektora očuvana potvrđuje i podatak da je štednja sa 31.12.2009. godine, nakon neznatnog pada u prvom kvartalu, dostigla iznos od 4,36 milijardi KM.

Bankarski sistem u Federaciji BiH u 2009. godini ostvario je minimalnu dobit u iznosu od devet hiljada KM, dok je u 2008.godini dobit iznosila 50 miliona KM. Pozitivan finansijski rezultat od 52.975 hiljada KM ostvarilo je 13 banaka, što je za 41% ili 36 miliona KM manje nego u 2008. godini, a gubitak u iznosu od 52.966 hiljada KM iskazan je kod sedam banaka, tj. 36% ili 14 miliona KM više nego 2008. godine.

Razlog pogoršanja uspješnosti ukupnog sektora u 2009. godini su pad kreditne aktivnosti uz istovremeni rast neuposlenih novčanih sredstava, kao i značajno povećanje troškova rezervi za kreditne gubitke zbog pogoršanja kvaliteta aktive.

Na kraju, može se zaključiti da su u 2009. godini zaustavljena negativna kretanja iz posljednjeg kvartala 2008. godine u segmentu likvidnosnog rizika, te da su osnovni pokazatelji likvidnosti poboljšani.

• **Rast i razvoj bankarskog sektora i struktura prema vlasništvu:** U sljedećoj tabeli daje se pregled promjena u broju i vlasničkoj strukturi banaka u posljednjih pet godina.

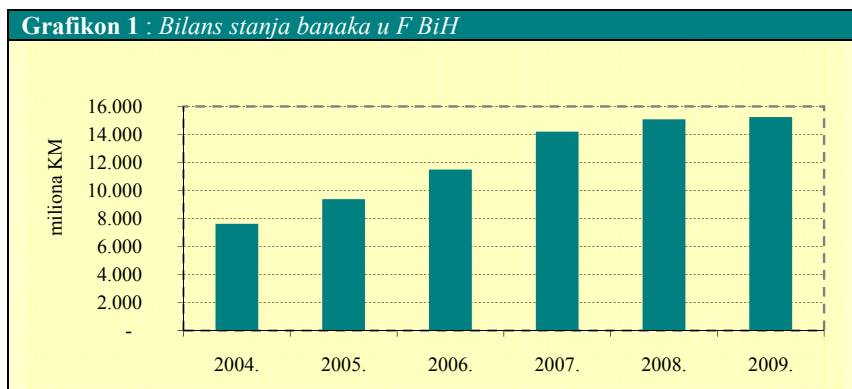
Tabela 1 : Pregled promjena u broju i vlasničkoj strukturi banaka			
	Državne banke	Privatne banke	U K U P N O
31.12.2004.	6	18	24
U 2005. godini nije bilo promjena			
31.12. 2005.	6	18	24
Promjene u 2006.godini:			
-oduzete dozvole	-1		-1
- nove dozvole		+1	+1
-spajanje/pripajanje		-1	-1
31.12.2006.	5	18	23
Promjene u 2007.godini:			
-spajanje/pripajanje		-1	-1
- izmjena vlasničke str.	-2	+2	
31.12.2007.	3	19	22
Promjene u 2008.godini			
-spajanje/pripajanje		-1	-1
- oduzete dozvole ¹	-1		-1
31.12.2008.	2	18	20
U 2009. godini nije bilo promjena			
31.12.2009.	2	18	20

¹ Razvojna banka F BiH od 01.07.2008. godine postaje pravni sljednik Investicijske banke F BiH d.d. Sarajevo.

Bilans stanja

Kao posljedica globalne ekonomske i finansijske krize i negativnih efekata na ukupnu ekonomiju, bankarski sektor za 2009. godinu karakteriše stagnacija, odnosno minimalan rast bilansne sume i pad kreditnih aktivnosti. Aktiva banaka ostvarila je neznatan rast od 1% ili 163 miliona KM i dostigla iznos od 15,2 milijarde KM. Tokom posljednjih pet godina, odnosno u periodu od početka 2005. do kraja 2009. godine, bilansna suma sistema povećana je dva puta.

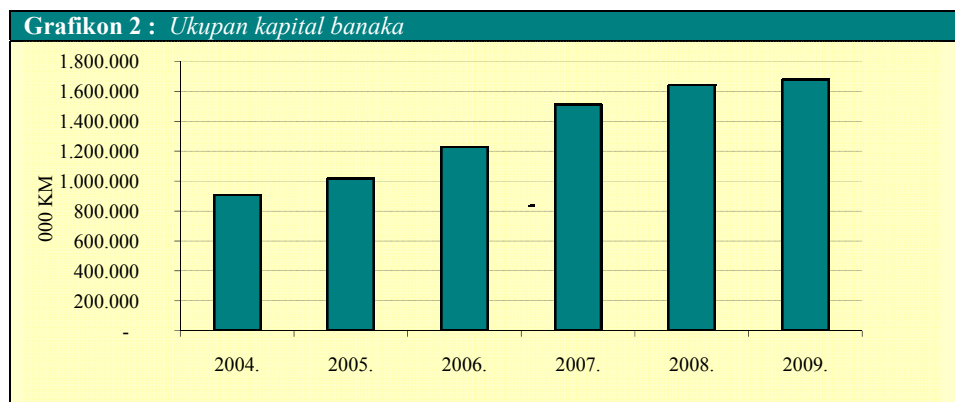
Minimalan rast bilansne sume od samo 1% u odnosu na 2008. godinu u izvorima je ostvaren povećanjem depozita za 584 miliona KM ili 6%, kapitala za 37 miliona KM ili 2%, dok su uzeti krediti smanjeni za 405 miliona KM ili 19%.

U aktivi banaka s učešćem od 64,3% najznačajnija stavka su kreditni plasmani koji su u 2009. godini smanjeni za 638 miliona KM ili 6% i iznose 9,8 milijardi KM. Najveći dio smanjenja (567 miliona KM) odnosi se na dva dominantna sektora, privatna preduzeća i stanovništvo, čije učešće sa 31.12.2009. godine iznosi 96,6%.

Novčana sredstava povećana su za 14% ili 575 miliona KM, kao posljedica smanjenja kreditnog portfolia, i iznosila su 4,8 milijardi KM, što je učešće od 31,4% u aktivi.

Depoziti su, s učešćem od 72,5% i iznosom od 11 milijardi KM i dalje najznačajniji izvor za finansiranje banaka u FBiH.

Ukupan kapital banaka iznosio je 1,7 milijardi KM (dionički 1,17 milijardi KM) i veći je za 2%. Navedeni rast kapitala najvećim dijelom je iz osnova priliva novog, svježeg kapitala – dokapitalizacije kod šest banaka u iznosu od 43,5 miliona KM, što je 20% priliva iz 2008. godine.

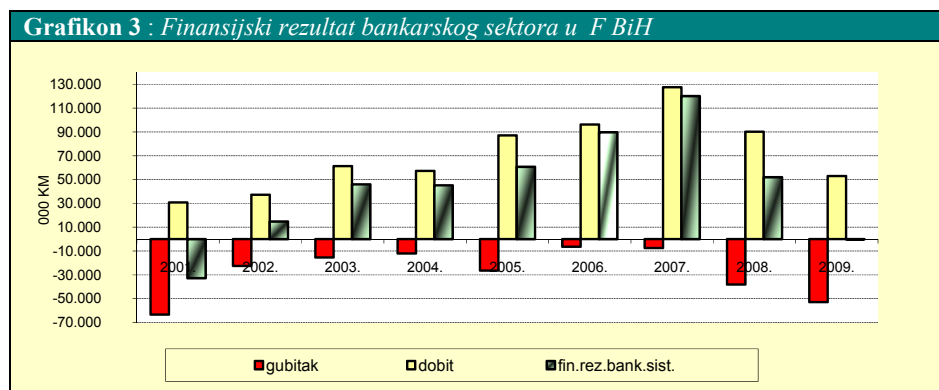
Bilans uspjeha

Nakon 2001. godine kada je na nivou sistema ostvaren gubitak u iznosu od 33 miliona KM, započeo je pozitivan trend uspješnog poslovanja, koji je zbog širenja globalne ekonomske i finansijske krize u 2008. godini zaustavljen, tako da je zabilježen značajan pad profitabilnosti ukupnog bankarskog sistema u Federaciji BiH. U 2009. godini, kao posljedica negativnog uticaja krize pad profitabilnosti je još izraženiji.

Prema konačnim nerevidiranim podacima za 2009. godinu, banke u Federaciji BiH ostvarile su pozitivan finansijski rezultat-dobit u iznosu od samo devet hiljada KM, dok je u 2008. godini dobit iznosila 50 miliona KM.

Pozitivan finansijski rezultat ostvaren je kod 13 banaka u ukupnom iznosu od 52.975 hiljada KM, što je za 41% ili 36 miliona KM manje nego u 2008. godini (15 banaka), dok je sedam banaka iskazalo gubitak u iznosu od 52.966 hiljada KM, što je za 36% ili 14 miliona KM više nego prethodne godine.

Razlog pogoršanja uspješnosti ukupnog sektora u 2009 godini je to što je generalno u sistemu, a posebno kod velikih banaka koje su nosioci profitabilnosti, ostvarena dobit znatno manja kao posljedica smanjenja ukupnog prihoda i značajnog povećanja troškova rezervi za kreditne gubitke zbog pogoršanja kvaliteta aktive.

Ukupan prihod u 2009. godini iznosio je 815 miliona KM i za 3% je manji nego u 2008. godini, dok su troškovi rezervi za kreditne gubitke povećani za 43% ili 68 miliona KM i iznose visokih 226 miliona KM.

Neto kamatni prihod je porastao za svega 1% ili 3,1 milion KM, kao posljedica većeg smanjenja kamatnih rashoda od smanjenja kamatnih prihoda, te je u strukturi ukupnog prihoda neznatno povećano učešće neto kamatnog prihoda sa 62,0% na 64,1%, dok je učešće operativnih prihoda smanjeno sa 38% na 36%.

• **Vlasnička struktura:** Na kraju 2009. godine vlasnička struktura banaka u Federaciji BiH je bila sljedeća: dvije banke u pretežno državnom vlasništvu, a od 18 banaka u pretežno privatnom vlasništvu šest banaka je u većinskom vlasništvu domaćih pravnih i fizičkih osoba (rezidenata), dok je 12 banaka u većinskom stranom vlasništvu.

Prema kriteriju zemlje porijekla vlasnika-dioničara, odnosno kriteriju direktno ili indirektno većinsko vlasništvo preko članica iz grupe, na kraju 2009. godine najveće je učešće bankarskih

grupa i banaka iz Austrije (56,7%), slijede italijanske banke (16,6%), dok ostale zemlje imaju učešća manja od 6,4%.

U 2009. godini došlo je i do promjena učešća državnog, stranog i privatnog domaćeg (rezidenata) kapitala u ukupnom dioničkom kapitalu. Udio državnog kapitala se smanjio sa 4,1% na 3,6%. Strani kapital nominalno je povećan za 46,5 miliona KM, najviše iz osnova izvršene dokapitalizacije (43,5 miliona KM), a učešće je povećano sa 83,1% na 83,3%. Privatni kapital (rezidenata) povećan je za 10,9 miliona KM, a relativno učešće u ukupnom dioničkom kapitalu povećano sa 12,8% na 13,1%.

• **Koncentracije i konkurencija:** Što se tiče prilika na bankarskom tržištu Federacije BiH, gdje u borbi za klijente i veći tržišni udio, banke ulaze u akvizicije i integracijske procese kroz pripajanja, po završetku tih procesa u sistemu će, prema ocjeni finansijskih stručnjaka, ostati od 15 do 20 jakih banaka. Naime, pet do šest velikih banaka u stranom vlasništvu kontrolirat će 90% tržišta, kojim već sada suvereno vladaju, dok će se manje banke profilirati kao banke lokalnog karaktera.

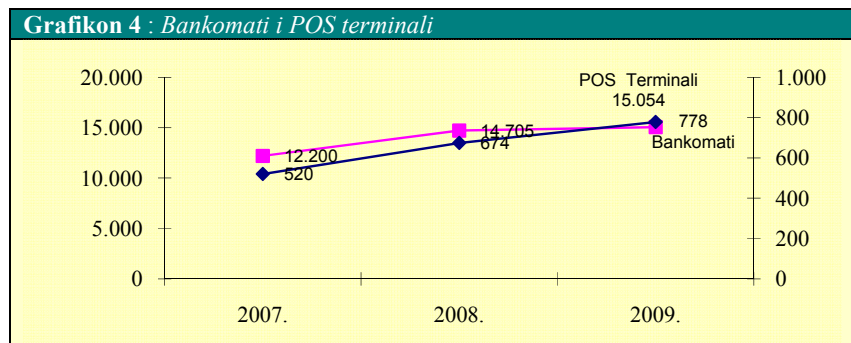
Kod tri banke, koje i dalje imaju dominantno učešće od 65,1%, aktiva prelazi iznos od dvije milijarde KM. Najveći broj banaka (13) je s aktivom manjom od 500 miliona KM, od toga četiri imaju aktivu manju od 100 miliona KM. Tri banke su s aktivom između 500 miliona KM i jedne milijarde KM, dok je kod jedne banke nešto veća od jedne milijarde KM.

Jedan od pokazatelja koncentracije u bankarskom sistemu je omjer tržišne koncentracije, odnosno koncentracijska stopa² (dalje CR), koja pokazuje ukupno tržišno učešće najvećih institucija u sistemu. CR5 je pokazatelj učešća aktive pet najvećih banaka i na kraju 2009. godine u bankarskom sistemu u Federaciji BiH iznosio je 78,2% (12.2008. godine 79%), ali ipak je evidentna dominacija tri najveće banke u sistemu koje „drže“ 65,1% tržišta.

U tržišnoj „utakmici“ banke koriste različite instrumente, od politike kamatnih stopa, unapređenja organizacije, kadrovskog jačanja, jakog marketinškog nastupa, do širenja poslovne mreže, finansijske podrške "majke" ili članice iz grupacije.

Kartično poslovanje u većini banaka u Federaciji BiH je značajna poslovna aktivnost, prvenstveno kreditnog karaktera, a reflektira se kroz sve masovnije korištenje kreditnih i debitnih kartica i povećanje obima bezgotovinskog plaćanja.

U toku 2009. godine instalirano je 104 novih bankomata, a na isteku godine njihov broj iznosio je 778. Broj POS terminala također je povećan i to za 349, tako da je na kraju 2009. godine na 15.054 POS terminala bilo moguće plaćati robu karticama.

² Engl.: concentration ratio (CR), označava se prema broju institucija koje se uključuju u izračun.

II. NADZOR BANKARSKOG SISTEMA

1. AGENCIJA ZA BANKARSTVO

Agencija za bankarstvo FBiH dala je puni doprinos reformi bankarskog sektora iako je, nerijetko, bilo prisutno nerazumijevanje za mjere koje je poduzimala. Kao neovisna i samostalna institucija za nadzor i licenciranje banaka, osnovana je u drugoj polovini 1996. godine i njen rad od početka je usmjeren na stvaranje jakog i stabilnog bankarskog sistema, tržišno orijentisanog i oslonjenog na međunarodne standarde poslovanja i supervizije (nadzora) banaka.

Zakonom o Agenciji utvrđeni su njeni osnovni zadaci koji se, u najkraćem, odnose na izdavanje dozvola za osnivanje i rad banaka, donošenje regulatornih podzakonskih akata, nadziranje rada banaka, mikrokreditnih organizacija i lizing društava i poduzimanje mjera u skladu sa Zakonom, što uključuje i uvođenje postupaka privremene uprave i likvidacije banaka, odnosno iniciranje postupaka stečaja nad bankama.

U proteklih 13 godina FBA je, prema ocjenama i domaćih i stranih dužnosnika, dostigla visok nivo profesionalnosti, sa zaposlenicima koji posjeduju stručnost i znanja iz oblasti supervizije, stečena kroz brojne edukacije u zemlji i inostranstvu.

FBA je i u protekloj godini uspješno djelovala da banke u Federaciji BiH što kvalitetnije upravljaju naročito kreditnim rizikom, a banke to čine u visokoj mjeri poštujući propisane minimalne kriterije opreza, ali i vodeći računa o interesima svih „stakeholdera“, uključujući i svoje finansijsko „zdravlje“.

S osnovnim ciljem da zaštiti novac i interese deponenata, FBA je u periodu od svog osnivanja do kraja 2009. godine uvela mjere (privremene uprave, likvidacije ili stečaja) u 26 banaka, a u jednu banku privremena uprava je uvedena po nalogu Visokog predstavnika za BiH. Privremena uprava uvedena je u 23 banke.

Od 26 banaka u kojima su poduzete mjere postupak je okončan u 14 banaka, a na dan 31.12.2009. godine pod mjerama se nalazi 12 banaka.

Od 26 banaka u kojima su uvedene mjere:

- u sedam banaka je pokrenut stečajni postupak kod nadležnih sudova,
- u deset banaka je pokrenut likvidacioni postupak. Likvidacioni postupak je okončan u šest banaka (u četiri banke su isplaćene sve obaveze prema povjeriocima i dioničarima, a dvije banke su prodane);
- četiri banke su pripojene drugim bankama;
- tri banke su sanirane i nastavile sa radom. Jedna banka je dokapitalizirana i privatizovana, druga je dokapitalizirana, a u trećoj je riješen status banke, izabrani su organi upravljanja i banka je nastavila sa radom;
- u dvije banke postupak privremene uprave je u toku.

2. BANKARSKA SUPERVIZIJA

Polazeći od potreba globalne makroekonomske i finansijske stabilnosti, Komitet za superviziju banaka iz Bazela je 1997. godine donio dvadeset pet osnovnih principa za efikasnu superviziju banaka koji se moraju poštivati da bi supervizorski sistem u bankarstvu bio efikasan. Ove principe je u 2006. godini revidirao i u novoj formi objavio. Ovom revizijom Bazelski komitet je osnovne principe aktuelizirao, učinio jasnijim i konzistentnijim, dodatno razvio neke već postojeće i ugradio nove, i generalno izvršio njihovo približavanje novom međunarodnom kapitalnom okviru za banke – Bazelu II.

Principi su minimalni zahtjevi koje treba ispuniti i u mnogim slučajevima neophodno ih je dopuniti drugim mjerama kako bi se zadovoljili specifični uslovi ili regulirali rizici u finansijskim sistemima pojedinih zemalja. Principi se odnose na preduslove za efikasnu superviziju banaka, izdavanje dozvola, opreznosne propise i zahtjeve, metode za stalnu superviziju banaka, neophodne informacije, ovlaštenja supervizora i prekogranično bankarstvo.

Opšteprihvaćeni međunarodni principi, standardi i prakse za bankarsku superviziju koje Agencija sve sveobuhvatnije i dosljednije primjenjuje, uz stalnu pojačanu pažnju prema aktuelnim i lako prenosivim uzročnicima kriznih situacija, su bili glavna briga Agencije za pripremu i aktiviranje raspoloživih odbrambenih aktivnosti i mjera koje su rezultat vlastitih iskustava, ali i „naučenih lekcija“ u mnogo razvijenijim i snažnijim, krizom naročito pogođenim, bankarskim sistemima.

Propise, njihovo poboljšanje i dogradnju kao i operativne odluke iz svoje nadležnosti Agencija je donosila uz preduzimanje svih propisanih koraka čiji je osnovni cilj bio da banke u svom radu u najvećoj mjeri osiguraju zakonitost, punu primjenu propisa Agencije i svih opšteprihvaćenih principa i praksi za njihov, naročito u uslovima sveprisutne recesije, oprezan i uspješan rad. Pored navedenog, insistiranje i ciljevi svih napora Agencije bili su usmjereni na jačanje kapitala banaka, poboljšanje njihovih kreditnih politika i njihova dosljedna primjena u praksi, podizanje opreza na najviši mogući nivo u upravljanju kreditnim rizikom koji je još uvijek dominantan u našem okruženju i rizikom likvidnosti, ali i na jačanje sposobnosti za upravljanje potencijalnom kriznom situacijom. Uz sve ovo Agencija je kontinuirano poticala banke, naročito one koje dominiraju sistemom, za jačanje njihovih finansijskih potencijala i putem dodatne specijalne podrške njihovih roditeljskih stranih banaka.

Bankarska supervizija - on site i off site kontrola banaka radila je po planu i programu rada za 2009. godinu. Svim kontrolisanim bankama, nakon sačinjenih zapisnika, izdati su nalozi za izvršenje i otklanjanje uočenih nedostataka. Kontrolom je utvrđeno da su banke naloge Agencije uredno i uglavnom na vrijeme izvršavale. Konkretan, stručan i profesionalan pristup od strane supervizije pri kontroli banaka ima za cilj dalje unapređenje kvaliteta poslovanja banaka, njihove profitabilnosti, solventnosti i sigurnosti u poslovanju, što je obostrani interes.

Agencija je sa Međunarodnim monetarnim fondom i Centralnom bankom BiH u 2009. godini nastavila i intenzivirala, uz pokretanje intenzivnih konkretnih analitičkih aktivnosti, rad na razvijanju sposobnosti za prikupljanje i analizu „Indikatora finansijskog zdravlja“ kao jednog od preduslova za jačanje i veću efikasnost nadzora nad ukupnim finansijskim, a ne samo bankarskim, sektorom. Ovaj rad je rezultirao prvim sveobuhvatnijim scenarijima stvarne situacije i pretpostavljenih potencijalno mogućih kriznih situacija, istina samo kriznih udara sistemskog karaktera, koji su po prvi put prikazali granice problema i stresa koje banke u sistemu Federacije BiH mogu podnijeti bez značajnijih posljedica.

U 2008. godini je započeo USAID-ov projekat tehničke pomoći finansijskom sektoru Bosne i Hercegovine pod nazivom „Partnerstvo za unaprjeđenje ekonomskih reformi“ (Partnership for Advancing Reforms in Economy – „PARE“). U 2009. godini a u skladu sa Strategijom Agencije za uvođenje „Međunarodnog sporazuma o mjerenju kapitala i standardima kapitala“– Bazel II i akcionim planom, Agencija je provela aktivnosti većeg dijela 1. faze pomenute Strategije, pripremljen je i određen broj radnih verzija nacрта budućih propisa kojima će se regulisati upravljanje sa tri osnovna bankarska rizika (kreditni, tržišni i operativni) kao i uvodni koraci za pripremu kreacije supervizorskog pristupa koji će obuhvatiti širi spektar opreznosnih instrumenata kao bitne dopune uspješnom upravljanju pomenutim rizicima.

Kao ravnopravna članica Agencija je učestvovala u svim aktivnostima koje je provela Grupa bankarskih supervizora Centralne i Istočne Evrope (Banking Supervisors Central and Eastern Europe – „BSCEE“) koju čine supervizorske institucije iz 20 zemalja u tranziciji i Austrije koja je pod specijalnim patronatom Bazelskog komiteta za superviziju banaka.

U skladu sa zahtjevima Principa 25 sa liste „Osnovnih principa za efikasnu superviziju banaka“ koje je izdao Bazelski komitet, Agencija je u 2009. godini zajedno sa Centralnom bankom BiH i Agencijom za bankarstvo RS obavila završne pregovore o potpisivanju dva memoranduma o međusobnoj saradnji i to: sa Bankarskom regulatornom i supervizorskom Agencijom Republike Turske koji je i potpisan u junu 2009. godine, kao i Centralnom bankom Italije čiji se poziv za potpisivanje sličnog dokumenta očekuje u skorije vrijeme.

U 2009 godini Agencija je ostvarila saradnju ne samo s regulatornim institucijama zemalja s kojima su već potpisani memorandumi o razumijevanju, nego i s ostalim supervizorskim institucijama zemalja bližeg i šireg okruženja. Takođe realizirani su posebni oblici konkretne radne saradnje sa supervizorskim institucijama putem tzv. „koledža“ i razmjene informacija o pitanjima poslovanja i stanja roditeljskih banaka i njihovih „kćerki“ odnosno subsidijara.

U skladu sa odlukom Parlamenta Federacije BiH iz 2006. godine i kasnijeg „CARDS Programa“ koji su pripremili eksperti Evropske centralne banke i grupe evropskih centralnih banaka, Agencija je i u 2009. godini u svim prilikama pružala podršku ideji za objedinjavanje supervizije banaka na državnom nivou, jer je prepoznala da, uz mnogobrojne pragmatične razloge, ovakvu uspostavu nadzora nad glavnim segmentom finansijskog sistema put u Evropsku uniju nije moguće. I evropski eksperti su potvrdili da je: „bankarska supervizija zaista organizovana na državnom nivou u evropskim zemljama, bilo pod pokroviteljstvom centralne banke ili izvan nje“ i da: „... članstvo u Evropsku uniju podrazumijeva uspostavu jedinstvenog bankarskog tržišta koje vodi jedinstvenoj superviziji“.

Sve agresivnija globalizacija i razvoj bankarske industrije, kao i dogradnja i evolucija supervizorskih principa, pravila i standarda, ali i aktualne bolne refleksije globalne finansijske i ekonomske krize koja je „očitala“ brojne lekcije svemu i svakom na koga su uticale, pokazali su da naročito supervizori banaka moraju stalno biti u toku i kontinuirano razvijati svoja znanja, sposobnosti i instrumente za svoje što efikasnije djelovanje u vršenju svoje misije. Iz svih takvih razloga, kao i iz razloga upošljavanja novih, naročito mladih kadrova, Agencija je i u 2009. godini vodila računa o tim potrebama i, samostalno i uz pomoć različitih međunarodnih za to visoko kvalifikovanih i specijaliziranih institucija, provodila nužnu edukaciju svojih uposlenih, koja se obavljala u zemlji i u inostranstvu, ali i pružala pomoć u specijalističkoj edukaciji drugih nadzornih organa i institucija u Federaciji BiH.

3. BORBA PROTIV PRANJA NOVCA I FINANSIRANJA TERORIZMA

Ocjena bankarskog sistema za 2009. godinu utemeljena je na ocjeni banaka koje su rezultat izvršenih kontrola usklađenosti poslovanja banaka sa standardima sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma, kontrola izvršenja danih naloga i analizi izvještaja koje banke dostavljaju Agenciji (Obrazac br. 6, tabele A do E).

1. Stanje banaka

U obimnim i ciljanim kontrolama, te na osnovu izvještaja koje su banke dostavile Agenciji, utvrđeno je da ne postoje razlozi za supervizorsku zabrinutost u pogledu upravljanja rizicima od pranja novca i finansiranja terorizma. Kvaliteta upravljanja rizicima, koji se, u poslovanju banaka, mogu pojaviti kao posljedica pranja novca i finansiranja terorizma (rizik reputacije, operativni rizik, pravni rizik, rizici koncentracija u aktivima i depozitima), u bankarskom sektoru Federacije Bosne i Hercegovine, zadovoljavajući je i ima trend rasta. Kvantitet rizika se zadržao u granicama umjerenog i tokom godine je počeo bilježiti opadajući trend. Dodatni razlog za ovakvu supervizorsku ocjenu je i ocjena usklađenosti zakonodavstva Bosne i Hercegovine sa standardima sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma (40+9 preporuka FATF i direktive Parlamenta i Vijeća Evrope) koju je izvršio MONEYVAL komitet Vijeća Evrope u periodu maj-decembar 2009. godine. Naime u Izvještaju ovog komiteta navedeno je da je, pored dosta neusklađenosti u finansijskom sistemu BiH, bankarski sektor većim dijelom usklađen te da može predstavljati dobar primjer drugim finansijskim institucijama u postizanju usklađenosti.

1.1 Politika o prihvatljivosti klijenta: Banke su ustrojile posebne registre profila klijenta. Izvjestan problem u funkcioniranju ovih registara predstavlja ažuriranje podataka za klijente koje banke razvrstavaju u najrizičnije grupe. Međutim, veoma je značajno da su banke usvojile i da primjenjuju pristup klijentima koji se temelji na analizi rizika koji klijenti nose za banku, odnosno da su definisale koji i kakvi klijenti su prihvatljivi za banku.

1.2 Politika o identifikaciji klijenta: Banke su usvojile identifikaciju klijenta kao osnovni element standarda «upoznaj svog klijenta». Politiku o identifikaciji klijenta banke primjenjuju kod uspostave poslovnih odnosa sa klijentima. Međutim, još uvijek je prisutan problem ažuriranja dokumentacije kojom se dokumentira uspostava tih odnosa kod već uspostavljenih poslovnih odnosa.

1.3 Politika o stalnom monitoringu (praćenju) računa i transakcija: Ova politika se primjenjuje i sve je manje formalnog praćenja računa i transakcija klijenta. U cilju postizanja suštinskog praćenja računa i transakcija klijenata banke su, na osnovu primjene principa «upoznaj svog klijenta» definisale limite transakcija po određenim vrstama računa i transakcija, izgradile su informacione sisteme koji omogućavaju primjenu uspostavljenih limita u praćenju računa i transakcija, tako da, u slučajevima postajanja sumnje na pranje novca i finansiranje terorizma, definirani limiti, počinju da služe i preventivnom, a ne samo naknadnom praćenju računa i transakcija.

1.4 Politika o upravljanju rizikom od pranja novca i finansiranja terorizma: Elementi navedene politike su definirani u programima banaka. Definirane su linije izvještavanja, kako eksterne, tako i interne.

Izvjestavanje: Banke su u 2009. godini izvijestile 303.822 transakcija, što je 0,47 % ukupno obavljenih transakcija u bankarskom sistemu Federacije Bosne i Hercegovine (64.729.831 obavljenih transakcija, po podacima banaka) u vrijednosti od 11.067.457 h/KM, što čini 10,60% ukupne vrijednosti obavljenih transakcija u bankarskom sistemu Federacije Bosne i Hercegovine (104.217.534 h/KM po podacima banaka). Broj izviještenih transfera u 2009. godini je smanjen za 0,12%, u odnosu na prethodnu godinu, dok je njihova vrijednost porasla za 1,65%.

U narednoj tabeli daje se uporedni pregled broja i vrijednosti izviještenih transfera, po načinu izvještavanja transfera (prije izvršenja, u propisanom roku i po proteku propisanog roka):

Vrijednost transfera u 000 KM

Tabela 2 : Uporedni pregled broja i vrijednosti izviještenih transfera							
R. br.	Opis (naziv transfera)	Transferi u 2008.		Transferi u 2009.		%	
		Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost
1	2	3	4	5	6	7 (5/3)	8 (6/4)
1.	Ukupno izviješteni transferi (2+3+4)	304.178	10.886.870	303.822	11.067.457	99,88	101,65
2.	Transferi izviješteni prije izvršenja	9	6.150	32	28.646	355,55	465,78
3.	Transferi izviješteni u roku od 3 dana	303.958	10.869.257	303.637	11.030.046	99,89	101,48
4.	Transferi izviješteni poslije roka od 3 dana	211	11.463	153	8.765	72,51	76,46

U strukturi izviještenih transfera primjetno je povećanje broja (355,55%) u odnosu na prethodnu godinu i vrijednosti (465,78%) izviještenih transfera prije njihovog izvršenja. Ovo upućuje na izvođenje zaključka da je monitoring računa i transakcija temeljen na uspostavljenim limitima postao primaran faktor na osnovu kojeg su banke zaključivale da se radi o sumnjivom odnosno neuobičajenom transferu. Broj i vrijednost transfera izviještenih u propisanom roku ima isti trend kao i broj i vrijednost ukupno izviještenih transfera. Broj i vrijednost transfera izviještenih po proteku propisanog roka za izvještavanje, potvrđuje konstataciju navedenu u dijelu: Politika o stalnom praćenju računa i transakcija, da su banke, u praćenju računa i transakcija, primijenile princip «upoznaj svog klijenta», tako da je znatno smanjen broj i vrijednost transfera izviještenih po proteku roka za njihovo izvještavanje. Međutim, još uvijek monitoring služi i za korektivne (naknadne) aktivnosti banaka na sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma. Ovo također znači da je Agencija u 2009. godini u izvršenim nadzorima utvrdila znatno manji broj neizviještenih transakcija, što je rezultiralo znatno manjim brojem naloga da se te transakcije naknadno izvijeste.

Sumnjive transakcije: Banke su u izvještajima 86 transfera označile kao sumnjive (85 transfera zbog sumnje na pranje novca i 1 transfer zbog sumnje na finansiranje terorizma), što je 215% u odnosu na prethodnu godinu. Vrijednost ovih transfera iznosi 36.865 h/KM, što predstavlja 150,84% u odnosu na prethodnu godinu.

U narednoj tabeli daje se uporedni pregled broja i vrijednosti izviještenih sumnjivih transfera, po načinu izvještavanja transfera (prije izvršenja, u propisanom roku i po proteku propisanog roka):

Vrijednost transfera u 000 KM

Tabela 3 : Uporedni pregled broja i vrijednosti izviještenih sumnjivih transfera							
R. br.	Sumnjivi transferi	Transferi u 2008.		Transferi u 2009.		%	
		Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost
1	2	3	4	5	6	7 (5/3)	8(6/4)
1.	Ukupno izviješteni transferi	40	24.439	86	36.895	215,00	150,84
2.	Transferi izviješteni prije izvršenja	7	6.108	32	28.646	457,14	469,00
3.	Transferi izviješteni u roku od 3 dana	7	15.653	42	6.287	671,42	40,16
4.	Transferi izviješteni poslije roka od 3 dana	26	2.678	12	1.960	46,15	73,18

Struktura izviještenih sumnjivih transfera, kao i struktura ukupno izviještenih transfera, potvrđuje ranije date konstatacije. Naime, uočljiv je značajan porast broja (457,14%) i vrijednosti (469%) sumnjivih transfera izviještenih prije njihovog izvršenja. Ovo dodatno znači da je monitoring računa i transakcija temeljen na principu „upoznaj svog klijenta“ i definisanim limitima transakcija bio jedan o osnovnih alata za prepoznavanje da je neka transakcija povezana sa pranjem novca i finansiranjem terorizma. Smanjenje broja (46,15%) u odnosu na prethodnu godinu) i vrijednosti (73,18%) transfera izviještenih po proteku roka za izvještavanje ukazuju da su banke razvile odgovarajuće politike i procedure praćenja tako da je sve manje transakcija koje, one same ili po nalogu Agencije, izvještavaju po proteku rokava definisanih za izvještavanje.

III POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH

1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA

1.1. Status, broj i poslovna mreža

Na dan 31. 12. 2009. godine u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 20 banaka. Broj banaka je isti kao i 31. 12. 2008. godine. Posebnim zakonom regulirano je osnivanje i rad Razvojne banke Federacije BiH, Sarajevo, koja je pravni sljednik Investicijske banke Federacije BiH d.d., Sarajevo, od 01.07.2008. godine.

Privremenu upravu sa 31. 12. 2009. godine imale su dvije banke (UNA banka d.d. Bihać i Hercegovačka banka d.d. Mostar).

Banke su i u 2009. godini nastavile sa širenjem mreže svojih organizacionih dijelova, ali u znatno manjem obimu. Istovremeno, neke banke su i zatvarale organizacione dijelove, odnosno vršile su reorganizaciju pa i spajanje svojih organizacionih dijelova u cilju racionalizacije troškova, tako da sa 31. 12. 2009. godine banke iz Federacije BiH imaju ukupno 635 organizacionih dijelova. U odnosu na 31. 12. 2008. godine kada su banke imale 650 organizacionih dijelova, navedeno predstavlja pad od 2,3%.

Sa 31. 12. 2009. godine sedam banaka iz Federacije BiH imale su 53 organizaciona dijela u Republici Srpskoj, a devet banaka je imalo 14 organizacionih dijelova u Brčko Distriktu. Pet banaka iz Republike Srpske imale su 13 organizacionih dijelova u Federaciji BiH (tri organizaciona dijela su otvorena, a dvanaest je zatvoreno).

Dozvolu za obavljanje međubankarskih transakcija u unutrašnjem platnom prometu 31. 12. 2009. godine imale su sve banke, a osigurane depozite imalo je 14 banaka.

1.2. Struktura vlasništva

Struktura vlasništva nad bankama³ sa 31. 12. 2009. godine ocjenjena na osnovu raspoloživih informacija i uvida u samim bankama⁴ je sljedeća:

- U privatnom i pretežno privatnom vlasništvu 18 banaka (90%)
- U državnom i pretežno državnom vlasništvu⁵ 2 banke (10%)

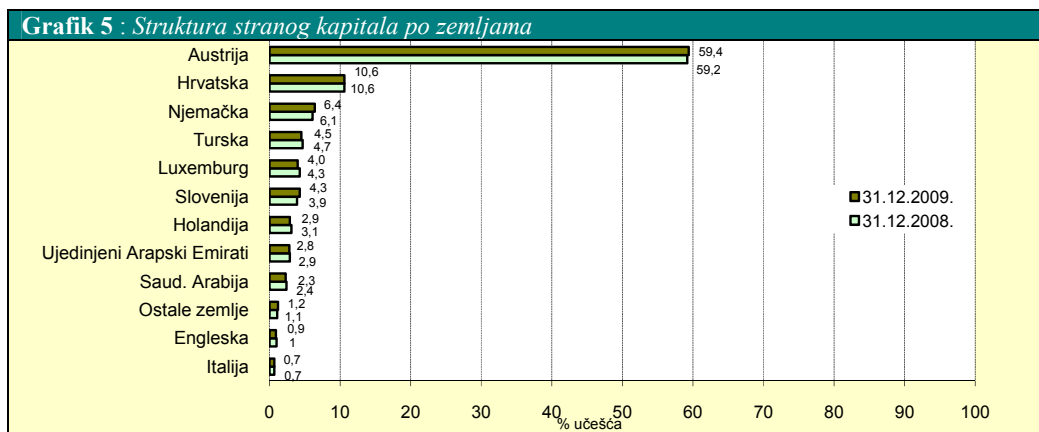
³ Kriterij podjele banaka je vlasništvo na dioničkom kapitalu banaka.

⁴ Na osnovu dobijenih dokumenata, kao i registracija kod nadležnih institucija svih promjena u kapitalu i dioničarima banaka, došlo se do strukture vlasništva na kapitalu banaka u FBiH sa 31.12.2009.godine.

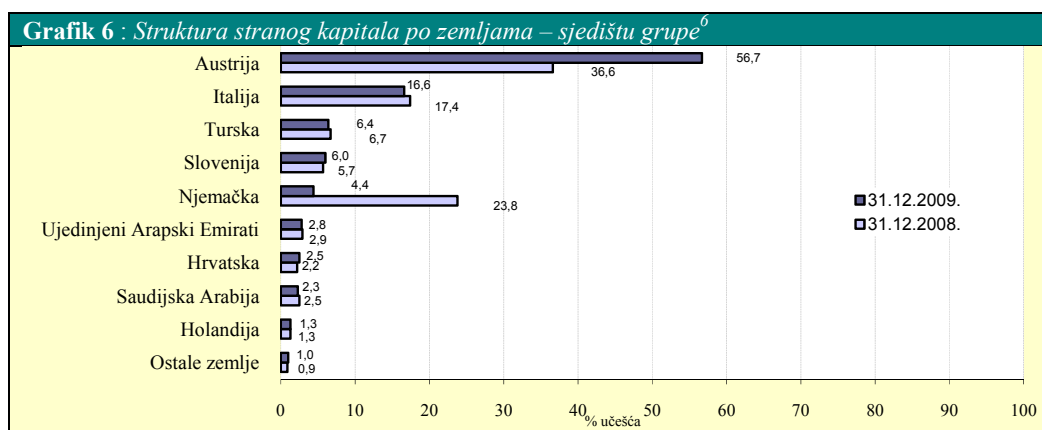
⁵ Državno vlasništvo se odnosi na domaći državni kapital BiH.

Od 18 banaka u pretežno privatnom vlasništvu, šest banaka je u većinskom vlasništvu domaćih pravnih i fizičkih osoba (rezidenata), dok je 12 banaka u većinskom stranom vlasništvu.

Ako se analizira samo strani kapital, po kriteriju zemlje porijekla dioničara, sa 31. 12. 2009. godine u vlasništvu dioničara iz Austrije bilo je 59,4% stranog kapitala, što je za 0,2 procentna poena više nego na kraju 2008. godine. Na dioničare iz Hrvatske odnosi se 10,6% stranog kapitala, dok su ostale zemlje imale učešće manje od po 7%.

Međutim, ako se uzmu u obzir kapitalne veze, struktura stranog kapitala može se promatrati i po kriteriju zemlje sjedišta majke-matice, odnosno grupe u čijem su većinskom vlasništvu (direktno ili indirektno preko članica iz grupe) banke u Federaciji BiH. Prema ovom kriteriju stanje sa 31. 12. 2009. godine je značajno promijenjeno u odnosu na kraj 2008. godine i to povećanjem učešća bankarskih grupa i banaka iz Austrije sa 36,6% na 56,7%, a razlog tome je promjena u vlasničkoj strukturi Hypo Alpe Adria Group, odnosno preuzimanje vlasništva nad ovom bankarskom grupom od strane države Austrije. Slijede italijanske banke s učešćem od 16,6%, dok su ostale zemlje imale učešće manje od po 6,4%.

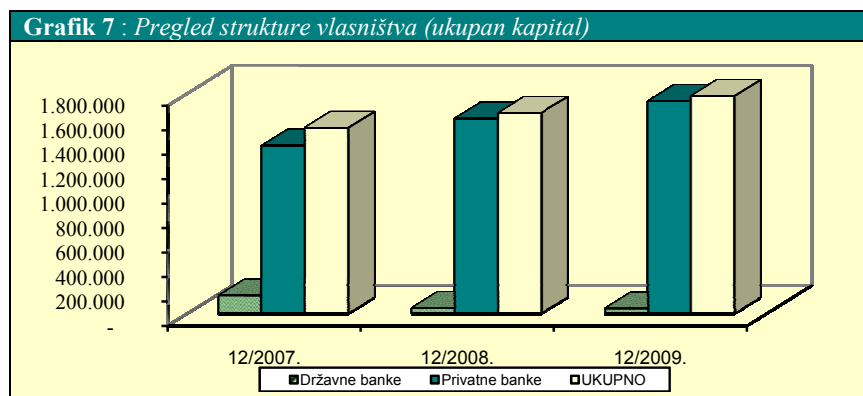
Struktura vlasništva može se promatrati i s aspekta finansijskih pokazatelja, odnosno prema vrijednosti ukupnog kapitala⁷.

⁶ Pored zemalja sjedišta matice-grupacije čije su članice banke iz F BiH, uključene su i zemlje iz kojih su svi ostali strani dioničari banaka iz F BiH.

-u 000 KM-

Tabela 4 : Struktura vlasništva prema ukupnom kapitalu

BANKE	31.12.2007.		31.12.2008.		31.12.2009.		INDEKS	
	1	2	3	4	5	6	3/2	4/3
Državne banke	147.022	10%	42.593	3%	41.736	3%	29	98
Privatne banke	1.363.020	90%	1.594.261	97%	1.632.391	97%	117	102
U K U P N O	1.510.042	100%	1.636.854	100%	1.674.127	100%	108	102

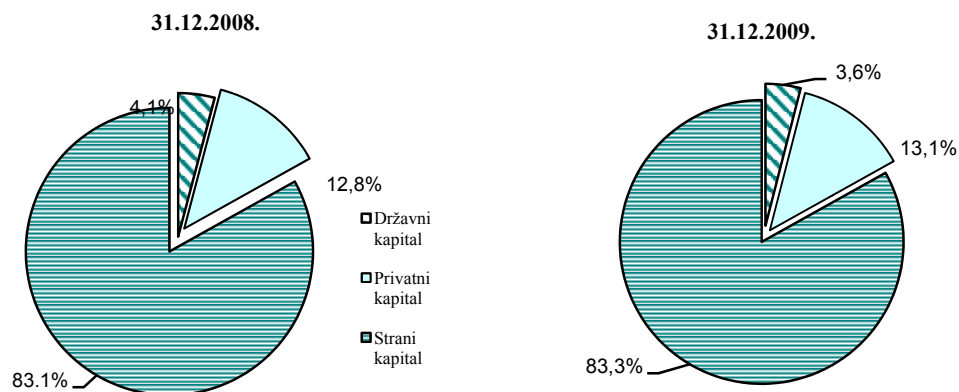
Posmatrano kroz učešće državnog, privatnog i stranog kapitala u dioničkom kapitalu banaka dobije se detaljnija slika o strukturi vlasništva kapitala banaka u Federaciji BiH.

- u 000 KM-

Tabela 5 : Struktura vlasništva prema učešću državnog, privatnog i stranog kapitala

DIONIČKI KAPITAL	31.12.2007.		31.12.2008.		31.12.2009.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	5/3	7/5
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državni kapital	133.582	12,8	46.100	4,1	41.860	3,6	35	91
Privatni kapital (rezidenti)	135.728	13,0	142.469	12,8	153.365	13,1	105	108
Strani kapital (nerezidenti)	775.912	74,2	929.447	83,1	975.943	83,3	120	105
U K U P N O	1.045.222	100,0	1.118.016	100,0	1.171.168	100,0	107	105

Grafik 8 : Struktura vlasništva (dionički kapital)

⁷ Iz bilansa stanja po shemi FBA: dionički kapital, emisioni ažio, neraspoređena dobit i rezerve, i ostali kapital (finansijski rezultat tekućeg perioda).

Dionički kapital banaka u Federaciji BiH u 2009. godini povećan je za 4,7% ili 53,2 miliona KM, od čega se na nerezidente odnosi 46,5 miliona KM, rezidente 10,9 miliona KM, a državni kapital je smanjen za 4,2 miliona KM.

Analiza vlasničke strukture banaka s aspekta dioničkog kapitala najizrazitije pokazuje promjene i trendove u bankarskom sistemu FBiH, i to u promjeni strukture vlasništva.

Udio državnog u ukupnom dioničkom kapitalu sa 31. 12. 2009. godine iznosi 3,6 % i za 0,5 procentnih poena je niži u odnosu na 31. 12. 2008. godine. Nominalno smanjenje iznosilo je 4,2 miliona KM i to iz osnova prometa dionicama sa rezidentima.

Učešće privatnog kapitala (rezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu od 13,1% je za 0,3 procentna poena veće u odnosu na 31. 12. 2008. godine. Nominalno povećanje od 10,9 miliona KM je bilo iz osnova prometa dionica između rezidenata, nerezidenata i državnog kapitala u iznosu od 1,7 miliona KM neto, kupovine dionica iz dokapitalizacije u iznosu od 3,2 miliona KM, te povećanja iz vlastitih sredstava u iznosu od 6,0 miliona KM.

Učešće stranog kapitala (nerezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu povećano je za 0,2 procentna poena u odnosu na 31. 12. 2008. godine. U apsolutnom iznosu povećalo se za 46,5 miliona KM: po osnovu izvršene dokapitalizacije u iznosu od 40,2 miliona KM, po osnovu povećanja iz vlastitih sredstava u iznosu od 3,7 miliona KM, te navedenim prometom dionica između rezidenata i nerezidenata u iznosu od 2,6 miliona KM.

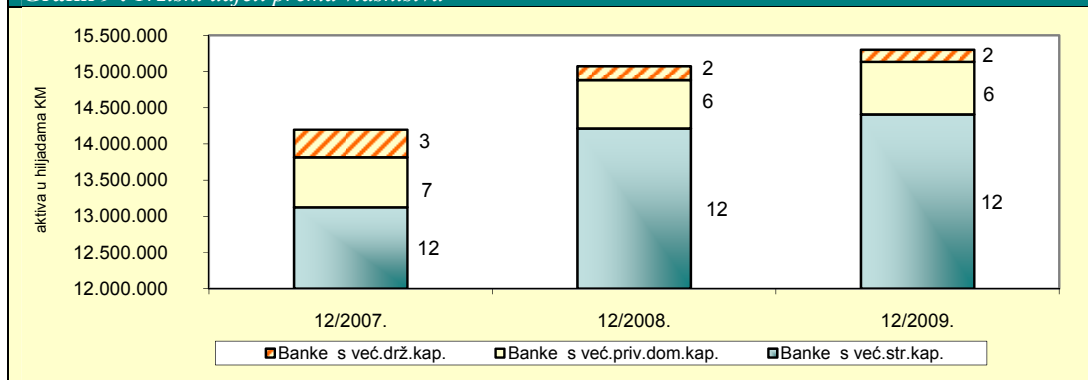
Tržišni udio banaka u većinskom stranom vlasništvu sa 31. 12. 2009. godine iznosio je visokih 93,9%, banaka s većinskim domaćim privatnim kapitalom 5,0%, a udio banaka s većinskim državnim kapitalom 1,1%.

- u %-

Tabela 6 : Tržišni udjeli banaka prema vrsti vlasništva (većinskom kapitalu)

BANKE	31.12.2007.			31.12.2008.			31.12.2009.		
	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Banke s većinskim državnim kapitalom	3	9,7	2,7	2	2,6	1,3	2	2,5	1,1
Banke s većinskim privatnim domaćim kap.	7	10,9	4,9	6	10,5	4,4	6	10,5	5,0
Banke s većinskim stranim kapitalom	12	79,4	92,4	12	86,9	94,3	12	87,0	93,9
UKUPNO	22	100,0	100,0	20	100,0	100,0	20	100,0	100,0

Grafik 9 : Tržišni udjeli prema vlasništvu

1.3. Kadrovi

U bankama FBiH na dan 31. 12. 2009. godine bilo je ukupno zaposleno 7.656 radnika, od toga u bankama s većinskim državnim kapitalom 3%, a u privatnim bankama 97%.

BANKA	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2007.		31.12.2008.		31.12.2009.		3:2	4:3
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državne banke	342	5%	234	3%	231	3%	68	99
Privatne banke	7.019	95%	7.763	97%	7.425	97%	111	96
UKUPNO	7.361	100%	7.997	100%	7.656	100%	109	96
Broj banaka	22		20		20		91	100

Jedna od posljedica uticaja ekonomske krize na bankarski sektor u F BiH je smanjenje broja zaposlenih u 2009. godine za 4% ili 341 radnik. Dok je u prvoj polovini 2009. godine smanjenje iznosilo samo 1% ili 108 radnika, u drugoj polovini pod sve snažnijim uticajem krize i njenih negativnih efekata stopa smanjenja je porasla na 3% ili 233 radnika. Treba istaći da to nije ravnomjerno raspoređeno po bankama, već da se najvećim dijelom odnosi na jednu banku kod koje je broj zaposlenih u 2009. godini smanjen za 226 ili 25%.

STEPEN STRUČNE SPREME	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2007.		31.12.2008.		31.12.2009.		4:2	6:4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Visoka stručna sprema	2.725	37,0%	3.007	37,6%	3.104	40,5%	110	103
Viša stručna sprema	799	10,8%	861	10,8%	774	10,1%	108	90
Srednja stručna sprema	3.759	51,1%	4.054	50,7%	3.719	48,6%	108	92
Ostali	78	1,1%	75	0,9%	59	0,8%	96	79
UKUPNO	7.361	100,0%	7.997	100,0%	7.656	100,0%	109	96

Iako kvalifikaciona struktura zaposlenih već duži period ima blagi trend poboljšanja kroz povećanje učešća zaposlenih s visokom stručnom spremom, negativni trendovi smanjenja broja zaposlenih u 2009. godini, najviše sa srednjom stručnom spremom, pozitivno su uticali na promjenu kvalifikacione strukture.

Jedan od pokazatelja koji utiče na ocjenu performansi pojedinačne banke i bankarskog sistema je efikasnost zaposlenih, iskazan kao omjer aktive i broja zaposlenih, odnosno iznos aktive po zaposlenom. Veći omjer je pokazatelj bolje efikasnosti poslovanja i banke i ukupnog sistema.

BANKE	31.12.2007.			31.12.2008.			31.12.2009.		
	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.
Državne	342	381.036	1.114	234	187.157	800	231	161.619	700
Privatne	7.019	13.814.886	1.968	7.763	14.882.747	1.917	7.425	15.071.121	2.030
UKUPNO	7.361	14.195.922	1.929	7.997	15.069.904	1.884	7.656	15.232.740	1.990

Na kraju 2009. godine na nivou bankarskog sistema na svakog zaposlenog je dolazilo 1,99 miliona KM aktive. Ovaj pokazatelj je znatno bolji kod sektora privatnih banaka, što je i očekivano s obzirom na stagniranje ili smanjenje obima poslovanja državnih banaka i u vezi s tim prevelikog broja zaposlenih.

Tabela 10 : Aktiva po zaposlenom po grupama			
Aktiva (000 KM)	31.12.2007.	31.12.2008.	31.12.2009.
	Broj banaka	Broj banaka	Broj banaka
Do 500	2	2	1
500 do 1.000	7	9	8
1.000 do 2.000	7	3	5
2.000 do 3.000	4	5	5
Preko 3.000	2	1	1
UKUPNO	22	20	20

Analitički pokazatelji za pojedinačne banke kreću se u rasponu od 253 hiljada KM do 3,7 miliona KM aktive po zaposlenom. Šest banaka ima ovaj pokazatelj bolji od istog za bankarski sektor, a kod tri najveće banke u sistemu prelazi iznos od 2,4 miliona KM.

Na kraju, može se reći da su banke učinile značajne pomake na poboljšanju kvaliteta i unapređenju uvjeta u kojima servisiraju svoje komitente, pravna i fizička lica, kao i uvjeta pod kojima pružaju svoje usluge i plasiraju sredstva klijentima.

2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA BANAKA

Kontrola banaka putem izvještaja obavlja se korištenjem izvještaja propisanih od strane FBA i izvještaja drugih institucija, koji čine bazu podataka utemeljenu na tri izvora:

1. informacije o bilansu stanja za sve banke koji se dostavlja mjesečno, sa dodatnim priložima tromjesečno, koji sadrže detaljnije informacije o novčanim sredstvima, kreditima, depozitima i vanbilansnim stavkama, te osnovne statističke podatke,
2. informacije o solventnosti banaka, podaci o kapitalu i adekvatnosti kapitala, klasifikaciji aktive, koncentracijama određenih vrsta rizika, poziciji likvidnosti, izloženosti deviznom riziku, kamatnim stopama na kredite i depozite, a na osnovi izvještaja propisanih od strane FBA,
3. informacije o rezultatima poslovanja banaka (bilans uspjeha po shemi FBA) i izvještaji o novčanim tokovima, koji se dostavljaju FBA tromjesečno.

Osim navedenih standardiziranih izvještaja, bazu podataka čine i informacije dobivene na osnovu dodatnih izvještajnih zahtjeva postavljenih od strane FBA, u cilju što kvalitetnijeg praćenja i analize poslovanja banaka u Federaciji, zatim izvještaji o reviziji finansijskih izvještaja banaka urađeni od strane vanjskog neovisnog revizora, kao i svi ostali podaci relevantni za ocjenu performansi svake pojedinačne banke i bankarskog sistema u cjelini.

U skladu sa odredbama Zakona o početnom bilansu stanja banaka, banke sa većinskim državnim kapitalom obavezne su izvještavati FBA na bazi "punog" bilansa stanja raščlanjenog na: pasivni, neutralni i aktivni podbilans. U cilju dobivanja realnih pokazatelja poslovanja banaka u Federaciji BiH u nastavku će se analiza bankarskog sistema temeljiti na pokazateljima iz aktivnog podbilansa banaka s većinskim državnim kapitalom⁸.

⁸ Neke od državnih banaka u "punom bilansu" iskazuju pasivne i neutralne stavke, koje će po izvršenju programa privatizacije preuzeti država. Sa 31.12.2009. godine ove stavke su iznosile 622 miliona KM.

2.1. Bilans stanja

Utjecaj globalne ekonomske i finansijske krize i njenih negativnih efekata na ukupnu ekonomiju BiH iz posljednjeg kvartala 2008. godine nastavljen je i u 2009. godini, posebno u drugoj polovini, što je imalo za rezultat dalje pogoršanje stanja realnog sektora. Sve je to takođe negativno uticalo i na bankarski sektor i ključne pokazatelje poslovanja. Osnovna karakteristika poslovanja bankarskog sektora u uslovima snažnog djelovanja krize je stagnacija rasta kao rezultat ograničenog pristupa izvorima finansiranja, kako depozitnim tako i kreditnim, a značajne strukturne promjene u aktivni su samo posljedica novih poslovnih strategija banaka, prilagođenim otežanim uslovima poslovanja i stanju u okruženju, koje karakterizira ograničeni ili minimalni rast, pojačani fokus na likvidnosni i kreditni rizik, uvođenje restriktivnih kreditnih politika, što rezultira padom kreditnog portfelja i ima za cilj smanjenje rizične aktive i održavanje adekvatne kapitaliziranosti. S druge strane, to ima za posljedicu rast likvidnih sredstava i dobru likvidnost kako pojedinačnih banaka tako i bankarskog sektora.

Bilansna suma bankarskog sektora sa 31. 12. 2009. godine iznosila je 15,2 milijarde KM, što je za 1% ili 163 miliona KM više nego na kraju 2008. godine. Nakon neznatnih kvartalnih oscilacija u 2009. godini i aktivom koja je na kraju prve polovine 2009. godine bila na približno istom nivou kao 2008. godine, u trećem kvartalu stanje je pozitivno promijenjeno zahvaljujući dobijenim sredstvima iz prve tranše stand by aranžmana koji je MMF odobrio BiH u julu 2009. godine. Od ukupnih sredstava prve tranše na Federaciju BiH alocirano je cca 270 miliona KM. U posljednjem kvartalu zabilježena je negativna stopa od 0,4% ili 65 miliona KM, tako da je na godišnjem nivou ostvaren rast od minimalnih 1%. Imajući u vidu uticaj krize i stanje u realnom sektoru, te situaciju i stanje u ekonomiji i finansijskom sektoru u zemljama porijekla vlasnika banaka iz F BiH, ovakva kretanja i trendovi u bankarskom sektoru su očekivani.

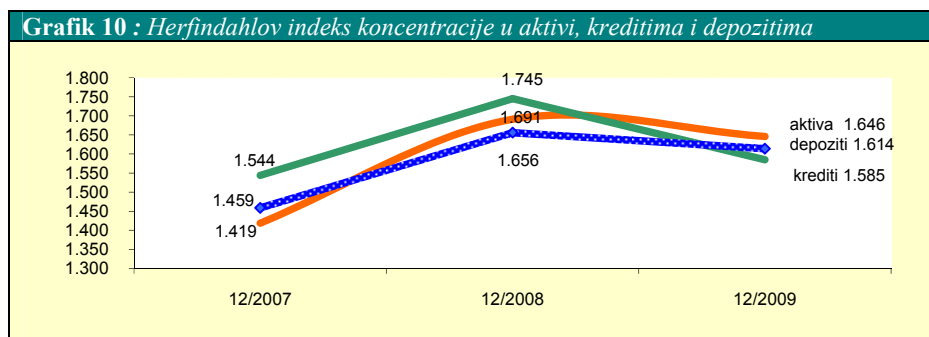
Tabela 11: Bilans stanja								
O P I S	IZNOS (u 000 KM)							
	31.12.2007.		31.12.2008.		31.12.2009.		INDEKS	
	IZNOS	Učešće %	IZNOS	Učešće %	IZNOS	Učešće %	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6	7	8	9
A K T I V A (I M O V I N A):								
Novčana sredstva	4.894.973	34,5	4.207.559	27,9	4.782.301	31,4	86	114
Vrijednosni papiri ⁹	48.565	0,3	18.814	0,1	119.157	0,8	39	633
Plasmani drugim bankama	69.314	0,5	90.415	0,6	111.019	0,7	130	123
Kreditni	8.874.984	62,5	10.434.377	69,2	9.796.800	64,3	118	94
Rezerve za kreditne gubitke (RKG)	334.139	2,4	381.215	2,5	458.803	3,0	114	120
Kreditni- neto (kreditni minus RKG)	8.540.845	60,1	10.053.162	66,7	9.337.997	61,3	118	93
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	405.116	2,9	467.507	3,1	525.220	3,4	115	112
Ostala aktiva	237.109	1,7	232.447	1,6	357.046	2,4	98	154
UKUPNA AKTIVA	14.195.922	100,00	15.069.904	100,00	15.232.740	100,00	106	101
P A S I V A :								
O B A V E Z E								
Depoziti	10.190.977	71,8	10.461.850	69,4	11.045.868	72,5	103	106
Uzete pozajmice od drugih banaka	3.289	0,0	3.089	0,0	3.089	0,0	94	100
Obaveze po uzetim kreditima	1.856.471	13,1	2.176.594	14,4	1.771.978	11,6	117	81
Ostale obaveze	635.143	4,5	791.517	5,3	737.678	4,9	125	93
K A P I T A L								
Kapital	1.510.042	10,6	1.636.854	10,9	1.674.127	11,0	108	102
UKUPNO PASIVA (OBAVEZE I KAPITAL)	14.195.922	100,00	15.069.904	100,0	15.232.740	100,00	106	101

⁹ Vrijednosni papiri za trgovanje i v.p. koji se drže do dospeljeća.

Tabela 12 : Aktiva banaka prema vlasničkoj strukturi											
BANKE	31.12.2007.			31.12.2008.			31.12.2009.			INDEKS	
	Broj banaka	Aktiva (000 KM)		Broj banaka	Aktiva (000 KM)		Broj banaka	Aktiva (000 KM)		5/3	7/5
1	2	3		4	5		6	7		8	9
Državne	3	381.036	3%	2	187.157	1%	2	161.619	1%	49	86
Privatne	19	13.814.886	97%	18	14.882.747	99%	18	15.071.121	99%	108	101
UKUPNO	22	14.195.922	100%	20	15.069.904	100%	20	15.232.740	100%	106	101

Kod većine banaka (14) aktiva je veća u odnosu na kraj 2008. godine, stope su se kretale u rasponu od 1% do 51,2%. Kod preostalih šest banaka zabilježen je pad bilansne sume u rasponu od 2% do 27,7%. Tri najveće banke u sistemu imale su minimalne promjene aktive, odnosno najveća banka i banka na trećem mjestu po visini aktive pad od 2% i 7,8%, a druga po veličini banka ostvarila je rast od 4,5%.

Pokazatelj koncentracija u tri najznačajnija segmenta bankarskog poslovanja : u aktivi, kreditima i depozitima je vrijednost Herfindahlova indeksa¹⁰.

U 2009. godini Herfindahlov indeks koncentracije u sve tri relevantne kategorije (kreditima, depozitima i aktivi) zabilježio je lagani pad, kod kredita najveći od 160 jedinica, kod aktive 45, i depozita 42 jedinice. Njihova vrijednost sa 31. 12. 2009. godine iznosila je 1.646 za aktivu, 1.585 za kredite i 1.614 jedinica za depozite, što pokazuje umjerenu koncentraciju¹¹.

Drugi pokazatelj koncentracije u bankarskom sistemu je omjer tržišne koncentracije, odnosno koncentracijska stopa¹² (dalje CR), koja pokazuje ukupno učešće najvećih institucija u sistemu u odabranim relevantnim kategorijama: u aktivi, kreditima i depozitima. CR5 za tržišno učešće, kredite i depozite pet najvećih banaka u sistemu na kraju 2009. godine iznosili su 78,2%, 78,9% i 78,4%, što je neznatno manje u odnosu na kraj 2008. godine. Nekoliko posljednjih godina stanje je skoro nepromijenjeno i evidentna je dominacija pet najvećih banaka u sistemu koje „drže“ cca 80% tržišta, kredita i depozita.

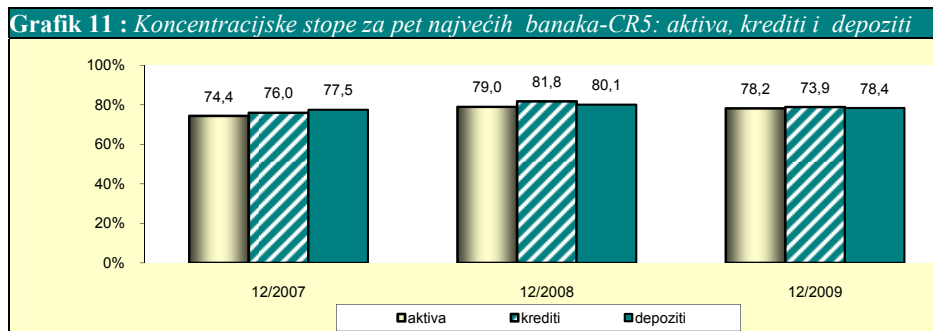
¹⁰ Naziva se još i Hirschmann-Herfindahlov indeks ili HHI, a izračunava se po formuli $HI = \sum_{j=1}^n (S_j)^2$,

a predstavlja zbir kvadrata procentnih udjela konkretne veličine (npr. aktive, depozita, kredita.) svih tržišnih učesnika u sistemu. Treba napomenuti da indeks ne raste linearno, te da vrijednost od npr. 3000 ne znači da je koncentracija u sistemu 30%. U hipotetičnom slučaju postojanja samo jedne banke u sistemu, HHI bi bio maksimalnih 10000.

¹¹ Ako je vrijednost HHI manja od 1000, smatra se da na tržištu nije prisutna koncentracija, za vrijednost indeksa između 1000 i 1800 jedinica na tržištu je prisutna umjerena koncentracija, a ako je vrijednost HHI iznad 1800, to je pokazatelj postojanja visoke koncentracije.

¹² Engl.: concentration ratio (CR), označava se prema broju institucija koje se uključuju u izračun.

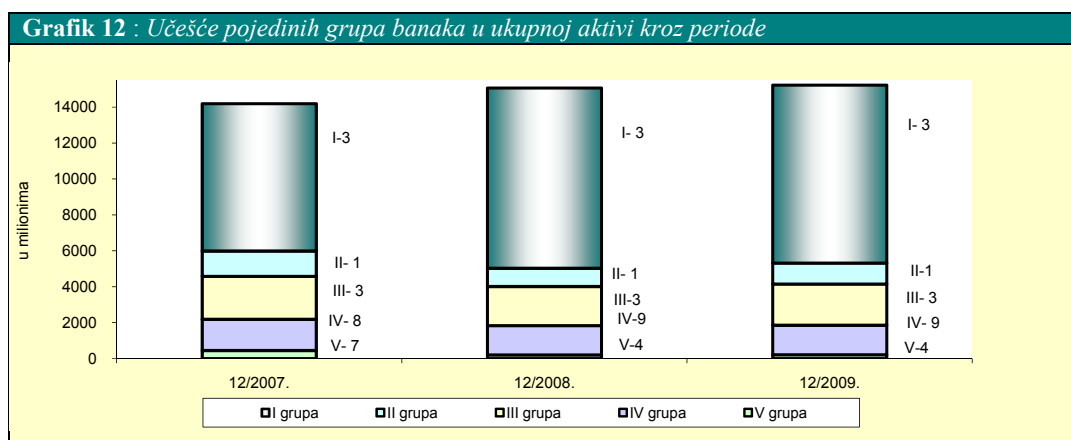
Bankarski sektor se može analizirati i s aspekta nekoliko grupa, formiranih prema veličini aktive¹³. Jedine promjene u odnosu na kraj 2008. godine odnose se na učešće pojedinih grupa, kao rezultat promjene aktive većeg broja banaka.

Tri najveće banke (I grupa) i dalje imaju najveće učešće od 65,1%, koje je u odnosu na kraj 2008. godine smanjeno za 1,5 procentnih poena. Jedna banka (II grupa) povećala je učešće sa 6,7% na 7,6%, dok je učešće od 15,1% tri banke u III grupi (aktiva između 500 miliona KM i jedne milijarde KM) veće za 0,6 procentnih poena. Najbrojnija IV grupa od devet banaka, s aktivom između 100 i 500 miliona KM, ima nepromijenjeno učešće od 10,8% , a posljednja V grupa (četiri banke) i dalje ima minimalno učešće od 1,4%.

U sljedećoj tabeli daje se pregled iznosa i učešća pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz periode (iznosi su u milionima KM).

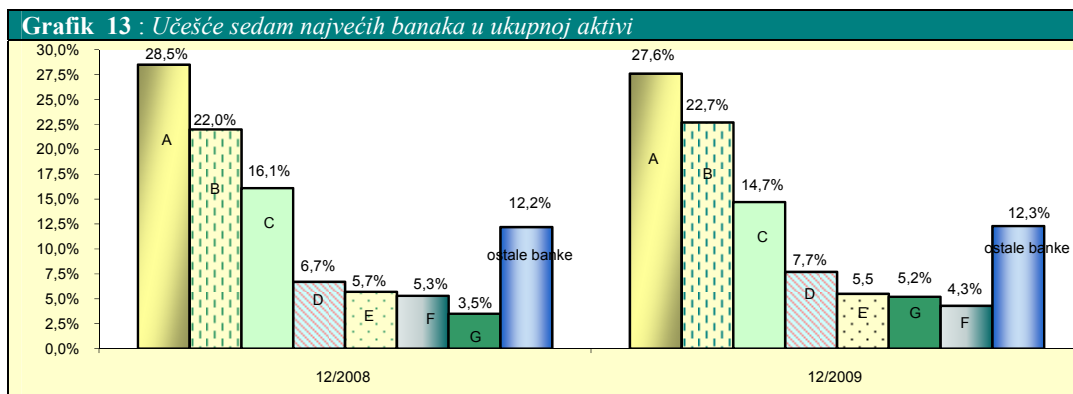
Tabela 13: Učešće pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz periode

IZNOS AKTIVE	31.12.2007.			31.12.2008.			31.12.2009.		
	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka
I- Preko 2.000	8.203	57,8	3	10.036	66,6	3	9.912	65,1	3
II- 1000 do 2000	1.409	9,9	1	1.017	6,7	1	1.165	7,6	1
III- 500 do 1000	2.392	16,8	3	2.180	14,5	3	2.293	15,1	3
IV- 100 do 500	1.741	12,3	8	1.627	10,8	9	1.645	10,8	9
V- Ispod 100	451	3,2	7	210	1,4	4	218	1,4	4
UKUPNO	14.196	100,0	22	15.070	100,0	20	15.233	100,0	20

¹³ Banke su podijeljene u pet grupa zavisno od veličine aktive.

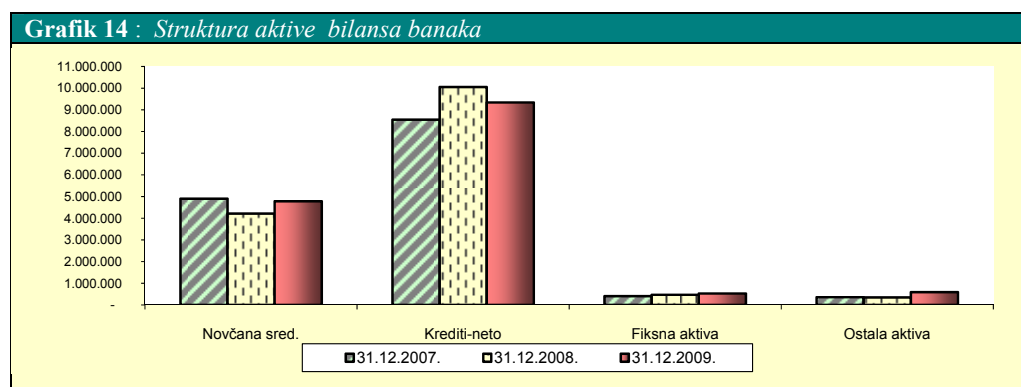
U sljedećem grafikonu data je struktura i trend učešća sedam najvećih banaka¹⁴ u bankarskom sistemu u Federaciji BiH.

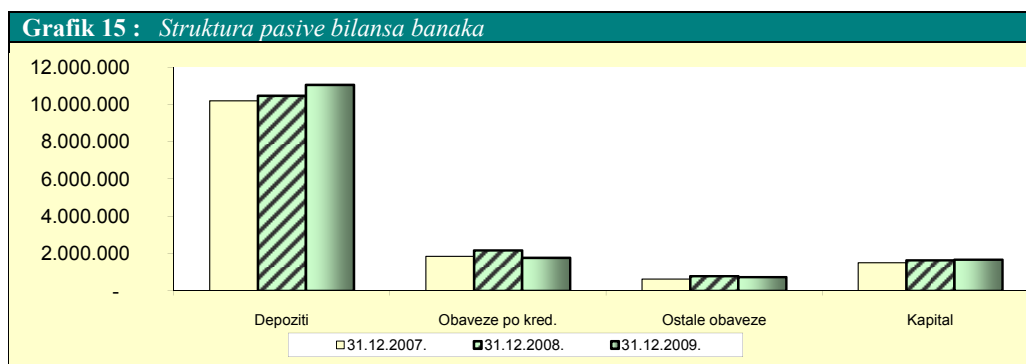
Neznatan porast bilansne sume u 2009. godini od 1% ili 163 miliona KM finansiran je u izvorima porastom depozita od 6% ili 584 miliona KM. Međutim, treba istaći da se od toga na sredstva iz prve tranše MMF-a odnosi cca 270 miliona KM, 200 miliona je rezultat zamjene kreditnih obaveza s depozitnim sredstvima kod jedne banke, dok je preostali iznos realno povećanje depozita za samo 114 miliona KM ili 1%. Kreditne obaveze smanjene su za 19% ili 405 miliona, od toga 200 miliona je preneseno na depozite, a preostali iznos od 205 miliona KM predstavlja realno smanjenje od 9%. Depoziti su sa 31. 12. 2009. godine iznosili 11 milijardi KM, a kreditne obaveze 1,8 milijardi KM. U posmatranom periodu kapital banaka je povećan za 2% ili 37 miliona KM i iznosio je 1,7 milijardi KM.

Najznačajnija promjena u aktivi banaka je povećanje novčanih sredstava za 14% ili 575 miliona KM (sa 4,2 milijarde KM na 4,8 milijardi KM). Ovakva kretanja su najviše posljedica i rezultat restriktivne kreditne politike banaka i smanjenja kreditnih aktivnosti u 2009. godini i priliva novčanih sredstava iz prve tranše stand by aranžmana sa MMF. U 2009. godini krediti su smanjeni za 6% ili 638 miliona KM i sa 31. 12. 2009. godine iznosili su 9,8 milijardi KM.

U sljedećim grafikonima data je struktura najznačajnijih pozicija bilansa banaka.

¹⁴ Banke su označene slovnim oznakama A do I.

U strukturi pasive bilansa banaka, s aspekta najvažnijih bilansnih kategorija, depoziti su s iznosom od 11 milijardi KM i učešćem od 72,5% i dalje dominantan izvor finansiranja banaka u Federaciji BiH. Učešće kreditnih obaveza smanjeno je sa 14,4% na 11,6%, a kapitala povećano sa 10,9% na 11,0%.

Struktura aktive, kao i izvora, je imala relativno značajne promjene vezane za dvije ključne imovinske stavke: dalje smanjenje učešća kredita sa 69,2% na 64,3% i povećanje novčanih sredstava sa 27,9% na 31,4%.

Tabela 14 : Novčana sredstva banaka

NOVČANA SREDSTVA	31.12.2007.		31.12.2008.		31.12.2009.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Gotov novac	311.436	6,4	344.618	8,2	355.419	7,4	111	103
RR kod CB BiH	2.805.568	57,3	2.228.687	53,0	2.455.505	51,4	79	110
Računi kod depoz.inst.u BiH	12.304	0,3	12.341	0,3	441	0,0	100	4
Računi kod depoz.inst.u inostr.	1.764.757	36,0	1.621.449	38,5	1.970.473	41,2	92	122
Novč. sred. u procesu naplate	908	0,0	464	0,0	463	0,0	51	100
UKUPNO	4.894.973	100,0	4.207.559	100,0	4.782.301	100,0	86	114

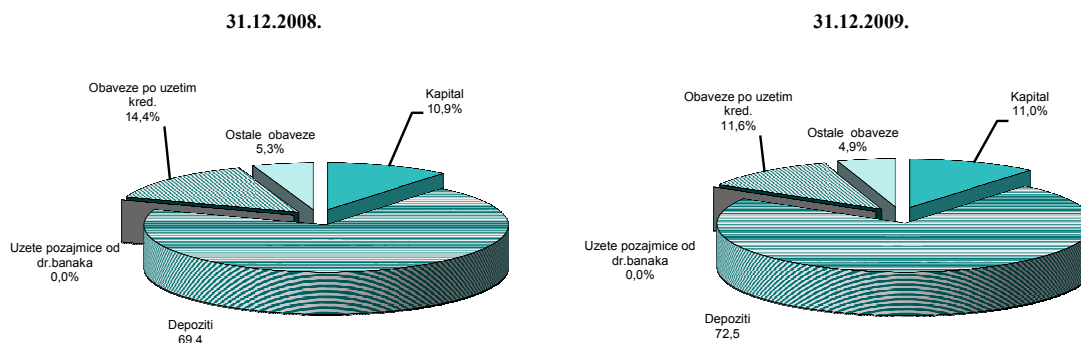
Novčana sredstva banaka na računu rezervi kod CB BH su u posmatranom periodu 2009. godine povećana za 10% ili 227 miliona KM i sa 31. 12. 2009. godine iznosila su 2,46 milijardi KM ili 51,4% ukupnih novčanih sredstava, što je smanjenje učešća od 1,6 procentnih poena u odnosu na kraj 2008. godine. Sredstva banaka na računima kod depozitnih institucija u inostranstvu su takođe povećana i to za 22% ili 349 miliona KM, na kraju 2009. godine iznosila su 1,97 milijardi KM ili 41,2% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2008. godine 38,5%). Banke su povećale gotov novac u trezoru i blagajnama za 3% ili 11 miliona KM, na kraju posmatranog perioda ova sredstva iznosila su 355 miliona KM, što je 7,4% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2008. godine 8,2%).

U valutnoj strukturi novčanih sredstava učešće domaće valute u posmatranom periodu smanjeno je sa 57,9% na 55,8%, a za istu promjenu povećano je učešće sredstava u stranoj valuti.

2. 1. 1. Obaveze

Struktura pasive (obaveze i kapital) u bilansu stanja banaka sa 31. 12. 2009. godine daje se u sljedećem grafikonu:

Grafik 16 : Struktura pasive banaka

U 2009. godini učešće dva najznačajnija izvora finansiranja banaka, depozita i kreditnih obaveza, promijenjeno je najvećim dijelom zbog poslovne transakcije zamjene kreditnih izvora depozitnim kod jedne banke (radi se o sredstvima koja je matična banka dala kao finansijsku podršku svom supsidijaru u F BiH), rastom depozita po osnovu sredstava iz aranžmana s MMF, te smanjenjem kreditnih obaveza zbog plaćanja dospjelih obaveza. Učešće depozita je povećano sa 69,4% na 72,5%, a kreditnih obaveza smanjeno sa 14,4% na 11,6%.

Depoziti s učešćem od 72,5% i iznosom od 11 milijardi KM i dalje su najznačajniji izvor finansiranja banaka u Federaciji BiH, a u odnosu na 31. 12. 2008. godine povećani su za 6% ili 584 miliona KM. Drugi po visini izvor su kreditna sredstva, koje su banke dobile najvećim dijelom zaduživanjem kod stranih finansijskih institucija. U 2009. godini kreditna sredstva su smanjena za 19% ili 405 miliona KM, od čega je 200 miliona KM povučeno i zamijenjeno depozitom, a ostalo se odnosi na plaćanje dospjelih obaveza. Ako se kreditnim obavezama dodaju i subordinirani krediti u iznosu od 184 miliona KM, koje su banke povukle u cilju jačanja kapitalne osnove i adekvatnosti kapitala, ukupna kreditna sredstva u izvorima imaju učešće od 12,8% (na kraju 2008. godine 15,8%).

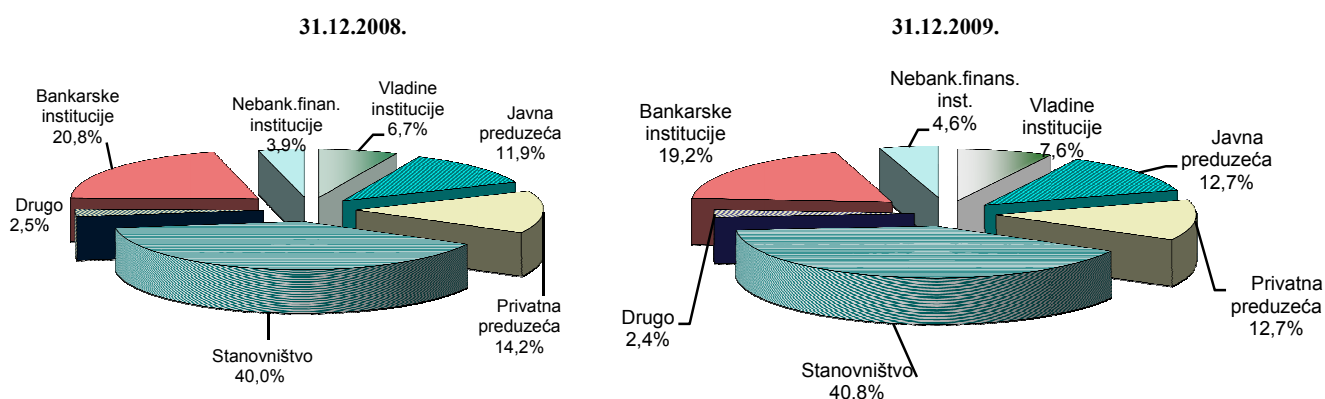
Kapital je u 2009. godini povećan za 2% ili 37 miliona KM, od toga se na priliv novog kapitala iz osnova dokapitalizacije šest banaka odnosi 43,5 miliona KM.

Banke su sa 31. 12. 2009. godine imale najveće obaveze prema sljedećim kreditorima (osam od ukupno 47), na koje se odnosi 73% ukupnih kreditnih obaveza: Raiffeisen Zentralbank Osterreich A.G. (RZB), European Investment Bank (EIB), Central Eastern European Finance Agency (CEEFA), ComercBank AG Frankfurt, European fund for Southeast Europe (EFSE), Steirerische Sparkasse, EBRD i Council of Europe Development Bank.

Prema dostavljenim podacima banaka, od ukupnog iznosa depozita sa 31.12. 2009. godine samo 5,7% se odnosi na depozite prikupljene u organizacionim dijelovima banaka iz Federacije BiH u Republici Srpskoj i Brčko Distriktu.

- u 000 KM-

SEKTORI	31.12.2007.		31.12.2008.		31.12.2009.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	1.171.095	11,5	701.520	6,7	839.926	7,6	60	120
Javna preduzeća	1.126.838	11,1	1.245.793	11,9	1.400.839	12,7	111	112
Privatna preduzeća i druš.	1.554.693	15,3	1.490.139	14,2	1.403.465	12,7	96	94
Bankarske institucije	1.548.619	15,2	2.172.860	20,8	2.120.143	19,2	140	98
Nebankarske finans.instit.	334.575	3,3	403.295	3,9	509.769	4,6	121	126
Građani	4.202.161	41,2	4.181.882	40,0	4.506.881	40,8	100	108
Ostalo	252.996	2,4	266.361	2,5	264.845	2,4	105	99
UKUPNO	10.190.977	100,0	10.461.850	100,0	11.045.868	100,0	103	106

Grafik 17 : *Sektorska struktura depozita*

Positivna kretanja u segmentu depozitnih izvora evidentna su u većini sektora, a posebno je to značajno za depozite stanovništva, koji su u 2009. godini povećani za 8% ili 325 miliona KM. Na kraju 2009. godine s iznosom od 4,51 milijardu KM i učešćem od 40,8% u ukupnim depozitima, depoziti stanovništva i dalje su najveći izvor finansiranja banaka u Federaciji BiH.

Depoziti bankarskih institucija su po visini drugi sektorski izvor u depozitnom potencijalu banaka. Tokom 2009. godine ovi depoziti su oscilirali, u prvoj polovini godine imali su porast od 6% ili 120 miliona KM, dok u drugoj polovini godine imaju trend smanjenja, tako da ukupno smanjenje u 2009. godini iznosi 53 miliona KM ili 2%. Na kraju 2009. godine iznosili su 2,12 milijardi KM, što je 19,2% ukupnih depozita. Depoziti bankarskih institucija sa 31. 12. 2009. godine veći su za 348 miliona KM od kreditnih obaveza, koje su, nakon depozita, drugi po značaju izvor finansiranja banaka u F BiH.

Treba istaći da se 97% ili 2,06 milijardi KM depozita bankarskih institucija odnosi na depozite banaka iz grupacije (uglavnom dioničara). Finansijska podrška grupacije (bankarskih i nebankarskih finansijskih institucija) kroz depozite u iznosu od 2,10 milijardi KM prisutna je u devet banaka u Federaciji BiH, s napomenom da je ipak koncentrisana u četiri velike banke (86%), od čega se na samo jednu banku odnosi 45% ukupnih depozita primljenih od grupacije. Na ovaj način domaće banke imaju finansijsku podršku i osiguran priliv novih sredstava za finansiranje od strane grupe čije su članice, ali s druge strane, stvaraju se sve veće koncentracije u izvorima, što je u direktnoj vezi s rastom likvidnosnog rizika i ovisnosti od upravljanja ovim

¹⁵ Podaci iz popratnog obrasca BS-D koji banke dostavljaju kvartalno uz bilans stanja po shemi FBA.

rizikom na nivou grupe kojoj banka pripada, te uticaj na profitabilnost jer su to skupi izvori. Ako se ovim sredstvima dodaju i kreditne obaveze i subordinisani dugovi (kredit i depoziti u dopunskom kapitalu), finansijska podrška banaka iz grupacije je veća i sa 31. 12. 2009. godine iznosi 3,04 milijarde KM ili 20% ukupne pasive bankarskog sektora. U odnosu na kraj 2008. godine ova sredstva manja su za 399 miliona KM ili 11,6%, od čega se na kredite odnosi 360 miliona KM, iz osnova servisiranja dopjelih obaveza po kreditima u otplati.

U okviru poduzetih aktivnosti na ublažavanju uticaja globalne finansijske krize FBA je u oktobru 2008. godine, pored ostalih dodatnih mjera, od banaka koje su u sastavu grupacija tražila da dostave potvrdu od svojih vlasnika da postojeći izvori sredstava dobiveni iz grupacije (kredit i depoziti) neće biti povučeni i da će finansijska podrška i dalje biti osigurana, kao i informaciju o planovima, mjerama i aktivnostima vlasnika u pravcu smirivanja pritiska na likvidnost i očuvanje likvidnosti njihovih banaka u Federaciji BiH.

Pod pokroviteljstvom MMF i drugih finansijskih institucija, FBA je bila uključena u aktivnosti na potpisivanju Memoranduma o razumijevanju s bankama-majkama iz zemalja Evropske Unije čije banke-kćerke posluju na teritoriji BiH, tzv. „Bečkoj inicijativi“.

Umjereni rast imali su depoziti sektora vladinih institucija (20% ili 138 miliona KM) i javnih preduzeća (12% ili 155 miliona KM), s napomenom da su ova dva sektora zabilježila značajan pad depozita u posljednjem kvartalu prethodne godine. Depoziti vladinih institucija na kraju 2009. godine iznosili su 840 miliona KM ili 7,6% ukupnih depozita (0,9 procentnih poena više nego krajem 2008. godine), a javnih preduzeća 1,4 milijarde KM što je 12,7% ukupnih depozita (porast za 0,8 procentnih poena).

Depoziti nebankarskih finansijskih institucija tokom 2009. godine imali su rastući trend i povećanje od 26% ili 107 miliona KM, na kraju 2009. godine iznosili su 510 miliona KM, ali i dalje imaju nisko učešće u ukupnim depozitima od samo 4,6%.

Najveći uticaj krize i negativne posljedice u 2009. godini prisutne su u realnom sektoru, odnosno sektoru privatnih preduzeća. Jedan od negativnih efekata ekonomske krize u segmentu depozita u prvoj polovini godine je bio pad od 6% ili 94 miliona KM, dok je u drugoj polovini godine ostvaren minimalni porast od sedam miliona KM, tako da ukupno smanjenje u 2009. godini iznosi 6% ili 87 miliona KM. Nominalno depoziti ovog sektora iznose 1,4 milijarde KM, dok je učešće u ukupnim depozitima smanjeno sa 14,2% na 12,7%.

Valutna struktura depozita na kraju 2009. godine bila je sljedeća: depoziti u stranoj valuti (sa dominantnim učešćem EURO) u iznosu od 6,6 milijardi KM imali su učešće od 59,6% (na kraju 2008. godine 60%) i depoziti u domaćoj valuti u iznosu od 4,4 milijarde KM, imali učešće od 40,4% (na kraju 2008. godine 40%).

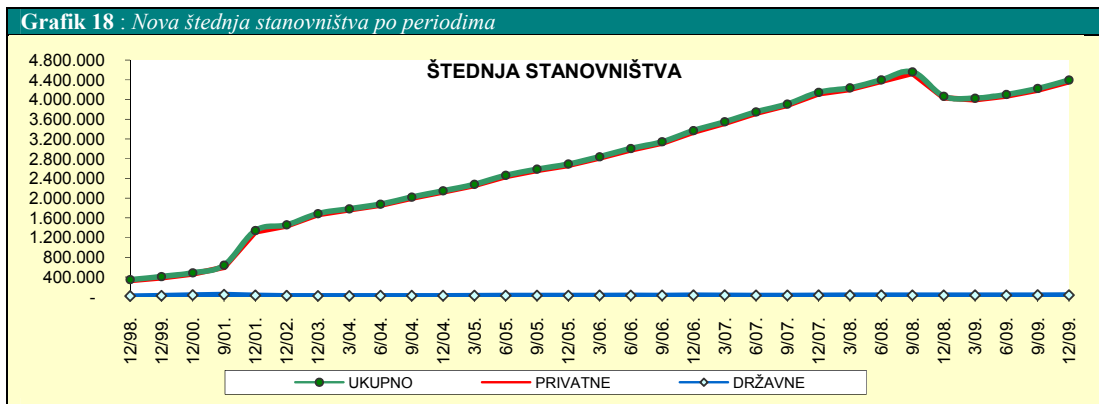
Štedni depoziti, kao najznačajniji segment depozitnog i finansijskog potencijala banaka, nakon dugogodišnjeg stabilnog i kontinuiranog rasta, s prvim znacima ekonomske i finansijske krize u četvrtom kvartalu 2008. godine smanjeni su za 11% ili 494 miliona KM. Značajniji odliv zabilježen je u oktobru, da bi se nakon toga stanje stabiliziralo, poljuljano povjerenje u banke je vraćeno, što je imalo za posljedicu povrat većeg dijela depozita u 2009. godini na račune u bankama.

Neznatan pad štednje od 0,9% ili 38 miliona KM zabilježen je i u prvom kvartalu 2009. godine, da bi u naredna tri kvartala štedni depoziti imali rastući trend, tako da je u 2009. godini ostvaren porast od 8% ili 326 miliona KM. Štednja je sa 31. 12. 2009. godine dostigla iznos od 4,36 milijardi KM, što je gotovo isti nivo kao 30. 06. 2008. godine (štednja je bila veća za samo šest miliona KM), a u poređenju sa 30. 09. 2008. godine, kada je iznosila 4,53 milijarde KM, to je

96,3%, odnosno 3,7% manje, što potvrđuje da je povjerenje u banke i sigurnost i stabilnost bankarskog sektora očuvana.

Tabela 16 : Nova štednja stanovništva po periodima

BANKE	I Z N O S (u 000 KM)			INDEX	
	31.12.2007.	31.12.2008.	31.12.2009.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Državne	30.469	32.481	35.275	107	109
Privatne	4.086.820	4.003.184	4.325.926	98	108
UKUPNO	4.117.289	4.035.665	4.361.201	98	108

U tri najveće banke nalazi se 72,6% štednje, dok 11 banaka ima pojedinačno učešće manje od 1%, što iznosi svega 4,8% ukupne štednje u sistemu.

Od ukupnog iznosa štednje 29% se odnosi na štedne depozite u domaćoj valuti, a 71% u stranoj valuti.

Tabela 17 : Ročna struktura štednih depozita stanovništva po periodima

BANKE	I Z N O S (u 000 KM)			INDEX	
	31.12.2007.	31.12.2008.	31.12.2009.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Kratkoročni štedni depoziti	2.174.863	2.119.669	2.054.196	97	97
Dugoročni štedni depoziti	1.942.426	1.915.996	2.307.005	99	120
UKUPNO	4.117.289	4.035.665	4.361.201	98	108

Ročna struktura štednje je izmijenjena, odnosno nastavljen je trend povećanja učešća dugoročne štednje. Ovakve promjene su rezultat rasta dugoročne štednje za 20% ili 391 milion KM, te pada kratkoročne za 3% ili 65 miliona KM, tako da je 31. 12. 2009. godine procenat njihovog učešća iznosio 52,9% i 47,1%.

Dugogodišnji kontinuirani rast i pozitivni trendovi u segmentu štednje u bankama u F BiH, rezultat su, s jedne strane, jačanja sigurnosti i stabilnosti ukupnog bankarskog sistema za što je od ključnog značaja postojanje funkcionalne, efektivne i efikasne bankarske supervizije koju provodi FBA, a s druge strane, postojanje sistema osiguranja depozita, čiji je osnovni cilj povećanje stabilnosti bankarskog, odnosno finansijskog sektora i zaštita štediša. U cilju očuvanja povjerenja građana u sigurnost i stabilnost bankarskog sistema u BiH, u decembru 2008. godine iznos osiguranog depozita povećan je na 20.000 KM. Ukupno 14 banaka iz Federacije BiH primljeno je u program osiguranja depozita, a prema dostavljenim podacima u ovim bankama je deponovano 96,5% ukupnih depozita i 98% ukupne štednje.

Nakon izmjene Zakona o osiguranju depozita u banakama BiH¹⁶ i ukidanja kriterijuma vlasništva (učešće privatnog i državnog kapitala), od preostalih banaka četiri ne mogu aplicirati za prijem zbog neispunjavanja kriterijuma koje je propisala Agencija za osiguranje depozita: dvije banke zbog postojećeg kompozitnog ranga, dvije banke (jedna privatna i jedna državna) su pod privremenom upravom, dok dvije banke mogu aplicirati za prijem u program osiguranja (jedna je primljena u drugom mjesecu 2010. godine). Isto tako je pokrenuta inicijativa na povećanje osiguranog depozita na 50.000 KM, a sve poduzete aktivnosti su usmjerene na smanjenje utjecaja globalne ekonomske krize na bankarski i cjelokupni ekonomski sistem F BiH i BiH.

2.1.2. Kapital - snaga i adekvatnost

Kapital¹⁷ banaka u FBiH na dan 31. 12. 2009. godine iznosio je 2,06 milijardi KM.

-u 000 KM-

Tabela 18 : Regulatorni kapital						
O P I S	31.12.2007.	31.12.2008.	31.12.2009.	INDEKS		
				3/2	4/3	
1	2	3	4	5	6	
DRŽAVNE BANKE						
1.Osnovni kapital prije umanjnja	145.802	44.852	44.906	31	100	
2.Odbitne stavke	2.018	2.752	3.796	136	138	
a) Osnovni kapital (1-2)	143.784	42.100	41.110	29	98	
b) Dopunski kapital	6.017	1.335	1.294	22	97	
c) Kapital (a + b)	149.801	43.435	42.404	29	98	
PRIVATNE BANKE						
1.Osnovni kapital prije umanjnja	1.316.424	1.610.692	1.706.023	122	106	
2.Odbitne stavke	124.137	170.042	195.208	137	115	
a) Osnovni kapital (1-2)	1.192.287	1.440.650	1.510.815	121	105	
b) Dopunski kapital	531.057	574.370	506.390	108	88	
c) Kapital (a + b)	1.723.344	2.015.020	2.017.205	117	100	
UKUPNO						
1.Osnovni kapital prije umanjnja	1.462.226	1.655.544	1.750.929	113	106	
2.Odbitne stavke	126.155	172.794	199.004	137	115	
a) Osnovni kapital (1-2)	1.336.071	1.482.750	1.551.925	111	105	
b) Dopunski kapital	537.074	575.705	507.684	107	88	
c) Kapital (a + b)	1.873.145	2.058.455	2.059.609	110	100	

U 2009. godini kapital¹⁸ je ostao na skoro istom nivou odnosno povećan je za svega jedan milion KM u odnosu na 2008. godinu, a promjene u osnovnom i dopunskom kapitalu su uticale na izmjenu strukture regulatornog kapitala. Osnovni kapital je povećan za 5% ili 69 miliona KM, a dopunski smanjen za 12% ili 68 miliona KM.

Rast osnovnog kapitala je najvećim dijelom iz osnova raspodjele ostvarene dobiti za 2008. godinu u kapital. Nakon provođenja zakonske procedure donošenja i usvajanja odluka o raspodjeli revidirane dobiti od strane skupština banaka (pet banaka ostvarilo je gubitak u iznosu od 39 miliona KM), ostvarena dobit za 2008. godinu u iznosu od 89 miliona KM (15 banaka) raspoređena je 94,3% u osnovni kapital (u rezerve ili zadržanu-neraspoređenu dobit 88,6% i za pokriće gubitaka 5,7%). Četiri banke su donijele odluku o isplati dividende u ukupnom iznosu od pet miliona KM što je cca 5,7% ostvarene dobiti.

¹⁶ „Službeni glasnik BiH“ br.75/09.

¹⁷ Regulatorni kapital definiran čl. 8. i 9. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka („Službene novine Federacije BiH”, broj 3/03, 18/03, 53/06, 55/07, 81/07, 6/08).

¹⁸ Izvor podataka je kvartalni Izvještaj o stanju kapitala banaka (Obrazac 1-Tabela A), propisan Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka.

Na rast osnovnog kapitala, osim navedenog, uticale su i nove dokapitalizacije, odnosno priliv svježeg kapitala u iznosu od 43,5 miliona KM kod šest banaka.

Odbitne stavke (koje umanjuju osnovni kapital) su povećane za 26 milion KM i to najviše iz osnova povećanja tekućeg gubitka (iznosi 53 miliona KM), uz istovremeno smanjenje zbog pokrića dijela nepokrivenih gubitaka u iznosu od 30 miliona KM.

Dopunski kapital je smanjen za 68 miliona KM, s većim promjenama u strukturi: dobit iz 2008. godine u iznosu od 75 miliona KM je prenesena u osnovni kapital, tekuća revidirana dobit iznosi 49 miliona KM, opće rezerve za kreditne gubitke su smanjene za 25 miliona KM, a subordinisani dugovi za 27 miliona KM, dok su stavke trajnog karaktera povećane za 10 miliona KM.

Navedene promjene su uticale na strukturu regulatornog kapitala, tako da je učešće osnovnog kapitala povećano sa 72% na 75% , a dopunskog smanjeno sa 28% na 25%.

Neto kapital je povećan za 4,6 miliona KM i sa 31. 12. 2009. godine iznosi 2,04 milijarde KM.

Stopa kapitaliziranosti banaka izražena kao odnos kapitala i aktive na dan 31. 12. 2009. godine iznosila je 13,1%, što je za 0,2 procentna poena manje nego na kraju 2008. godine.

Jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala¹⁹ banaka jeste koeficijent adekvatnosti kapitala, izračunat kao odnos neto kapitala i rizikom ponderisane aktive. Ovaj koeficijent je na nivou bankarskog sektora sa 31. 12. 2009. godine iznosio 16,1% što je za 0,3 procentna poena manje nego na kraju 2008. godine, a razlog je povećanje ukupnih ponderisanih rizika za 2% ili 237 miliona KM. Iako je rizik ponderisane aktive i kreditnih ekvivalenata smanjen sa 12,3 milijarde KM na 11,8 milijardi KM zbog pada kreditnih aktivnosti banaka u 2009. godini i posljedično ukupnog kreditnog portfolija, kao i smanjenja rizičnih vanbilansnih stavki, s druge strane ponderisani operativni rizik (POR) je značajno povećan²⁰ (sa 131 milion KM na 883 miliona KM), što je rezultiralo navedenim porastom ukupnih ponderisanih rizika. Na kraju 2009. godine strukturno učešće ponderisane aktive izložene kreditnom riziku iznosilo je 93%, a operativnom riziku 7%.

FBA je, vršeći nadzor poslovanja i finansijskog stanja banaka u FBiH, u skladu sa zakonskim ovlastima, a u cilju jačanja sigurnosti i banaka pojedinačno i sistema u cjelini, nalagala bankama poduzimanje odgovarajućih aktivnosti na jačanju kapitalne osnove i osiguranju kapitala adekvatnog visini i profilu postojeće i potencijalne izloženosti svim rizicima koji su imanentni bankarskom poslovanju. U uslovima djelovanja ekonomske krize i rasta kreditnog rizika uzrokovanog padom kvaliteta kreditnog portfolija, ovaj zahtjev ima prioritetan značaj i zato je segment kapitala pod kontinuiranim pojačanim supervizorskim nadzorom. Jedna od mjera je i zahtjev bankama da ostvarenu dobit ne usmjeravaju u isplatu dividendi nego u jačanje kapitalne osnove.

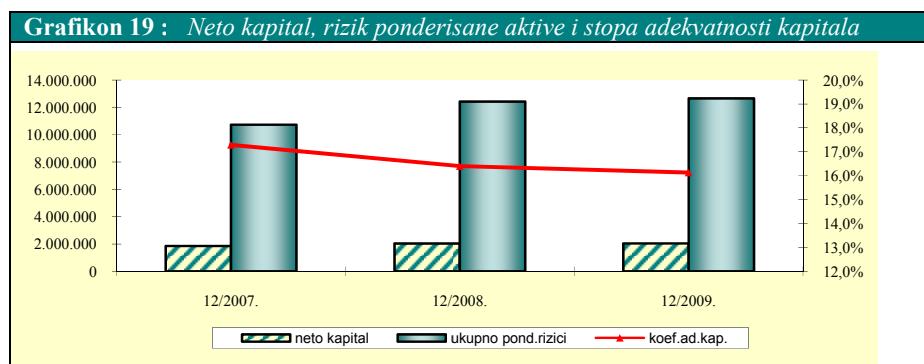
---

¹⁹ Zakonom propisana minimalna stopa adekvatnosti kapitala iznosi 12%.

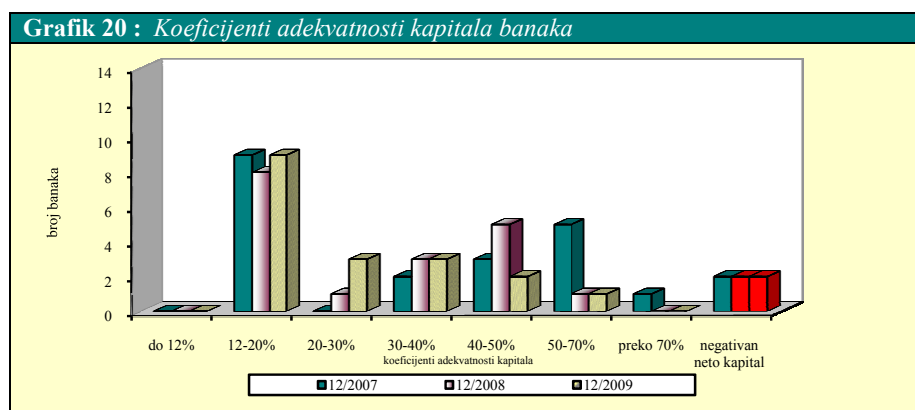
²⁰ U skladu s Odlukom o izmjenama i dopunama Odluke o minimalnim standardima za upravljanje operativnim rizikom u bankama ("Sl.novine F BiH", br.40/09) sa 31.12.2009.godine primjenjena je nova metodologija obračuna kapitalnog zahtjeva za operativni rizik.

- 000 KM-

OPIS	31.12.2007.	31.12.2008.	31.12.2009.	INDEKS	
				3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
1. NETO KAPITAL	1.857.109	2.038.997	2.043.573	110	100
2. RIZIK PONDERISANE AKTIVE I KRED. EKVIVALENATA	10.740.880	12.301.441	11.786.614	115	96
3. POR (PONDERISANI OPERATIVNI RIZIK)	-	130.975	882.928	-	674
4. UKUPNI PONDERISANI RIZICI (2+3)	10.740.880	12.432.416	12.669.542	116	102
5. STOPA NETO KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA) (1/4)	17,3%	16,4%	16,1%	95	98

Efekti globalne finansijske krize vidljivi su i u segmentu kapitala, odnosno stope adekvatnosti kapitala, najviše zbog pada profitabilnosti skoro svih banaka u sistemu (smanjenje dobiti, odnosno rast gubitaka) tako da je neto kapital ostao na približnom nivou s kraja 2008. godine (2,04 milijarde KM), ali i povećanja rizične aktive za 2%. Stopa adekvatnosti kapitala bankarskog sistema u odnosu na 31. 12. 2008. godine manja je za 0,3 procentna poena i sa 31. 12. 2009. godine iznosi 16,1%, što je i dalje znatno više od zakonskog minimuma (12%) i predstavlja zadovoljavajuću kapitaliziranost ukupnog sistema i jaku osnovu i temelj za očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti.

Od ukupno 20 banaka u F BiH sa 31. 12. 2009. godine, 18 banaka imalo je koeficijent adekvatnosti kapitala veći od zakonom propisanog minimuma od 12%, a dvije banke pod privremenom upravom imale su koeficijent manji od 12%, odnosno negativan koeficijent

adekvatnosti. Prema analitičkim podacima na kraju 2009. godine 14 banaka je imalo stopu adekvatnosti kapitala nižu nego prethodne godine, kod četiri banke je bolja, dok dvije banke u privremenoj upravi imaju negativnu stopu. Tri najveće banke u sistemu uspjele su da poboljšaju adekvatnost kapitala, što je posebno važno zbog sistemskog značaja ovih banaka i njihovog uticaja na stabilnost ukupnog bankarskog sektora.

U nastavku se daje pregled stopa adekvatnosti kapitala kod 18 banaka u odnosu na zakonski minimum od 12%:

- devet banaka ima stopu između 12,5% i 20%, a tri najveće od 13,7% do 15,3%,
- osam banaka ima stopu između 21% i 50%,
- jedna banka ima stopu između 51% i 70%.

Kao i do sada, prioritetan zadatak većine banaka u sistemu je dalje jačanje kapitalne osnove, a u fokusu su velike banke u sistemu, što je nužno za jačanje stabilnosti i sigurnosti i banaka i ukupnog bankarskog sistema, posebno zbog promjena u poslovnom i operativnom okruženju u kojem banke u Federaciji BiH posluju, djelovanja i uticaja svjetske finansijske krize i na područje naše zemlje i negativnih efekata koje ova kriza ima na bankarski sektor i ukupnu ekonomiju BiH. Prateći ekspanziju banaka i vršeći redovan nadzor ovog segmenta, FBA je prema bankama, zavisno od ocjene njihove adekvatnosti kapitala i rizičnog profila institucije, poduzimala različite korektivne i nadzorne mjere, kao što su: donošenje strategije za održavanje nivoa kapitala i plana koji će osigurati kvantitet i kvalitet (strukturu) kapitala u skladu s prirodom i složenosti bančnih sadašnjih i budućih poslovnih aktivnosti i preuzetom i potencijalnom riziku, zatim pojačan nadzor i intenzivnije praćenje banke, zahtjev za pribavljanje dodatnog kapitala u cilju jačanja kapitalne osnove, te otklanjanja nedozvoljenih koncentracija kreditnog rizika i u vezi s tim ograničavanje i smanjenje izloženosti kreditnom riziku vezano za određene vrste koncentracija, praćenje provođenja i realizacije usvojenih planova kapitala i to posebno pribavljanja dodatnog kapitala iz eksternih izvora, nadziranje poštivanja i postupanja po naloženim mjerama i sl.

2.1.3. Aktiva i kvalitet aktive

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka utvrđeni su kriteriji za procjenu izloženosti banaka kreditnom riziku ocjenom kvaliteta njihove aktive i adekvatnosti rezervi za kreditne i druge gubitke prema rizičnosti plasmana i sredstava stavki bilansa i vanbilansnih stavki.

Ukupna aktiva sa vanbilansnim stavkama (aktiva)²¹ banaka u F BiH sa 31. 12. 2009. godine iznosila je 18 milijardi KM, kao i na kraju 2008. godine, a bruto aktiva²² u iznosu od 15,7 milijardi KM je veća za 2% ili 242 miliona KM nego prethodne godine.

Vanbilansne rizične stavke iznosile su 2,3 milijarde KM i manje su za 12% ili 311 miliona KM.

²¹ Aktiva definirana članom 2. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka („Službene novine F BiH“, broj 3/03, 54/04, 68/05).

²² Izvor podataka: Izvještaj o klasifikaciji aktive bilansa i vanbilansnih stavki banaka.

-u 000 KM-

Tabela 20: Aktiva, vanbilansne stavke i potencijalni kreditni gubici								
O P I S	IZNOS (u 000 KM)						INDEX	
	31.12.2007.	Strukt. %	31.12.2008.	Strukt. %	31.12.2009.	Strukt. %	4:2	6:4
1.	2	3	4	5	6	7	8	9
Kreditni	8.660.761	59,6	10.200.134	66,0	9.442.600	60,1	118	93
Kamate	53.512	0,4	59.564	0,4	61.797	0,4	111	104
Dospjela potraživanja	210.585	1,4	231.890	1,5	352.580	2,2	110	152
Potraživanja po plać. garancijama	3.638	0,0	2.353	0,0	1.620	0,0	65	69
Ostali plasmani	61.910	0,4	39.393	0,2	276.693	1,8	64	702
Ostala aktiva	5.552.875	38,2	4.937.976	31,9	5.578.188	35,5	89	113
UKUPNA AKTIVA	14.543.281	100,0	15.471.310	100,0	15.713.478	100,0	106	102
VANBILANS	2.453.214		2.582.093		2.271.512		105	88
AKTIVA S VANBILANSOM	16.996.495		18.053.403		17.984.990		106	100
RIZIČNA AKTIVA S VANBILANSOM	11.624.445		13.304.610		12.579.883		114	95
Opći kreditni rizik i Potencijalni kreditni gubici	409.833		461.839		534.652		113	116
Već formirane opće i posebne rezerve za kreditne gubitke	409.895		461.687		534.681		113	116

Netične stavke iznose 5,4 milijarde KM ili 30% ukupne aktive s vanbilansom i za 14% su veće u odnosu na kraj 2008. godine. S druge strane, rizična aktiva s vanbilansom iznosi 12,6 milijardi KM i manja je za 5% ili 725 miliona KM.

Utjecaj i negativne posljedice globalne finansijske i ekonomske krize u 2009. godini na BiH su sve izraženije u poslovanju banaka, kao rezultat prenošenja i širenja krize sa realnog na bankarski sektor, što se najviše odražava na ključnu djelatnost banaka, odnosno segment kreditiranja i kvalitet aktive. Banke su u posljednjem kvartalu 2008. godine značajno smanjile i ograničile rast novih plasmana, što je nastavljeno i u 2009. godini, tako da su u 2009. godini kreditni plasmani zabilježili značajan pad od 6% ili 638 miliona KM i sa 31. 12. 2009. godine iznosili su 9,8 milijardi KM, s učešćem u aktivni od 64,3%. U 2009. god. plasirano je 31% manje u odnosu na prethodnu godinu i novi plasmani se uglavnom finansiraju iz povrata ranijih. Najvažniji ograničavajući faktor rastu kredita je negativni utjecaj krize na ukupnu ekonomiju i privredu u BiH i pogoršanje stanja u realnom sektoru, zatim smanjenje potrošnje stanovništva, ali i restriktivnije i opreznije politike kreditiranja banaka. Izvjesno je da će i u narednom periodu doći do daljeg pada kvaliteta kreditnog portfolija, porasta loših plasmana i posljedično kreditnih gubitaka, što će se negativno reflektirati na finansijski rezultat banaka.

FBA je bila uključena u aktivnosti na potpisivanju Memoranduma o razumijevanju s bankama-majkama iz zemalja Evropske unije čije banke - kćerke posluju na teritoriji BiH, tzv „Bečkoj inicijativi“, čime se trebaju osigurati dodatna finansijska sredstva za kreditiranje realnog sektora, jer svako pogoršanje ekonomije može negativno da se odrazi na rejting banaka-kćerki, a samim tim i da oslabi rejting matičnih banaka.

Iako je utjecaj krize na kreditni portfolio banaka u Federaciji u manjoj mjeri bio vidljiv u prvim mjesecima 2009. godine, može se reći da je sve izraženiji, zbog produbljivanja krize i pogoršanja ukupnog ekonomskog i privrednog stanja u BiH. To se najviše ogleda kroz povećanje dospjelih potraživanja za 52% i njihovog učešća u ukupnim kreditima sa 2,3% na 3,6%.

Iako je na nivou sistema ostvaren značajan pad kredita od 6% ili 638 miliona KM, ipak analitički podaci po bankama pokazuju da je to najviše zbog smanjenja kredita kod tri najveće banke u sistemu u iznosu od 808 miliona KM (najveća banka imala je pad kredita od 17% ili 496 miliona KM). Kod sedam banaka takođe je došlo do manjeg pada kreditnog portfolija, a 10 banaka ima porast kredita od 338 miliona KM.

Tri najveće banke u F BiH s iznosom kredita od 6,3 milijardi KM imaju učešće od 65% u ukupnim kreditima na nivou sistema.

S aspekta sektora kojima su banke plasirale kredite, sa 31. 12. 2009. godine krediti dati privatnim preduzećima su manji za 185 miliona KM, iznose 4,7 milijardi KM ili 47,9% ukupnih kredita. Krediti dati stanovništvu smanjeni su za 7% ili 381 milion KM, iznose 4,8 milijardi KM, što je učešće od 48,6%. Prema dostavljenim podacima od banaka, sa stanjem 31. 12. 2009. godine, s aspekta strukture kredita stanovništvu po namjeni, već duži period nema promjene, odnosno najveće učešće od cca 72% imaju krediti odobreni za finansiranje potrošnih dobara²³, na stambene kredite se odnosi 25%, a sa preostalih 3% kreditirani su mali zanati, mali biznis i poljoprivreda.

Od ostalih sektora, koji imaju ukupno učešće od 3%, najveća promjena zabilježena je kod nebankarskih finansijskih institucija, kod kojih su krediti smanjeni sa 105 miliona KM na 51 milion KM.

Tri najveće banke u sistemu plasirale su stanovništvu 66,4%, a privatnim preduzećima 63,2% ukupnih kredita datih ovim sektorima, što je za stanovništvo skoro na istom nivou kao krajem 2008. godine, a kod drugog sektora je za šest procentnih poena manje u odnosu na prethodnu godinu.

Trend i promjena učešća pojedinih sektora u ukupnoj strukturi kredita dati su u sljedećoj tabeli.

-u 000 KM-

Tabela 21 : Sektorska struktura kredita								
SEKTORI	31.12.2007.		31.12.2008.		31.12.2009.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	32.556	0,4	76.964	0,7	74.609	0,8	236	97
Javna preduzeća	211.465	2,4	175.424	1,7	184.005	1,9	83	105
Privatna preduzeća i društ.	3.998.141	45,0	4.881.526	46,8	4.696.276	47,9	122	96
Bankarske institucije	26.768	0,3	5.805	0,1	6.755	0,1	22	116
Nebankarske finansijske instit.	114.084	1,3	105.352	1,0	51.255	0,5	92	49
Gradani	4.461.965	50,3	5.146.963	49,3	4.765.656	48,6	115	93
Ostalo	30.005	0,3	42.343	0,4	18.244	0,2	141	43
UKUPNO	8.874.984	100,0	10.434.377	100,0	9.796.800	100,0	118	94

Valutna struktura kredita se već duži period bitnije ne mijenja: najveće učešće od 76% ili 7,4 milijarde KM imaju krediti odobreni s valutnom klauzulom, krediti u domaćoj valuti 23% ili 2,3 milijarde KM, a najmanje učešće od samo 1% ili 125 miliona KM imaju krediti u stranoj valuti.

²³ Uključeno kartično poslovanje.

Budući da su plasmani, odnosno krediti najrizičniji dio aktive banaka, njihov kvalitet predstavlja jednu od najznačajnijih determinanti stabilnosti i uspješnosti poslovanja. Ocjena kvaliteta aktive je ustvari ocjena izloženosti kreditnom riziku plasmana banke, odnosno identificiranje potencijalnih kreditnih gubitaka koji se priznaju kao troškovi rezervi za kreditne gubitke.

Kvalitet aktive i vanbilansnih rizičnih stavki, opći kreditni rizik, potencijalni kreditni gubici po kategorijama klasifikacije²⁴ i vanbilansne stavke dati su u sljedećoj tabeli:

Tabela 22 : Klasifikacija aktive, opći kreditni rizik (OKR), potencijalni kreditni gubici(PKG) i vanbilansne stavke (otpisana aktiva i suspendirana kamata)											
Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I UČEŠĆE (u%)									INDEKS	
	31.12.2007.			31.12.2008.			31.12.2009.			5/2	8/5
	Klasif. aktive	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktive	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktive	Učešće %	OKR PKG		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
A	9.876.208	85,0	197.719	11.534.783	86,7	230.749	10.257.169	81,5	205.159	117	89
B	1.478.711	12,7	105.446	1.446.503	10,9	103.385	1.804.767	14,3	136.973	98	125
C	143.658	1,2	35.717	165.309	1,2	40.558	307.892	2,4	72.970	115	186
D	122.003	1,1	67.086	154.168	1,2	83.300	206.201	1,6	115.703	126	134
E	3.865	0,0	3.865	3.847	0,0	3.847	3.854	0,0	3.847	99	100
Rizična ak. (A-E)	11.624.445	100,0	409.833	13.304.610	100,0	461.839	12.579.883	100,0	534.652	114	95
Nerizična akt.²⁵	5.372.050			4.748.793			5.405.107			88	114
UKUPNO	16.996.495			18.053.403			17.984.990			106	100
VANBILANSNA EVIDENCIJA											
	430.069	90,1		429.419	89,0		506.041	89,4		100	118
Susp. Kamata	46.929	9,9		54.479	11,0		59.760	10,6		116	110
UKUPNO	476.998	100,0		483.898	100,0		565.801	100,0		101	117

Rizična aktiva sa vanbilansom (A-E) iznosi 12,6 milijardi KM i sa 31. 12. 2009. godine manja je za 5% ili 725 miliona KM. Nerizične stavke iznose 5,4 milijarde KM i povećane su za 14% u odnosu na kraj 2008. godine.

Ako se analizira kvalitet rizične aktive, može se konstatovati da je u posmatranom periodu došlo do jačeg pada kvaliteta aktive i njenog „kvarenja“, što je posljedica uticaja ekonomske krize i porasta nenaplativih potraživanja, odnosno kašnjenja klijenata u plaćanju dospjelih kreditnih obaveza. Klasifikovana aktiva (B-E) je u odnosu na kraj 2008. godine imala značajan rast od 31,2% ili 553 miliona KM, najviše zbog rasta plasmana s posebnom napomenom (B kategorija) od 25% ili 358 miliona KM, dok je nekvalitetna aktiva (C-E) povećana za 60% ili 195 miliona KM, s tim da je u istom periodu izvršen otpis aktive (isknjizenje u vanbilansnu evidenciju) u iznosu od 136 miliona KM. Klasifikovana aktiva je sa 31. 12. 2009. godine iznosila 2,3 milijarde KM, a nekvalitetna 518 miliona KM. Smanjene kreditne aktivnosti banaka i kreditnih plasmana doveli su do pada dobre aktive (A kategorija) za 11% ili 1,3 milijardu KM, tako da je na kraju 2009. godine iznosila 10,3 milijarde KM.

Kao rezultat navedenog, indikatori kvaliteta aktive iskazani kao odnos, odnosno učešće pojedinih kategorija u rizičnoj aktivi su lošiji nego na kraju 2008. godine, što je zabrinjavajuće, naročito što se još veći negativni efekti očekuju u narednim kvartalima. Koeficijent odnosa

²⁴ U skladu sa članom 22. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banke su dužne da formiraju i kontinuirano održavaju rezerve za OKR i PKG u sljedećim procentima po kategorijama : A 2%, B 5% do 15%, C 16% do 40%, D 41% do 60% i E 100%.

²⁵ Stavke aktive na koje se, u skladu s članom 22. stav 7. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, ne obračunavaju rezerve za OKG od 2%.

klasifikovane i rizične aktive je zbog rasta klasifikovane aktive (31,2 %) i pada rizične (5%) pogoršan za 5,2 procentna poena u odnosu na kraj 2008. godine i iznosi 18,5%.

Ako se analizira odnos i trend samo nekvalitetne i rizične aktive, sa 31. 12. 2009. godine ovaj koeficijent je iznosio 4,1% što je još uvijek relativno nizak omjer, a u odnosu na kraj 2008. godine je veći za 1,7 procentnih poena. Međutim, ako se uzme u obzir da učešće B kategorije u rizičnoj aktivni iznosi 14,3% (na kraju 2008. godine 10,9%), te sumnju da dio plasmana koji su iskazani u ovoj kategoriji imaju lošiji kvalitet i da trebaju biti kategorizirani kao nekvalitetna aktiva, odnosno još uvijek prisutna praksa nekih banaka da ne formiraju pravovremeno adekvatne rezerve za kreditne gubitke, što se potvrdilo u on site kontrolama i rezultiralo nedostajućim rezervama za kreditne gubitke, može se zaključiti da kvalitet aktive i dalje ima trend pogoršanja. Zato je od ključnog značaja da banke što realnije procjenjuju kvalitet plasmana i formiraju adekvatne rezerve za kreditne gubitke, posebno zbog činjenice da se pod uticajem krize povećava kašnjenje u plaćanju dospjelih potraživanja, rastu troškovi rezervi, te se smanjuje i zarada banaka, pa je stoga dio lošijih kredita prikriven upravo kroz najveći rast B kategorije.

Sektorska analiza podataka temelji se na pokazateljima kvaliteta kredita datih za dva najznačajnija sektora: pravnim licima i stanovništvu. Dva navedena pokazatelja za ove sektore se značajno razlikuju i ukazuju na postojanje veće izloženosti kreditnom riziku, a time i potencijalnim kreditnim gubicima kod kredita datim pravnim licima.

Tabela 23 : Klasifikacija kredita datih stanovništvu i pravnim licima													
Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I UČEŠĆE (u %)												INDEKS 12/6
	31.12.2008.						31.12.2009.						
	Stanovni Učešće		Pravna Učešće		UKUPNO		Stanovni Učešće		Pravna Učešće		UKUPNO		
	štvo	%	lica	%	Iznos	Učešće	štvo	%	lica	%	Iznos	Učešće	
1	2	3	4	5	6 (2+4)	7	8	9	10	11	12 (8+10)	13	14
A	4.825.699	93,76	4.125.628	78,03	8.951.327	85,79	4.311.231	90,46	3.421.255	68,00	7.732.486	78,93	86
B	203.799	3,96	971.259	18,37	1.175.058	11,26	260.509	5,47	1.298.642	25,81	1.559.151	15,91	133
C	71.580	1,39	84.803	1,60	156.383	1,50	108.969	2,29	193.570	3,85	302.539	3,09	193
D	45.885	0,89	105.724	2,00	151.609	1,45	84.947	1,78	117.677	2,34	202.624	2,07	134
E	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0
UKUPNO	5.146.963	100,00	5.287.414	100,00	10.434.377	100,00	4.765.656	100,0	5.031.144	100,0	9.796.800	100,00	94
Klas. kred. B-E	321.264	6,24	1.161.786	21,97	1.483.050	14,21	454.425	9,53	1.609.889	32,00	2.064.314	21,07	139
Nekv. kred C-E	117.465	2,28	190.527	3,60	307.992	2,95	193.916	4,07	311.247	6,19	505.163	5,16	164
Struktura kred.	49,33		50,67		100,00		48,64		51,36		100,00		
Učešće po sektorima u klasifikovanim kreditima, nekvalitetnim kreditima i B kategoriji:													
Klasifikacija B-E	21,66		78,34		100,00		22,02		77,98		100,00		
Nekvalitetna C-E	38,14		61,86		100,00		38,39		61,61		100,00		
Kategorija B	17,34		82,66		100,00		16,71		83,29		100,00		

Sa 31. 12. 2009. godine od ukupnih kredita odobrenih pravnim licima u iznosu od 5,03 milijarde KM, 1,6 milijardi KM ili 32% je klasificirano u kategorije B do E (na kraju 2008. godine 1,2 milijarde ili 22%), dok je od ukupno odobrenih kredita stanovništvu u iznosu od 4,8 milijardi KM, u navedene kategorije klasificirano 454 miliona KM ili 9,5% (na kraju 2008. godine 321 milion KM ili 6,2%).

Od kredita plasiranim pravnim licima kao nekvalitetni krediti klasificirano je 311 miliona KM ili 6,2 % od ukupnih kredita odobrenih ovom sektoru (sa 31. 12. 2008. godine iznosili su 191 milion KM ili 3,6%). Za sektor stanovništva isti iznose 194 miliona KM ili 4,1% (31.12.2008. godine 117 miliona KM ili 2,3%), što je rezultat visoke stope rasta od 65% u posmatranom periodu.

Posmatrani indikatori kvaliteta kredita odobrenih pravnim licima i stanovništvu, kao i već navedeni indikatori kvaliteta ukupne rizične aktive, imaju trend pogoršanja u 2009. godini, posebno u trećem i četvrtom kvartalu, što je najviše rezultat rasta B i C kategorija kod oba sektora, i to više kod pravnih lica (kod stanovništva B kategorija: 28%; C kategorija: 52%, a kod pravnih lica 34% i 128%), te je rezultiralo porastom učešća najviše B kategorije (kod stanovništva sa 4,0% na 5,5%, a kod pravnih lica sa 18,4% na 25,8%), kao i na lošije ostale pokazatelje za ova dva sektora i ukupnog kreditnog portfolija. U cilju što realnije ocjene treba uzeti u obzir i iznos kredita koje su banke u posmatranom periodu isknjižile u vanbilans, što se daje u narednoj tabeli.

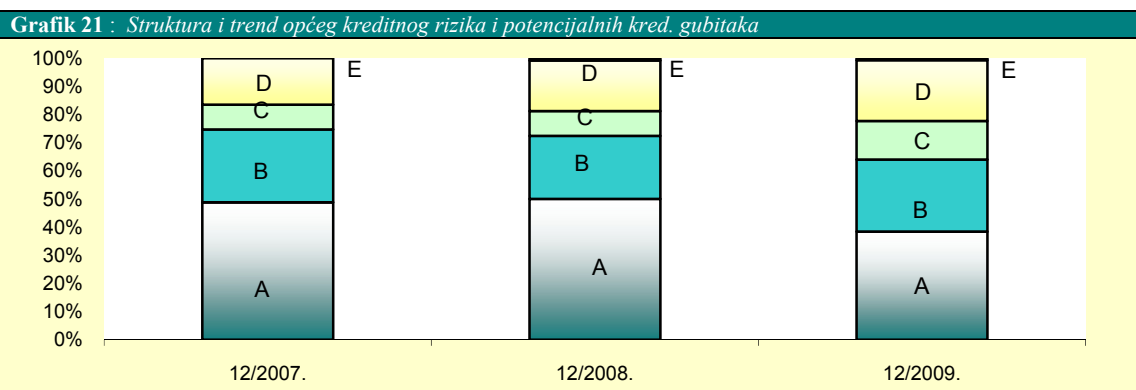
-000 KM-

OPIS	STANOVNIŠTVO		PRAVNA LICA		UKUPNO	
	Otpisana aktiva	Suspendovana kamata	Otpisana aktiva	Suspendovana kamata	Otpisana aktiva	Suspendovana kamata
1	2	3	4	5	6	7
Početno stanje 31.12.2008.	95.693	8.860	333.170	43.456	428.863	52.316
<i>Promjene u 2009.godini:</i>						
- novi otpis (u tekućoj godini)	72.677	9.888	63.771	11.231	136.448	21.119
- naplaćeno u tekućoj godini	20.055	5.743	20.609	3.591	40.664	9.334
- trajni otpis	1.657	232	16.949	4.109	18.606	4.341
Saldo 31.12.2009.godine	146.658	12.773	359.383	46.987	506.041	59.760

Saldo otpisane aktive 31. 12. 2009. godine (506 miliona KM) i saldo suspendovane kamate (59,8 miliona KM) povećani su za 18%, odnosno 10% u odnosu na 2008. godinu. U drugom polugodištu je zabilježen značajan otpis aktive koji je 2,8 puta veći od otpisa za prva dva kvartala 2009. god.

Nivo općeg kreditnog rizika i procijenjenih potencijalnih kreditnih gubitaka po kategorijama klasifikacije, utvrđenih u skladu sa kriterijima i metodologiji propisanoj u odlukama FBA, njihov trend i struktura na nivou bankarskog sektora dati su u sljedećoj tabeli i grafikonu.

Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I STRUKTURA (u%)						INDEKS	
	31.12.2007.		31.12.2008.		31.12.2009.		4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
A	197.719	48,2	230.749	50,0	205.159	38,4	117	89
B	105.446	25,7	103.385	22,4	136.973	25,6	98	132
C	35.717	8,7	40.558	8,8	72.970	13,7	113	180
D	67.086	16,4	83.300	18,0	115.703	21,6	124	139
E	3.865	1,0	3.847	0,8	3.847	0,7	100	100
UKUPNO	409.833	100,0	461.839	100	534.652	100	113	116

Prema izvještajima, banke su formirale rezerve za kreditne gubitke u skladu s propisima i visinom procijenjenog kreditnog rizika.

Analizirajući nivo formiranih rezervi ukupno i po kategorijama klasifikacije, u odnosu na kraj 2008. godine, rezerve za opći kreditni rizik i potencijalne kreditne gubitke veće su za 16% i iznosile su 535 miliona KM, a relativni odnos rezervi za kreditne gubitke i rizične aktive sa vanbilansom povećao se sa 3,47% na 4,25% u odnosu na kraj 2008. godine. Sa 31. 12. 2009. godine banke su prosječno za B kategoriju imale izdvojene rezerve po stopi od 7,6%, za C kategoriju 23,7%, D kategoriju 56,1% i E 100%.

Analiza kvaliteta aktive, odnosno kreditnog portfolija pojedinačnih banaka, kao i on site kontrole u samim bankama, ukazuju da je kreditni rizik dominantni rizik kod najvećeg broja banaka, a zabrinjava činjenica da jedan broj banaka ima neadekvatne prakse upravljanja, odnosno ocjene, mjerenja, praćenja i kontrole kreditnog rizika i klasifikaciju aktive, što se u on site kontrolama utvrdilo kroz značajne iznose nedostajućih rezervi za kreditne gubitke, koje su banke formirale po nalogu FBA, ali time se problem suštinski ne rješava.

FBA je bankama, kod kojih je kontrolom ocijenjen slab kvalitet aktive, naložila korektivne mjere u smislu izrade operativnog programa koji mora sadržavati plan aktivnosti na poboljšanju postojećih praksi upravljanja kreditnim rizikom, odnosno kvaliteta aktive, smanjenje postojećih koncentracija, te rješavanje problema nekvalitetne aktive i sprječavanje njenog daljeg pogoršanja. Izvršavanje naloga FBA se kontinuirano nadzire kroz pojačan postkontrolni postupak na osnovu izvještaja i ostale dokumentacije dostavljene od strane banaka, kao i provjere istog ciljanim on site kontrolama. Nadzor ovog segmenta poslovanja je pojačan zbog evidentnih negativnih trendova, što značajno utiče i na pogoršanje profitabilnosti banaka i slabljenje kapitalne osnove kod nekih banaka, zbog čega banke moraju pravovremeno poduzeti aktivnosti na pribavljanju kapitala iz eksternih izvora.

Transakcije s povezanim licima

U svom poslovanju banke su izložene raznim vrstama rizika, od kojih poseban značaj ima rizik vezan za transakcije s licima povezanim sa bankom.

FBA je, u skladu sa Bazelskim standardima, uspostavila određene opreznosne principe i zahtjeve vezane za transakcije s licima povezanim s bankom, što je regulirano Odlukom o minimalnim standardima za poslovanje banaka s licima povezanim s bankom, u kojoj su propisani uslovi i način poslovanja banaka s povezanim licima. Na osnovu te Odluke i Zakona o bankama Nadzorni odbor banke, a na prijedlog direktora, dužan je da donese posebne politike banke za poslovanje s povezanim licima i da prati njihovu primjenu.

Odlukama FBA propisan je i poseban set izvještaja koji obuhvaćaju transakcije s jednim dijelom povezanih lica, i to kredite i potencijalne i preuzete vanbilansne obaveze (garancije, akreditivi, preuzete kreditne obaveze) kao najčešći i najrizičniji vid transakcija između banaka i povezanih lica. Set propisanih izvještaja uključuje podatke o kreditima datim sljedećim kategorijama povezanih lica:

- dioničarima banke s više od 5% glasačkih prava,
- članovima Nadzornog odbora i uprave banke i
- supsidijarnim licima i drugim preduzećima povezanim s bankom.

-000 KM-

Tabela 26: Transakcije s povezanim licima

Opis	DATI KREDITI ²⁶			INDEKS	
	31.12.2007.	31.12.2008.	31.12.2009.	3/2	4/3
	1	2	3	4	5
Dioničarima sa više od 5% glasačkih prava, subs. i drugim povezanim pred.	26.083	26.823	29.191	103	109
Članovima Nadzornog odbora i Odbora za reviziju	145	304	470	210	155
Upravi banke	2.355	2.315	2.193	98	95
UKUPNO	28.583	29.442	31.854	108	108
Potencijalne i preuzete vanbil. obaveze	1.936	10.304	5.137	532	50

Dok je u 2008. godini došlo do porasta obima transakcija s navedenim kategorijama povezanih lica koje su predmet izvještavanja, posebno potencijalnih i preuzetih obaveza, i to iz osnova izdatih garancija za „sestrinske“ leasing kompanije u BiH (dvije banke), u 2009. godini kreditne izloženosti prema osobama povezanim s bankom su povećane za 8%, dok su potencijalne obaveze značajno smanjene, najvećim dijelom zbog isteka navedenih garancija i datih kredita. Iz prezentiranih podataka može se zaključiti da se radi o malom iznosu kreditno-garancijskih poslova s povezanim licima i da je nivo rizika nizak. FBA posebnu pažnju (pri on site kontrolama) usmjerava na poslovanje banaka s povezanim licima, naročito ocjeni sistema identifikacije i monitoringa izloženosti riziku poslovanja s povezanim licima. Kontrolori FBA na licu mjesta daju naloge za otklanjanje uočenih propusta u određenim rokovima i pokreću prekršajne postupke, a sastavni dio tih aktivnosti je i praćenje i nadzor provođenja datih naloga u postkontrolnom postupku. To se pozitivno odrazilo na ovaj segment poslovanja, jer je u bankama značajno poboljšana kvaliteta upravljanja ovim rizikom.

2.2. Profitabilnost

Prema konačnim nerevidiranim podacima iz finansijskog izvještaja koji prikazuje uspješnost poslovanja banaka, odnosno iz bilansa uspjeha za 2009. godinu, na nivou bankarskog sistema u Federaciji BiH ostvarena je minimalna dobit u iznosu od samo devet hiljada KM, dok je u 2008. godini dobit iznosila 50 miliona KM. Osnovni razlog ovako drastičnog pada finansijskog rezultata je istovremeno i smanjenje dobiti kod banaka koje su pozitivno poslovale i povećanje gubitaka koji su dostigli iznos ostvarene dobiti, što je na kraju rezultiralo navedenim iznosom dobiti na nivou ukupnog sistema. Najveći uticaj na pogoršanje profitabilnosti gotovo svih banaka imao je porast troškova rezervi za kreditne gubitke, kao rezultat znatnog pada u kvalitetu povrata kredita, odnosno povećanju perioda kašnjenja u otplati kredita, te pad kamatnih i sličnih prihoda.

Na visoke oscilacije u iskazanom finansijskom rezultatu na nivou sektora u uporednim periodima posljednje tri godine najznačajniji uticaj su imala dešavanja na berzi vezana za promjene cijena u trgovini vrijednosnim papirima i to visoki prihodi u 2007. godini, odnosno rashodi u 2008. godini, dok je u 2009. godini glavni razlog lošeg finansijskog rezultata, kao što je već navedeno, pad kvaliteta kreditnog portfolija i posljedično rast troškova rezervi za kreditne gubitke.

Positivan finansijski rezultat ostvaren je kod 13 banaka u ukupnom iznosu od 52.975 hiljada KM, što je za 41% ili 36 miliona KM manje nego u 2008. godini, dok je sedam banaka iskazalo gubitak u iznosu od 52.966 hiljada KM, što je za 36% ili 14 miliona KM veći gubitak nego prethodne godine.

²⁶ Pored kredita, uključena i ostala potraživanja, deponovana sredstva i plasmani dioničarima (finansijskim institucijama) sa više od 5% glasačkih prava.

Detaljniji podaci dati su u sljedećoj tabeli.

-000 KM-

Tabela 27 : Ostvareni finansijski rezultat: dobit/gubitak

Datum/Opis	Na nivou sistema		Državne banke		Privatne banke	
	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka
31.12.2007.						
Gubitak	-8.156	4	-420	1	-7.736	3
Dobit	118.092	18	3.182	2	114.910	16
Ukupno	109.936	22	2.762	3	107.174	19
31.12.2008.						
Gubitak	-38.938	5	-761	1	-38.177	4
Dobit	88.977	15	464	1	88.513	14
Ukupno	50.039	20	-297	2	50.336	18
31.12.2009.						
Gubitak	-52.966	7	-964	1	-52.001	6
Dobit	52.975	13	518	1	52.457	12
Ukupno	9	20	-447	2	456	18

Kao i u ostalim segmentima i u ovom su prisutne koncentracije: od ukupno ostvarene dobiti (53 miliona KM) 71% ili 37,7 miliona KM se odnosi na dvije najveće banke u sistemu, čiji je udio aktive u bankarskom sektoru 50,3%, dok se u ukupnom gubitku istog iznosa kao dobiti samo na dvije banke u stranom vlasništvu, od kojih je jedna sa učešćem aktive 14,7% u sistemu nalazi na trećem mjestu, odnosi 63,7% ili 33,7 miliona KM. Analitički podaci pokazuju da ukupno 13 banaka ima lošiji finansijski rezultat (za 53,7 miliona KM), dok sedam banaka ima neznatno bolji rezultat (za 3,7 miliona KM).

Finansijski rezultat državnih banaka nema značajniji uticaj na ukupnu profitabilnost bankarskog sektora, te je od dvije državne banke, jedna završila 2009. godinu s pozitivnim finansijskim rezultatom, a druga je poslovala s gubitkom.

Na osnovu analitičkih podataka, kao i pokazatelja za ocjenu kvaliteta profitabilnosti (visina ostvarenog finansijskog rezultata-dobit/gubitak i koeficijenta koji se koriste za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti poslovanja, te drugih parametara vezanih za ocjenu poslovanja) ukupna profitabilnost sistema je značajno pogoršana u odnosu na prethodne godine. Generalno u sistemu, a posebno kod velikih banaka koje su nosioci profitabilnosti, ostvarena dobit je znatno manja kod većine banaka zbog smanjenja ukupnog prihoda i znatnog povećanja troškova rezervi za kreditne gubitke, što je bilo i očekivano u uslovima sve jačeg uticaja ekonomske krize.

Na nivou sistema ostvaren je ukupan prihod u iznosu od 815 miliona KM, sa stopom pada od 3% ili 21 milion KM u odnosu na 2008. godinu. Ukupni nekamatni rashodi iznose 809 miliona KM, sa stopom rasta od 6% ili 46 miliona KM, što se negativno odrazilo na ukupan finansijski rezultat sektora.

Ukupni prihodi od kamata iznose 919 miliona KM i u odnosu na prošlu godinu smanjeni su za 3% ili 27 miliona KM. U strukturi ukupnog prihoda njihovo učešće smanjeno je sa 113,1% na 112,7%. Iako su kreditni plasmani u 2009. godini manji za 6%, prihodi od kamata po kreditima porasli su za 3% i njihovo učešće u ukupnom prihodu u odnosu na prethodnu godinu povećano je sa 97,6% na 103,6%. U strukturi kamatnih prihoda najveće učešće od 54,9% imaju kamatni prihodi od kreditnih plasmana stanovništvu, koji u ukupnom kreditnom portfoliju imaju učešće od 48,6%. Slijede prihodi od kamata na kredite date privatnim preduzećima sa učešćem od 42,7% i učešćem u kreditnom portfoliju od 47,9%. Na osnovu ovoga se može zaključiti da je kreditni portfolio stanovništva još uvijek profitabilniji za banke i manje rizičan s obzirom na niži nivo nekvalitetne aktive u strukturi kreditnih plasmana, ali i zbog znatno većih kamatnih stopa

na kredite plasirane stanovništvu, koje su u 2009. godini u prosjeku bile veće za 20% do 30% od kamatnih stopa na kredite preduzećima.

Positivna kretanja zabilježena su u kamatnim rashodima, koji su u odnosu na prethodnu godinu imali pad od 7% ili 31 milion KM i u 2009. godini iznosili su 397 miliona KM, a njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda smanjeno je sa 51,1% na 48,7%.

U strukturi kamatnih rashoda, kamatni rashodi po depozitima bilježe rast od 4% ili 10,7 miliona KM što je rezultat rasta kamatonosnih depozita za 6% u okviru kojih je rast oročenih iznosio 4,5%. Njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda je povećano sa 34,9% na 37,1%. Smanjenje dugoročnih kreditnih zaduživanja banaka, najvećim dijelom kod stranih finansijskih institucija (banke „majke“ ili povezane banke iz grupacija i na finansijskim tržištima kod drugih kreditora), od 19%, zatim sredstava subordinisanog duga od 6% doveli su do smanjenja kamatnih rashoda po osnovu uzetih kredita od 34% ili 38 miliona KM.

Neto kamatni prihod iznosi 522 miliona KM i porastao za svega 1% ili 3,1 milion KM, sa neznatno povećanim učešćem u strukturi ukupnog prihoda sa 62,0% na 64,1%.

Operativni prihodi iznose 293 miliona KM i u odnosu na prethodnu godinu smanjeni su za 8% ili 24,5 miliona KM, a njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda je smanjeno sa 38,0% na 36,0%. U okviru operativnih prihoda nominalno i procentualno rast od 2,4 miliona KM ili 1% ostvaren je po osnovu naknada. Smanjenje operativnih prihoda je najvećim dijelom vezano za pad ostalih operativnih prihoda.

Ukupni nekamatni rashodi imali su brži rast (6%) od neto kamatnog prihoda (1%) i sa 31. 12. 2009. godine iznose 809 miliona KM, što je u odnosu na prethodnu godinu više za 46 miliona KM. Istovremeno njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda povećano je sa 91,3% na 99,3%.

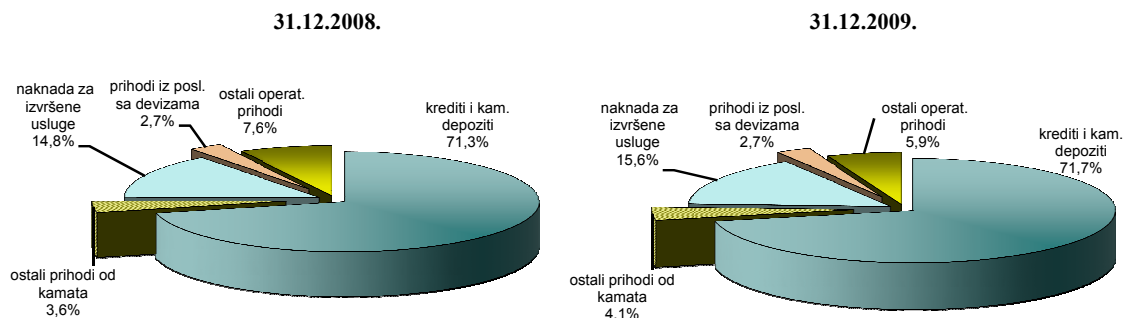
U okviru nekamatnih rashoda, jedino su ostali operativni troškovi zabilježili pad i to 26% ili 38 miliona KM, a njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda smanjeno je 17,6% na 13,4%. Suprotan trend i kretanje, odnosno značajan rast od 43% ili 68 miliona KM imali su troškovi rezervi za kreditne gubitke, koji u posmatranom periodu iznose 225,9 miliona KM, sa značajnim povećanjem učešća u strukturi ukupnog prihoda sa 18,8% na 27,7%, zatim troškovi poslovnog prostora i fiksne aktive u iznosu od 158,9 miliona KM sa ostvarenom stopom rasta od 5% ili 7,7 miliona KM što je 19,5% ukupnog prihoda, te troškovi plata i doprinosa sa ostvarenom stopom rasta od 2% ili 5,6 miliona KM iznosili su 248,7 miliona KM što je 30,5% ukupnog prihoda.

Trend i struktura ukupnih prihoda i rashoda daje se u sljedećim tabelama i grafikonima.

- u 000 KM-

Tabela 28 : Struktura ukupnih prihoda								
Struktura ukupnih prihoda	31.12.2007.		31.12.2008.		31.12.2009.		INDEKS	
	Iznos	%	%	%	Iznos	%	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I Prihodi od kamata i slični prihodi								
Kamatonosni rač. depozita kod depoz.inst.	121.966	10,7	84.585	6,7	23.848	2,0	69	28
Kreditni i poslovi lizinga	666.417	58,7	816.338	64,6	844.681	69,7	122	103
Ostali prihodi od kamata	46.141	4,1	45.254	3,6	50.163	4,1	98	111
UKUPNO	834.524	73,5	946.177	74,9	918.692	75,8	113	97
II Operativni prihodi								
Naknade za izvršene usluge	168.362	14,8	186.477	14,8	188.891	15,6	111	101
Prihodi iz posl. sa devizama	33.054	2,9	35.063	2,7	33.129	2,7	106	94
Ostali operativni prihodi	99.404	8,8	95.970	7,6	70.990	5,9	96	74
UKUPNO	300.820	26,5	317.510	25,1	293.010	24,2	106	92
UKUPNI PRIHODI (I + II)	1.135.344	100,0	1.263.687	100,0	1.211.702	100,0	111	96

Grafik 22 : Struktura ukupnih prihoda

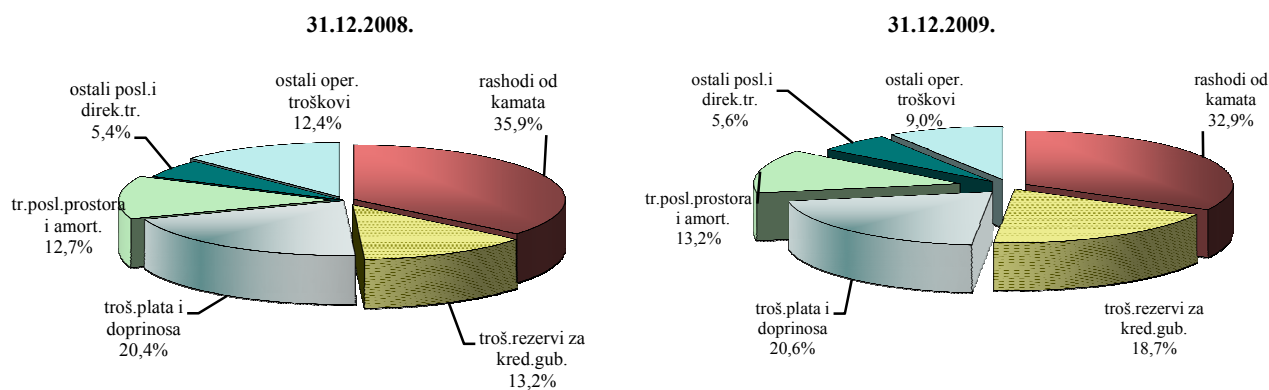

- u 000 KM-

Tabela 29 : Struktura ukupnih rashoda

Struktura ukupnih rashoda	31.12.2007.		31.12.2008.		31.12.2009.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I Rashodi od kamata i slični rashodi								
Depoziti	225.465	22,3	291.575	24,5	302.305	25,1	129	104
Obaveze po uzetim kredit. i ostalim pozajm.	83.192	8,3	112.074	9,4	73.593	6,1	135	66
Ostali rashodi od kamata	15.139	1,5	23.664	2,0	20.804	1,7	156	88
UKUPNO	323.796	32,1	427.313	35,9	396.702	32,9	132	93
II Ukupni nekamatni rashodi								
Troškovi rezervi za opći kred. rizik i potencijalne kreditne gubitke	177.279	17,6	157.552	13,2	225.939	18,7	89	143
Troškovi plata i doprinosa	219.730	21,8	243.089	20,4	248.716	20,6	111	102
Troškovi posl.prostora i amortizacija	124.706	12,3	151.159	12,7	158.884	13,2	121	105
Ostali poslovni i direktni troškovi	58.260	5,8	64.247	5,4	66.945	5,6	110	104
Ostali operativni troškovi	105.410	10,4	147.415	12,4	108.993	9,0	140	74
UKUPNO	685.385	67,9	763.462	64,1	809.477	67,1	111	106
UKUPNI RASHODI (I + II)	1.009.181	100,0	1.190.775	100,0	1.206.179	100,0	118	101

Grafik 23 : Struktura ukupnih rashoda

U sljedećim tabelama dati su najznačajniji koeficijenti za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti banaka:

- u %-

Tabela 30: Koeficijenti profitabilnost, produktivnosti i efikasnosti po periodima

KOEFICIJENTI	31.12.2007.	31.12.2008.	31.12.2009.
Dobit na prosječnu aktivnu	0,85	0,35	0,00
Dobit na prosječni ukupni kapital	8,07	3,33	0,00
Dobit na prosječni dionički kapital	11,64	5,02	0,00
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	3,97	3,61	3,44
Prihod od naknada/ prosječna aktiva	2,34	2,21	1,93
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	6,31	5,82	5,37
Poslovni i direktni rashodi ²⁷ /prosječna aktiva	1,83	1,54	1,93
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	3,50	3,77	3,40
Ukupni nekamatni rashodi/ prosječna aktiva	5,33	5,31	5,34

-u %-

Tabela 31: Koeficijenti profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti na dan 31.12. 2009.

KOEFICIJENTI	31.12. 2009.		
	DRŽAVNE BANKE	PRIVATNE BANKE	PROSJEK U FBiH
Dobit na prosječnu aktivnu	-0,26	0,00	0,00
Dobit na prosječni ukupni kapital	-1,06	0,03	0,00
Dobit na prosječni dionički kapital	-1,31	0,04	0,00
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	2,27	3,45	3,44
Prihod od naknada/ prosječna aktiva	5,46	1,89	1,93
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	7,74	5,34	5,37
Poslovni i direktni rashodi/prosječna aktiva	1,42	1,94	1,93
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	6,52	3,37	3,40
Ukupni nekamatni rashodi/ prosječna aktiva	7,94	5,31	5,34

Daljnji drastičan pad profitabilnosti u 2009. godini na nivou sistema rezultirao je i padom ključnih pokazatelja profitabilnosti (ROAA -dobit na prosječnu aktivnu i ROAE - dobit na prosječni dionički kapital), koji su sa 31.12.2009. godine svedeni na nivo od 0,00%. Produktivnost banaka, mjerena odnosom ukupnog prihoda i prosječne aktive, nastavlja s trendom pada (sa 5,82% na 5,37%) prvenstveno zbog smanjenja ukupnog prihoda, uz napomenu da je pad nešto sporijeg inteziteta, jer s druge strane prosječna ukupna aktiva bilježi rast. Treba istaći i visok rast poslovnih i direktnih rashoda po prosječnoj aktivi (sa 1,54% na 1,93%), a što je vezano za rast troškova rezervi za kreditne gubitke. Banke su nastojale amortizirati pad prihoda i rast navedenih troškova smanjivanjem operativnih rashoda, tako da je ovaj koeficijent bolji za 0,37 procentnih poena (sa 3,77% na 3,40%).

Svi ključni finansijski pokazatelji profitabilnosti analizirani prema kriteriju vlasništva u bankama, pokazuju da privatne banke posluju rentabilnije, produktivnije i efikasnije, što im osigurava konkurentnu prednost u odnosu na državne banke i ukazuje na nužnost završetka privatizacije preostalih državnih banaka.

U pogoršanim uslovima poslovanja banaka i zbog negativnih efekata koji ima ekonomska i finansijska kriza na bankarski sektor u FBiH, profitabilnost banaka će i u narednom periodu najviše biti pod uticajem pogoršanja kvaliteta aktive, odnosno stalnog rasta kreditnih gubitaka i kreditnog rizika, te će zavistiti od efikasnog upravljanja i kontrole operativnih prihoda i troškova. Banke će morati povećati nivo kreditnih aktivnosti, ne samo da bi osigurale rast

²⁷ U rashode su uključeni troškovi rezervi za potencijalne kreditne gubitke.

kamatnih prihoda, nego i zbog njihove društvene osnovne funkcije alociranja prikupljenih finansijskih sredstava u privredne tokove i ekonomiju, uvažavajući pri tome standarde opreznosnog poslovanja i dobre prakse upravljanja rizicima, primarno kreditnim rizikom. Također, dobit banaka, odnosno finansijski rezultat biće u velikoj mjeri pod utjecajem cjenovnog i kamatnog rizika, kako na strani izvora i kretanja cijena izvora finansiranja banaka, tako i mogućnosti ostvarivanja kamatne marže koja će biti dovoljna da pokrije sve nekamatne rashode i na kraju, osigura i zadovoljavajuću dobit na uloženi kapital za vlasnike banaka. Stoga je ključni faktor efikasnosti i profitabilnosti svake banke kvalitet menadžmenta i poslovna politika koju vodi jer se time najdirektnije utiče na njene performanse.

2.3. Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope

U cilju veće transparentnosti i lakše usporedivosti uvjeta banaka za odobravanje kredita i primanje depozita i zaštite klijenata kroz uvođenje transparentnog prikaza troškova kredita odnosno prihoda depozita, a u skladu s međunarodnim standardima, kriterijima i praksama u drugim zemljama, FBA je od 01.07.2007. godine propisala jedinstven način obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope²⁸ za sve banke sa sjedištem u Federaciji BiH i njihove organizacione dijelove bez obzira na kojoj teritoriji posluju, kao i na organizacione dijelove banaka koji posluju u Federaciji BiH. Efektivna kamatna stopa predstavlja stvarnu relativnu cijenu kredita, odnosno prihoda na depozit, izraženu kao procenat na godišnjem nivou.

Efektivnom kamatnom stopom se smatra dekurzivna kamatna stopa koja se obračunava na godišnjem nivou, i to primjenom složenog kamatnog računa, na način da se diskontovana novčana primanja izjednačavaju sa diskontovanim novčanim izdacima odobrenih kredita, odnosno primljenih depozita.

Banke su obavezne mjesečno izvještavati FBA o ponderisanim nominalnim i efektivnim kamatnim stopama na kredite i depozite odobrene odnosno primljene u izvještajnom mjesecu, u skladu s propisanom metodologijom²⁹.

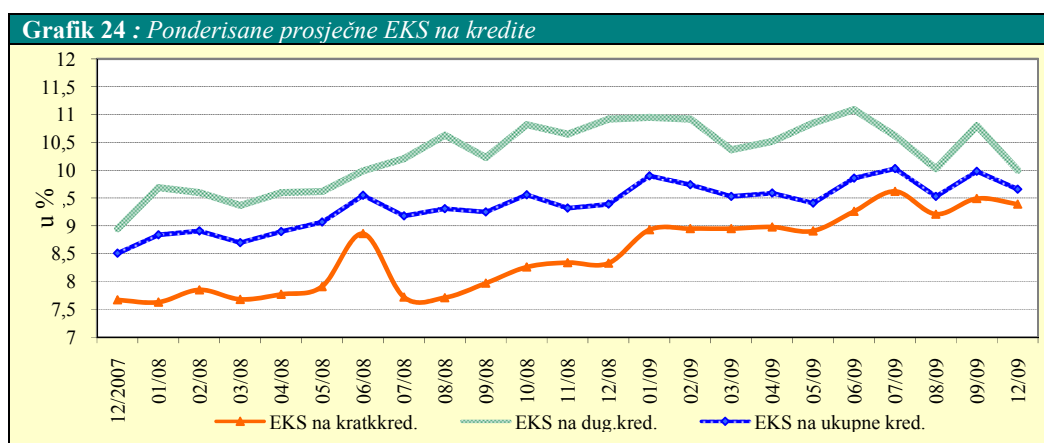
U sljedećoj tabeli daje se pregled ponderisanih nominalnih i efektivnih kamatnih stopa (dalje: NKS i EKS) na kredite na nivou bankarskog sistema i za dva najznačajnija sektora (privredu i stanovništvo) za decembar 2007. godine, juni i decembar 2008. godine, te juni i decembar 2009. godine:

²⁸ Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite ("Službene novine F BiH", br. 27/07).

²⁹ Uputstvo za primjenu Odluke o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite i Uputstvo za izračunavanje ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope.

Tabela 32 : Ponderisane prosječne NKS i EKS na kredite										
O P I S	31.12.2007.		30.06.2008.		31.12.2008.		30.6.2009.		31.12.2009.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	2	3	4	5	6
1. Ponderisane kam. stope na kratkoročne kredite	7,34	7,67	7,51	8,86	7,82	8,33	8,41	9,26	8,55	9,39
1.1. Privredi	7,19	7,45	7,39	8,76	7,74	8,19	8,4	9,1	8,51	9,27
1.2. Stanovništvu	11,22	13,47	10,83	13,6	10,25	13,04	10,03	13,94	9,51	12,9
2. Ponderisane kam. stope na dugoročne kredite	8,23	8,83	9,22	9,99	9,95	10,92	9,92	11,09	9,16	10
2.1. Privredi	7,49	7,85	8,16	8,6	8,33	8,92	8,7	9,62	8,46	9,15
2.2. Stanovništvu	8,93	9,75	9,91	10,88	11,16	12,54	10,82	12,2	10,21	11,31
3. Ukupno ponderisane kam. stope na kredite	7,86	8,51	8,56	9,55	8,69	9,39	8,91	9,86	8,82	9,66
3.1. Privredi	7,31	7,62	7,7	8,7	7,88	8,37	8,45	9,19	8,50	9,23
3.2. Stanovništvu	9,05	9,96	9,95	10,99	11,09	12,58	10,75	12,34	10,17	11,42

Kod analize trenda kamatnih stopa relevantno je pratiti kretanje ponderisane EKS, a razlika u odnosu na ponderisanu NKS je rezultat naknada i provizija koji se plaćaju banci za odobreni kredit i koji ulaze u obračun cijene kredita. Zato EKS predstavlja stvarnu cijenu kredita.

Ponderisana EKS na kredite je, za razliku od 2008. godine kada su bile prisutne veće oscilacije u kretanju kamatnih stopa i njihov rast u drugoj polovini godine, u toku 2009. godine imala je blage oscilacije, koje su se kretale unutar 0,62 procentna poena, s najvišim nivoom u julu 2009. godine (10,03%) te najmanjim u maju 2009 godine (9,41%). Prosječna EKS u decembru 2009. godine iznosila je 9,66% što je za 0,27 procentnih poena više nego u decembru 2008. godine.

Ponderisana EKS na kratkoročne kredite za u decembru 2009. godine iznosila je 9,39% i što je za značajnih 1,06 procentnih poena više u odnosu na decembar 2008. godine.

Ponderisana EKS na dugoročne kredite je u decembru 2009. godine iznosila 10%, što je u odnosu na decembar 2008. godine manje za 0,92 procentnih poena.

Kamatne stope na kredite plasirane u dva najvažnija sektora: privredi i stanovništvu³⁰, u posmatranom periodu 2009. godine kretale su se u suprotnom smjeru. Naime, ponderisana EKS na kredite odobrene privredi, iako još uvijek znatno niža od EKS na kredite stanovništvu, imala je trend rasta, i za kratkoročne i dugoročne kredite. U odnosu na decembar 2008. godine, EKS na

³⁰ Po metodologiji razvrstavanja u sektore, obrtnici se uključuju u sektor stanovništva.

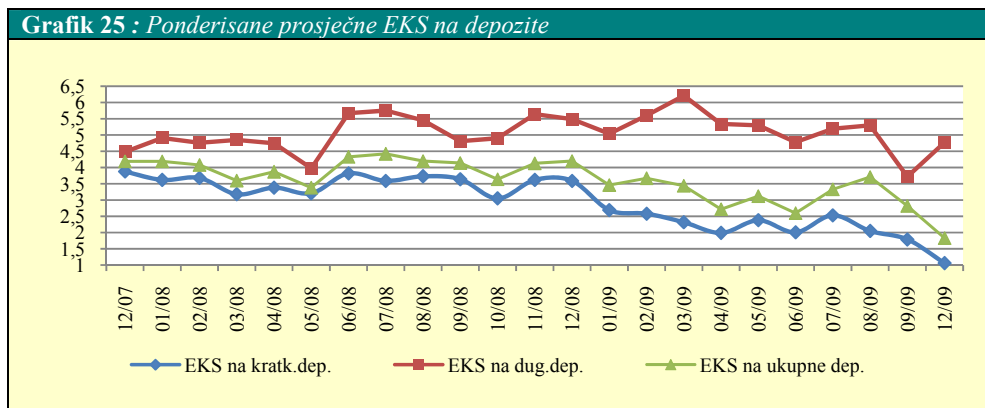

kratkoročne se povećala za 1,08 procentnih poena (sa 8,19% na 9,27%), dok je kod dugoročnih kredita porast iznosio 0,23 procentna poena, odnosno sa 8,92%, na 9,15%. Ukupna kamatna stopa na kredite privredi je povećana sa 8,37% iz decembra 2008. godine na nivo od 9,23% u decembru 2009.godine.

EKS na kratkoročne kredite plasirane stanovništvu u prvoj polovini 2009. godine imala je trend rasta (sa 13,04% u decembru 2008. na 13,94% u junu 2009.), dok je do kraja godine ista smanjena na 12,9%. EKS na dugoročne kredite plasirane istom sektoru je sa decembarskog nivoa 2008. godine od 12,54%, nakon pada od 1,22 procentnih poena, u dvanaestom mjesecu 2009.godine iznosila 11,31%. Ukupna EKS na kredite stanovništvu je u uporednom periodu decembar 2008.godine i decembar 2009. godine smanjena sa 12,58% na 11,42%.

Ponderisane NKS i EKS po oročenim depozitima, izračunatim na osnovu mjesečnih izvještaja, za bankarski sektor prikazane su u sljedećoj tabeli:

Tabela 33 : Ponderisane prosječne NKS i EKS na depozite										
O P I S	31.12.2007.		30.06.2008.		31.12.2008.		30.06.2009.		31.12.2009.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	2	3	4	5	6
1. Ponderisane kam. stope na kratkoročne depozite	3,87	3,88	3,82	3,82	3,59	3,59	1,99	2,01	1,06	1,06
1.1. do tri mjeseca	3,85	3,85	3,94	3,94	3,48	3,49	1,74	1,74	0,72	0,72
1.2. do jedne godine	3,92	3,92	3,6	3,6	4,13	4,14	3,8	3,95	2,90	2,91
2. Ponderisane kam. stope na dugoročne depozite	4,48	4,48	5,67	5,67	5,48	5,49	4,72	4,78	4,75	4,77
2.1. do tri godine	4,65	4,66	5,49	5,49	5,41	5,42	4,58	4,66	4,72	4,74
2.2. preko tri godine	4,32	4,33	6,46	6,47	6,34	6,33	6,14	6,11	5,12	5,13
3. Ukupno ponderisane kam. stope na depozite	4,18	4,19	4,33	4,33	4,2	4,2	2,57	2,6	1,82	1,83

Za razliku od kredita, kod kojih uticaj na stvarnu cijenu imaju troškovi povezani s odobravanjem i servisiranjem kredita (pod uslovom da su poznati kod odobravanja), kod depozita gotovo da nema razlike između nominalne i efektivne kamatne stope.

U odnosu na decembar 2008. godine ponderisana EKS na ukupne oročene depozite u decembru 2009. godine smanjena je za 2,37 procentnih poena (sa 4,2% na 1,83%). Isto kretanje imala je i EKS na kratkoročne (sa 3,59% na 1,06%) i dugoročne depozite (sa 5,49% na 4,77%). Kod kratkoročnih najveće smanjenje proizilazi iz pada EKS na depozite oročene do tri mjeseca (sa 3,49% na 0,72%). Banke su u decembru 2009. godine plaćale privredi dosta manje kamatne stope na oročene depozite (1,10%) nego stanovništvu (3,75%), i iste su manje u odnosu na decembar 2008. godine (4,09% i 4,54%). Razlog značajnom smanjenju EKS na depozite privrede je smanjenje EKS na kratkoročne depozite, odnosno promjene u strukturi po ročnosti

jer se najveći iznos kratkoročnih depozita privrede u decembru 2009. godine oročio na period do tri mjeseca za koji je EKS iznosila 0,33% (decembar 2008. godine 3,49%). Istovremeno, značajno je povećana EKS na depozite privrede oročene od tri mjeseca do jedne godine, gdje je kamatna stopa sa 0,11% iz decembra 2008. godine povećana na 3,96% u decembru 2009. godine.

EKS na kratkoročne depozite stanovništva smanjena sa 2,84% (decembar 2008. godine) na 2,38% u decembru 2009. godine.

Ponderisana EKS na dugoročne depozite privrede u decembru 2009. godine iznosila je 5,45%, a stanovništva 4,64% (u decembru 2008. godine 6,13% i 5,31%).

Ponderisane kamatne stope na kredite koji se odnose na ugovoreno prekoračenje po računima i na depozite po viđenju, izračunate su na osnovu mjesečnih izvještaja, daju se u sljedećoj tabeli:

Tabela 34 : Ponderisane prosječne NKS i EKS kredite-prekoračenja po računima i na depozite po viđenju											
O P I S	31.12.2007.		30.06.2008.		31.12.2008.		30.06.2009.		31.12.2009.		
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	
1	2	3	4	12	14	2	3	4	12	14	
1. Ponderisane kam. stope na kredite-prekoračenja po računima	8,89	9,01	8,59	8,58	8,62	8,81	8,56	9,00	8,96	8,96	
3. Ponderisane kam. stope na depozite po viđenju	0,37	0,37	0,41	0,41	0,40	0,40	0,40	0,40	0,41	0,41	

Na ove stavke aktive i pasive EKS je u pravilu jednaka nominalnoj kamatnoj stopi.

Ponderisana EKS na ukupne kredite po prekoračenjima računa za bankarski sektor u decembru 2009. godine iznosila je 8,96% (povećanje za 0,15 procentnih poena u odnosu na decembar 2008. godine), a na depozite po viđenju 0,41% , što je isto kao u decembru 2008. godine.

2.4. Likvidnost

Upravljanje rizikom likvidnosti je, uz kreditni rizik, jedno od najvažnijih i najsloženijih segmenata bankarskog poslovanja. Održavanje likvidnosti u tržišnoj ekonomiji je permanentna obaveza banke i osnovna pretpostavka za njenu održivost na finansijskom tržištu. Takođe, to je jedan od ključnih preduvjeta za uspostavljanje i očuvanje povjerenja u bankarski sistem u svakoj zemlji, te njegove stabilnosti i sigurnosti.

Do izbijanja globalne finansijske i ekonomske krize, u normalnim uslovima poslovanja banaka i stabilnom okruženju rizik likvidnosti imao je sekundaran značaj, odnosno kreditni rizik je bio u prvom planu i uspostavljeni sistemi upravljanja, odnosno identificiranja, mjerenja i kontrole ovog rizika bili su pod kontinuiranim nadzorom u cilju njegovog unapređenja i poboljšanja. Međutim, treba istaći da je međuzavisnost svih rizika kojima banka jeste ili može da bude izložena u svom poslovanju veoma visoka.

Kada je došlo do poremećaja na finansijskim tržištima zbog uticaja globalne krize, rizik likvidnosti je naglo porastao i upravljanje ovim rizikom postalo je ključni faktor za nesmetano poslovanje banke, blagovremeno izvršavanje dospjelih obaveza i očuvanje dugoročne pozicije banke, u smislu njene solventnosti i kapitalne osnove.

U posljednjem kvartalu 2008. godine, nakon širenja globalne krize i njenog negativnog uticaja na finansijski i ekonomski sistem u BiH, došlo je do porasta rizika likvidnosti. Iako je došlo do povlačenja dijela štednih depozita i narušavanja povjerenja u banke, ocijenjeno je da nijednog trenutka nije bila ugrožena likvidnost bankarskog sistema, jer su banke u F BiH, zbog regulatornih zahtjeva i propisanih limita, imale značajna likvidna sredstva i dobru poziciju likvidnosti.

U 2009. godini zaustavljena su negativna kretanja iz posljednjeg kvartala 2008. godine, a osnovni pokazatelji likvidnosti, zahvaljujući najvećim dijelom smanjenoj kreditnoj aktivnosti su poboljšani, tako da ostaje konstatacija da je likvidnost bankarskog sistema u Federaciji BiH i dalje dobra, sa zadovoljavajućim učešćem likvidnih sredstava u ukupnoj aktivi i pokrivenošću kratkoročnih obaveza likvidnim sredstvima. Međutim, zbog prisutne finansijske krize u svijetu koja se negativno reflektira na bankarske sisteme pojedinih evropskih zemalja, a većina banaka u F BiH je u vlasništvu velikih evropskih bankarskih grupa koje pružaju značajnu finansijsku podršku našim bankama kroz depozitna i kreditna sredstva, ocjenjuje se da rizik likvidnosti i dalje treba biti pod pojačanim nadzorom.

Takođe treba imati u vidu činjenicu da je uticaj krize sve veći na realni sektor, a negativne posljedice reflektiraće se na ukupno privredno i ekonomsko okruženje u kojem banke posluju u BiH.

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti propisani su minimalni standardi koje je banka dužna da osigura i održava u procesu upravljanja ovim rizikom, odnosno minimalni standardi za kreiranje i provođenje politike likvidnosti koja osigurava sposobnost banke da potpuno i bez odlaganja izvršava svoje obaveze na dan dospijeca.

Navedeni propis predstavlja okvir za upravljanje rizikom likvidnosti i sadrži kvalitativne i kvantitativne odredbe i zahtjeve prema bankama. Propisani su limiti koje banke trebaju ispunjavati vezano za prosječni dekadni minimum i dnevni minimum novčanih sredstava u odnosu na kratkoročne izvore, kao i minimalni limiti ročne usklađenosti dospijeca instrumenata finansijske aktive i obaveza do 180 dana.

Rizik likvidnosti je u uskoj korelaciji s drugim rizicima i često se negativno efektira na uspješnost i profitabilnost banaka.

U strukturi izvora finansiranja banaka u Federaciji BiH na dan 31.12.2009. godine i dalje najveće učešće od 72,5% imaju depoziti, koji su u posmatranom periodu povećani za 6% ili 584 miliona KM. Zatim slijede uzeti krediti (uključujući subordinisane dugove³¹) s učešćem od 13,2%, koji su sa dužim periodima ročnosti i predstavljaju kvalitetan izvor za dugoročne plasmane, a značajno su doprinijeli poboljšanju ročne usklađenosti dospijeca stavki aktive i obaveza.

S druge strane, ročna struktura depozita je znatno nepovoljnija, iako je već duži period prisutan trend poboljšanja.

- u 000 KM-

Tabela 35 : Ročna struktura depozita

DEPOZITI	31.12.2007.		31.12.2008.		31.12.2009.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Štednja i dep. po videnju	4.747.689	46,6	4.186.773	40,0	4.490.845	40,7	88	107
Do 3 mjeseca	430.784	4,2	460.100	4,4	322.763	2,9	107	70
Do 1 godine	1.045.768	10,3	979.516	9,4	833.089	7,5	94	85
1. Ukupno kratkoročni	6.224.241	61,1	5.626.389	53,8	5.646.697	51,1	90	100
Do 3 godine	2.722.927	26,7	3.018.766	28,9	3.292.619	29,8	111	109
Preko 3 godine	1.243.809	12,2	1.816.695	17,4	2.106.552	19,1	146	116
2. Ukupno dugoročni	3.966.736	38,9	4.835.461	46,2	5.399.171	48,9	122	112
UKUPNO (1 + 2)	10.190.977	100,0	10.461.850	100,0	11.045.868	100,0	103	106

³¹ Subordinisani dugovi: uzeti krediti i obaveze trajnog karaktera.

Analizirajući ročnu strukturu depozita prema dvije osnovne grupe, u odnosu na 2008. godinu, evidentno je smanjenje učešća kratkoročnih depozita za 2,7 procentnih poena i za isto porast dugoročnih depozita, tako da je njihovo učešće sa 31.12.2009. godine iznosilo 51,1% i 48,9%. Najveći uticaj na ovu promjenu imala je zamjena kreditnih sredstava dugoročnim depozitom kod jedne banke.

Ukupni kratkoročni depoziti su u odnosu na 2008. godinu uvećani za 20,3 miliona KM ili 0,4%, s napomenom da je u četvrtom kvartalu 2008. godine smanjenje iznosilo 634 miliona KM ili 10%.

Rast je ostvaren po osnovu povećanja depozita po viđenju za 7%, dok su depoziti do tri mjeseca smanjeni za 30% uz istovremeno smanjenje učešća sa 4,4% na 2,9% i depoziti do jedne godine koji su manji za 15% zbog čega je i njihovo učešće u ukupnim depozitima smanjeno sa 9,4% na 7,5%. Depoziti po viđenju i dalje imaju najveće učešće od 40,7% u ukupnim depozitima, dok najmanje učešće (2,9%) imaju depoziti do tri mjeseca. U ukupnim depozitima po viđenju najveće učešće imaju depoziti građana (36%), koji su u odnosu na 2008. godinu smanjeni za 38 miliona KM ili 2%.

Ukupni dugoročni depoziti su u 2009. godini, u odnosu na 2008. godinu, povećani za 564 miliona KM ili 12%. Treba istaći da je kod dugoročnih depozita dominantno učešće dva sektora, i to: stanovništva od 43,8% i bankarskih institucija 34,6%. U depozitima oročenim do tri godine najveće učešće, od 58,2%, imaju depoziti stanovništva (na kraju 2008. godine 51,8%), dok u periodu preko tri godine najveće učešće od 72% imaju depoziti bankarskih institucija (na kraju 2008. godine 70%).

U funkciji planiranja potrebnog nivoa likvidnih resursa, banke trebaju planirati izvore i strukturu adekvatnog likvidnog potencijala, i u vezi s tim planirati i kreditnu politiku. Ročnost plasmana, odnosno kreditnog portfolija je determinisana upravo ročnošću izvora. S obzirom da je ročna transformacija sredstava kod banaka inherentno povezana sa funkcionalnim karakteristikama bankarskog poslovanja, banke kontinuirano kontrolišu i drže ročne debalanse između izvora i plasmana u okviru propisanih minimalnih limita.

-u 000 KM-

Tabela 36 : Ročna struktura kredita

KREDITI	31.12.2007.		31.12.2008.		31.12.2009.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Dospjela potraživanja i plaćene vanbil.obaveze	214.223	2,4	234.178	2,2	354.200	3,6	110	152
Kratkoročni krediti	1.719.297	19,4	2.337.251	22,4	2.159.008	22,0	136	92
Dugoročni krediti	6.941.464	78,2	7.862.948	75,4	7.283.592	74,4	113	93
UKUPNO KREDITI	8.874.984	100,0	10.434.377	100,0	9.796.800	100,0	118	94

U 2009. godini dugoročni krediti su u odnosu na 31.12.2008. godine smanjeni za 7% ili 579 miliona KM (kako se najveće učešće u strukturi dugoročnih kredita odnosi na kredite date stanovništvu treba istaći da se samo na smanjenje u tom segmentu odnosi 459 miliona KM), kratkoročni krediti takođe bilježe smanjenje od 8% ili 178 miliona KM, dok su dospjela potraživanja povećana za 52% ili 121 milion KM, od čega se najveći iznos od 92 miliona KM odnosi na privatna preduzeća, zatim na stanovništvo 32 miliona KM. U strukturi dospjelih potraživanja 72% su od privatnih preduzeća, 21% od stanovništva i 7% od ostalih sektora.

Sektorska analiza po ročnosti za dva najznačajnija sektora pokazuje da su krediti plasirani stanovništvu 90% dugoročni, a od ukupno odobrenih kredita privatnim preduzećima na dugoročne se odnosi 59%.

U strukturi aktive krediti, kao najznačajnija kategorija, imaju i dalje najveće učešće od 64,3% što je manje za 4,9 procentnih poena u odnosu na kraj 2008. godine, zbog pada kredita od 6% ili 638 miliona KM. Novčana sredstava su povećana za 14% ili 575 miliona KM, a njihovo učešće, u odnosu na 31.12.2008. godine, je poraslo sa 27,9% na 31,4%.

Banke su u 2009. godini redovno ispunjavale obavezu održavanja propisane obavezne rezerve kod Centralne banke BiH. Stopa obavezne rezerve je od 11.10.2008. godine, u cilju obezbjeđenja dodatne likvidnosti banaka, smanjena na 14%. Takođe, s istim ciljem, odlukom CB BiH izmijenjena je osnovica za obračun obavezne rezerve, tako da pozajmljena sredstva od nerezidenata po osnovu ugovora zaključenih poslije 01.11.2008. godine, ne ulaze u osnovicu za obračun. Od 01.01.2009. godine uvedena je diferencirana stopa obavezne rezerve s obzirom na ročnost izvora (10% na dugoročne i 14% na kratkoročne), a od 01.05.2009. godine stopa na dugoročne depozite i pozajmljena sredstva je smanjena na 7%. Obavezna rezerva kao značajni instrument monetarne politike, u BiH u uslovima funkcioniranja valutnog odbora i finansijski nerazvijenog tržišta, jedini je instrument monetarne politike putem kojeg se ostvaruje monetarna kontrola, u smislu zaustavljanja brzog rasta kredita ostvarenog u prethodnim godinama i smanjenja multiplikacije, ali i povećanja likvidnosti banaka u uslovima uticaja krize i pojačanog odliva sredstava iz banaka, kao što se to desilo nakon 01.10.2008. godine u BiH. S druge strane, primjena regulative o deviznom riziku i održavanje valutne usklađenosti s propisanim limitima, utiče takođe značajno na iznos koji banke drže na računu rezervi kod Centralne banke BiH u domaćoj valuti, čime se osigurava visoka likvidnost banaka pojedinačno i bankarskog sektora.

Za analizu likvidnosti koristi se više koeficijenata, a pregled najvažnijih je u sljedećoj tabeli.

- u % -

Tabela 37 : Koeficijenti likvidnosti			
Koeficijenti	31.12.2007.	31.12.2008.	31.12.2009.
1	2	3	4
Likvidna sredstva ³² / ukupna aktiva	34,5	28,3	31,9
Likvidna sredstva / kratkoročne finans.obaveze	58,1	51,2	54,2
Kratkoročne finans.obaveze/ ukupne finans.obaveze	67,3	62,9	66,9
Kreditni / depoziti i uzeti krediti ³³	73,7	82,6	76,4
Kreditni / depoziti, uzeti krediti i subordinisani dugovi ³⁴	72,2	80,9	75,0

Sve banke kontinuirano ispunjavaju i to znatno iznad propisanog minimuma, obavezu dekadnog prosjeka od 20% u odnosu na kratkoročne izvore sredstava i dnevnog minimuma od 10% prema istoj osnovici, što se vidi iz sljedećeg pregleda.

³² Likvidna sredstva u užem smislu: gotovina i depoziti i druga finansijska sredstva sa preostalim rokom dospijeca manjim od tri mjeseca, isključujući međubankarske depozite.

³³ Iskustveni standardi su: manji od 70%-veoma solidan, 71%-75%-zadovoljavajući, 76%-80%-na granici zadovoljavajućeg, 81%-85%-nedovoljan, preko 85%-kritičan.

³⁴ Prethodni koeficijent je proširen, u izvore su uključeni i subordinisani dugovi, što je realniji pokazatelj.

- u 000 KM-

Tabela 38 : Pozicija likvidnosti- dekadni prosjek i dnevni minimum					
	31.12.2007.	31.12.2008.	31.12.2009.	INDEX	
	Iznos	Iznos	Iznos	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
1. Prosječno dnevno stanje novčanih sredstava	3.974.722	3.687.406	3.789.107	93	103
2. Najniže ukupno dnevno stanje novč.sredst.	3.686.972	3.310.173	3.341.965	90	101
3. Kratkoročni izvori sred.(osnovica za obračun)	6.094.193	5.821.848	5.431.143	96	93
4.Iznos obaveze :					
4.1. dekadni prosjek 20% od iznosa red.br. 3	1.218.839	1.164.370	1.086.229	96	93
4.2. dnevni minimum 10% od iznosa red.br.3	609.419	582.185	543.114	96	93
5.Ispunjenje obaveze : dekadni prosjek					
Višak = red.br.1 – red.br. 4.1.	2.755.883	2.523.036	2.702.878	92	107
6. Ispunjenje obaveze : dnevni minimum					
Višak = red.br.2 – red.br. 4.2.	3.077.553	2.727.988	2.798.851	89	103

Pored navedenog propisanog minimalnog standarda, vrlo važan aspekt praćenja i analize pozicije likvidnosti je ročna usklađenost preostalih dospjeća stavki finansijske aktive i obaveza prema vremenskoj skali, koja je propisanim minimalnim limitima kreirana na vremenski horizont od 180 dana³⁵.

- u 000 KM -

Tabela 39 : Ročna usklađenost finansijske aktive i obaveza do 180 dana					
Opis	31.12.2007.	31.12.2008.	31.12.2009.	INDEX	
	Iznos	Iznos	Iznos	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
I. 1-30 dana					
1. Iznos finansijske aktive	5.678.451	5.126.920	5.719.878	90	112
2. iznos finansijskih obaveza	5.291.774	4.763.530	5.070.291	90	106
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	386.677	363.390	649.587	94	179
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	107,3 %	107,6%	112,8%		
b) Propisani minimum %	100,0%	85,0 %	85,0 %		
Više (+) ili manje (-) = a - b	7,3%	22,6 %	27,8 %		
II. 1-90 dana					
1. Iznos finansijske aktive	6.283.942	5.892.107	6.479.395	94	110
2. iznos finansijskih obaveza	5.957.300	5.441.072	5.745.023	91	106
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	326.642	451.035	734.372	138	163
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	105,5%	108,3%	112,8 %		
b) Propisani minimum %	100,0%	80,0%	80,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	5,5%	28,3%	32,8%		
III. 1-180 dana					
1. Iznos finansijske aktive	7.032.175	6.999.103	7.469.752	100	107
2. iznos finansijskih obaveza	6.861.962	6.477.230	6.956.965	94	107
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	170.213	521.873	512.787	307	99
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	102,5%	108,1 %	107,4%		
b) Propisani minimum %	95,0%	75,0 %	75,0 %		
Više (+) ili manje (-) = a - b	7,5%	33,1%	32,4%		

³⁵ Odlukom o izmjenama i dopunama Odluke o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka („Službene novine F BiH“, br. 88/07) od 01.01.2008.godine propisani su novi procenti za ročnu usklađenost finansijske aktive i obaveza: najmanje 85 % izvora sredstava (ranije 100%) s rokom dospjeća do 30 dana mora biti angažirano u plasmane s rokom dospjeća do 30 dana, najmanje 80% izvora sredstava (ranije 100%) s rokom dospjeća do 90 dana u plasmane s rokom dospjeća do 90 dana, i najmanje 75% izvora sredstava (ranije 95%) s rokom dospjeća do 180 dana u plasmane s rokom dospjeća do 180 dana.

Iz prezentiranih podataka se zaključuje da su se banke na dan 31.12.2009. godine pridržavale propisanih ograničenja i ostvarile bolju ročnu usklađenost finansijske aktive i obaveza u odnosu na propisane limite.

Na osnovu svih iznesenih pokazatelja može se zaključiti da su negativna kretanja iz posljednjeg kvartala 2008. godine zaustavljena, da je u 2009. godini evidentan trend poboljšanja, tako da se likvidnost bankarskog sistema u F BiH ocjenjuje na zadovoljavajućem nivou. Kako je ovaj segment poslovanja i nivo izloženosti likvidnosnom riziku u korelaciji s kreditnim rizikom, a imajući u vidu i efekte širenja globalne finansijske krize na BiH i uticaj na bankarski sektor u F BiH, prvenstveno u kontekstu dodatnog pritiska na likvidnost banaka, s jedne strane zbog odliva depozita i smanjenje depozitne osnove, a s druge strane slabiji priliv likvidnih sredstava zbog pada naplativosti kredita u 2009. godini, treba istaći da će u narednom periodu banke trebati još više pažnje posvetiti upravljanju rizikom likvidnosti, uspostavljanjem i provođenjem politika likvidnosti koje će osigurati izvršenje svih dospjelih obaveza na vrijeme, a na osnovu kontinuiranog planiranja budućih likvidnosnih potreba uzimajući u obzir promjene u operativnim, ekonomskim, regulativnim i ostalim uslovima poslovnog okruženja banaka.

FBA će putem izvještaja i on site kontrola u bankama pratiti i nadzirati kako banke upravljaju ovim rizikom i da li postupaju u skladu s usvojenim politikama i programima.

2.5. Devizni rizik-devizna usklađenost aktive i pasive bilansa i vanbilansa

U svom poslovanju banke su izložene značajnim rizicima proizašlim iz mogućih gubitaka po bilansnim i vanbilansnim stavkama nastalim uslijed promjene cijena na tržištu. Jedan od tih rizika je i devizni rizik (FX) koji nastaje kao rezultat promjena valutnih kurseva i/ili neusklađenosti nivoa aktive, pasive i vanbilansnih stavki u istoj valuti - individualna devizna pozicija ili svih valuta zajedno sa kojima banka posluje - ukupna devizna pozicija banke.

U cilju osiguranja primjene i provođenja opreznosnih principa kod obavljanja deviznih aktivnosti banaka, te smanjenja uticaja deviznog rizika na njihovu profitabilnost, likvidnost i kapital FBA je donijela Odluku o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka³⁶ kojom se reguliraju minimalni standardi za donošenje i provođenje programa, politika i procedura za preuzimanje, praćenje, kontrolu i upravljanje deviznim rizikom, te propisana ograničenja za otvorenu individualnu i ukupnu deviznu poziciju (duga ili kratka), obračunata u odnosu na osnovni kapital banke.³⁷

Kako bi FBA pratila usklađenost banaka s propisanim ograničenjima i nivo izloženosti deviznom riziku, banke su dužne dnevno izvještavati FBA. Na osnovu kontrole, praćenja i analize dostavljenih izvještaja, može se zaključiti da se banke pridržavaju propisanih limita i da obavljaju svoje FX aktivnosti u okvirima istih.

S obzirom da Centralna banka BiH funkcioniše kao valutni odbor i gdje je EURO valuta sidro valutnog odbora, u praksi banke nisu izložene deviznom riziku kada je u pitanju najznačajnija valuta EURO.

³⁶ “Službene novine F BiH”, br. 3/03, 31/03, 64/03, 54/04.

³⁷ Članom 8. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banke propisana su ograničenja: za individualnu deviznu poziciju za EURO najviše do 30% osnovnog kapitala, a za ostale valute do 20%, i deviznu poziciju banke najviše do 30%.

Prema stanju na dan 31. 12. 2009. godine na nivou bankarskog sistema u valutnoj strukturi aktive banaka učešće stavki u stranim valutama iznosilo je 17,1% ili 2,6 milijardi KM (na kraju 2008. godine 13,5% ili dvije milijarde KM). S druge strane, valutna struktura pasive bitno je drugačija, jer je učešće obaveza u stranoj valuti znatno veće i iznosi 56,7% ili 8,6 milijardi KM (na kraju 2008. godine 57,9% ili 8,7 milijardi KM).

U sljedećoj tabeli daje se struktura i trend finansijske aktive i obaveza i devizna pozicija za EURO kao najznačajniju valutu³⁸ i ukupno.

-u milionima KM-

Tabela 40 : Devizna usklađenost finansijske aktive i obaveza (EURO i ukupno)										
Opis	31.12.2008.				31.12.2009.				INDEX	
	EURO		UKUPNO		EURO		UKUPNO		EURO	UKUPNO
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	6/2	8/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<i>I. Finansijska aktiva</i>										
1. Novčana sredstva	1.213	14,2	1.738	18,2	1.697	19,4	2.150	22,2	140	124
2. Krediti	149	1,8	185	1,9	90	1,0	124	1,3	60	67
3. Krediti s val. klauzulom	7.075	83,0	7.505	78,7	6.713	76,6	7.095	73,1	95	95
4. Ostalo	83	1,0	110	1,2	269	3,0	336	3,4	324	305
Ukupno (1+2+3+4)	8.520	100,0	9.538	100,0	8.769	100,0	9.705	100,0	103	102
<i>II. Finansijske obaveze</i>										
1. Depoziti	5.333	65,5	6.292	68,7	5.704	68,9	6.585	71,5	107	105
2. Uzeti krediti	2.045	25,1	2.095	22,9	1.689	20,4	1.727	18,7	83	82
3. Dep. i kred. s val. klauz.	434	5,3	434	4,7	577	6,9	577	6,3	133	133
4. ostalo	332	4,1	338	3,7	313	3,8	322	3,5	94	95
Ukupno (1+2+3+4)	8.144	100,0	9.159	100,0	8.283	100,0	9.211	100,0	102	101
<i>III. Vanbilans</i>										
1. Aktiva	71		73		50		57			
2. Pasiva	350		358		500		505			
<i>IV. Pozicija</i>										
Duga (iznos)	96		94		36		46			
%	6,5%		6,4%		2,3%		3,0%			
Kratka										
%										
Dozvoljena	30%		30%		30%		30%			
Manja od dozvoljene	23,5%		23,6%		27,7%		27,0%			

Ako se analizira struktura stranih valuta, u finansijskoj aktivi³⁹ dominantno je učešće EURO, s tim da je došlo do povećanja učešća (71,1% na 78,8%) uz povećanje nominalnog iznosa sa 1,4 milijarde KM na 2,1 milijardu KM. Učešće EURO u obavezama je neznatno povećano sa 88,4% na 89,3%, dok je nominalno na približno istom nivou od 7,7 milijardi KM.

Međutim, u obračun izloženosti FX riziku ulazi i iznos indeksiranih stavki aktive (kredit) i obaveza⁴⁰, koji je posebno značajan u aktivi (73,1% ili 7,1 milijardu KM) i nešto niži u odnosu na 31. 12. 2008. godine (78,7% ili 7,5 milijardi KM). Na ostale devizne stavke aktive odnosi se 26,9% ili 2,6 milijardi KM sa strukturom: stavke u EURO 21,2% ili 2,1 milijardu KM i ostale valute 5,7% ili 0,5 milijardi KM (na kraju 2008. godine krediti ugovoreni sa valutnom klauzulom u iznosu od 7,5 milijardi KM su imali učešće od 78,7%, a ostale stavke u EURO

³⁸ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija.

³⁹ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija: dio finansijske aktive (u stranim valutama denominirana u KM). Prema metodologiji, fin. aktiva se iskazuje po neto principu (umanjena za rezerve za kreditne gubitke).

⁴⁰ U cilju zaštite od promjena deviznog kursa banke ugovaraju određene stavke aktive (kredit) i obaveza s valutnom klauzulom (propisom je dozvoljena samo dvosmjerna valutna klauzula).

15,1% ili 1,4 milijarde KM). Od ukupnih neto kredita (9,3 milijarde KM) 76% je ugovoreno s valutnom klauzulom, uglavnom vezano za EURO (94,6%).

Na drugoj strani, struktura finansijskih obaveza uslovljava i determinira strukturu stavki finansijske aktive, za svaku valutu pojedinačno. U deviznim obavezama (9,2 milijarde KM) najveće učešće od 83,7% ili 7,7 milijardi KM imaju stavke u EURO (najviše depoziti), dok je učešće i iznos indeksiranih obaveza minimalan i iznosi 6,3% ili 0,6 milijardi KM (na kraju 2008. godine učešće obaveza u EURO bilo je 84,2% ili 7,7 milijardi KM, a indeksiranih obaveza 4,7% ili 0,4 milijarde KM).

Posmatrano po bankama i ukupno na nivou bankarskog sistema FBiH može se konstatovati da se izloženost banaka i sistema FX riziku u 2009. godini kretala u okviru propisanih ograničenja.

Sa 31.12.2009. godine dugu deviznu poziciju imalo je 11 banaka, a kratku poziciju devet banaka. Na nivou sistema iskazana je duga devizna pozicija od 3% osnovnog kapitala banaka, što je za 27% manje od dozvoljene. Individualna devizna pozicija za EURO iznosila je 2,3% pri čemu su stavke finansijske aktive bile veće od finansijskih obaveza (duga pozicija) i ista je za 27,7% manja od dozvoljene.

Iako u uslovima funkcioniranja valutnog odbora banke nisu izložene deviznom riziku za najznačajniju valutu EURO, dužne su da se pridržavaju propisanih ograničenja za svaku valutu, kao i za ukupnu deviznu poziciju, te da dnevno upravljaju ovim rizikom u skladu s usvojenim programima, politikama, procedurama i planovima.

IV ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Nakon što je konsolidacija, razvoj i stabilizacija bankarskog sektora Federacije BiH u periodu provođenja reformi dostigla zavidan nivo, naredne aktivnosti treba da budu usmjerene na očuvanje njegove stabilnosti kao prioritetni zadatak u aktuelnim stresnim uslovima, te njegov dalji napredak i razvoj. Ovi ciljevi su uslovljeni stalnim i budnim angažmanom svih dijelova sistema, zakonodavnih i izvršnih vlasti, a što je predušlov za stvaranje povoljnijeg ukupnog ekonomskog ambijenta koji bi podsticajno djelovao na banke i povratno na realni sektor privrede i stanovništva.

Agencija za bankarstvo FBiH u narednom periodu će:

- poduzimati mjere i aktivnosti u okviru svojih nadležnosti za prevazilaženje i ublažavanje negativnih efekata globalne finansijske krize na bankarski sektor u FBiH;
- nastaviti sa provođenjem aktivnosti u okvirima svoje nadležnosti na objedinjavanju supervizije na državnom nivou;
- nastaviti kontinuiran nadzor banaka kontrolama putem izvještaja i na lica mjesta sa težištem na ciljanim kontrolama dominantnih rizičnih segmenata bankarskog poslovanja, s ciljem da supervizija bude još efikasnija i u tom smislu:
  - i dalje insistirati na kapitalnom jačanju banaka, posebno onih koje bilježe nadprosječan rast aktive,
  - kontinuirano nastaviti nadzirati banke prvenstveno od sistemskog značaja za razvoj kreditnih aktivnosti u kojima je koncentrisan veliki iznos štednje i drugih depozita, a u cilju zaštite deponenata,
  - nastaviti sistematsko praćenje aktivnosti banaka na sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma i unaprijediti saradnju sa drugim nadzornim i kontrolnim institucijama,
  - održati kontinuitet kontrole platnog prometa,

- raditi, kao i do sada, na dogradnji podzakonske regulative, polazeći od Bazelskih principa, Bazelskih okvira kapitala i Evropskih bankarskih direktiva kao dio priprema za priključivanje BiH Evropskoj uniji,
- uspostavljati i širiti saradnju sa supervizorskim autoritetima u zemljama iz kojih su investitori prisutni u bankarskom sektoru FBiH, kao i s drugim zemljama u cilju što efikasnije supervizije,
- unapređivati saradnju s Udruženjem banaka BiH po svim segmentima bankarskog poslovanja, organizovanje savjetovanja i pružanje stručne pomoći u primjeni zakonske i podzakonske regulative za bankarstvo, itd;
- kontinuirano operativno usavršavati informacijski sistem koji će omogućiti što ranije upozoravanje i preventivno djelovanje u otklanjanju slabosti u poslovanju banaka;
- nastaviti permanentnu edukaciju i stručno osposobljavanje kadrova;
- ulagati napore za ubrzanje okončanja preostalih privremenih uprava i postupaka likvidacije na osnovu zaključka Upravnog odbora.

Takođe je potrebno i dalje snažnije angažovanje i drugih institucija i organa u Bosni i Hercegovini i Federaciji BiH na:

- realizaciji Programa mjera za ublažavanje posljedica globalne ekonomske krize i unapređenja poslovnog ambijenta, prihvaćenog od strane Ekonomsko socijalnog vijeća za teritoriju F BiH u decembru 2008. godine, te sukladno dokumentu Vlade F BiH;
- realizaciji zaključka Parlamenta Federacije BiH o uspostavljanju bankarske supervizije na nivou države;
- opredjeljenju o statusu banaka u vlasništvu Federacije BiH;
- kreiranju i dogradnji regulative za finansijski sektor koja se odnosi na djelovanje, status i poslovanje mikrokreditnih organizacija, preduzeća koja se bave lizingom, osiguravajućih društava, itd.;
- ubrzanju provođenja ekonomskih reformi u realnom sektoru ekonomije kako bi se isti brže približavao nivou ostvarenom u monetarnom i bankarskom sektoru;
- na osnovu prijedloga Udruženja banaka BiH, a putem Ministarstva finansija Federacije BiH, ubrzanije raditi na:
  - pripremanju za kreiranje zakonske regulative za bankarski sektor i finansijski sistem polazeći i od Bazelskih principa, Bazelskih okvira kapitala i Evropskih bankarskih direktiva,
  - uspostavljanju posebnih sudskih odjela za privredu,
  - uspostavljanju efikasnijih postupaka izvršenja zaloga,
  - donošenju zakona o zaštiti povjerilaca i potpune odgovornosti dužnika,
  - donošenju zakona ili poboljšanju postojećih zakonskih propisa kojim se uređuje oblast sigurnosti i zaštite novca u banci i transportu, i sl.

Kao najbitniji dio sistema, banke bi svoje aktivnosti trebale koncentrisati na:

- potpuno posvećenost kvalitetnom i opreznom poslovanju, te odbrani od uticaja krize koja je u sadašnjim uslovima najveća opasnost za banke i za realni sektor privrede i stanovništva;
- daljnje kapitalno jačanje i osiguranje nivoa solventnosti srazmjerno rastu aktive i rizika, većoj profitabilnosti, dosljednijoj primjeni usvojenih politika i procedura u sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma, i sigurnosti i zaštiti novca u banci i transportu, a u skladu sa zakonom i podzakonskim aktima;
- jačanje sistema internih kontrola i funkcije interne revizije kao potpuno neovisne u izvršavanju svojih obaveza i uloge;

- stalno unapređivati saradnju s Udruženjem banaka BiH po pitanju stručnog osposobljavanja, prijedloga izmjene svih zakonskih propisa koji su postali ograničavajući faktor u razvoju banaka, uvođenju novih proizvoda, naplati potraživanja i potpuno se uključivati u gradnju i funkcioniranje jedinstvenog registra neurednih dužnika - pravnih i fizičkih lica;
- redovno, ažurno i tačno dostavljanje podataka Centralnom registru kredita i Jedinstvenom Centralnom registru računa kod Centralne banke BiH.

Broj: UO-19-3/10
Sarajevo, 30.03.2010. godine

P R I L O Z I

PRILOG 1.....	Osnovni podaci o bankama u F BiH
PRILOG 2.....	Zakonski okviri za rad Agencije za bankarstvo F BiH i banaka u F BiH
PRILOG 3.....	Bilans stanja banaka po šemi FBA
PRILOG 4.....	Štednja stanovništva u bankama F BiH
PRILOG 5.....	Izveštaj o kretanju aktive bilansa i vanbilansnih rizičnih stavki
PRILOG 6.....	Bilans prihoda i rashoda banaka
PRILOG 7.....	Izveštaj o stanju i adekvatnosti kapitala
PRILOG 8.....	Podaci o zaposlenim u bankama F BiH

Banke u Federaciji Bosne i Hercegovine - 31.12.2009.godine

Br.	BANKA	Adresa		Telefon	Direktor
1	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd - SARAJEVO	Sarajevo	Trg djece Sarajeva bb	033/275-100, fax:203-122	AMER BUKVIĆ
2	BOR BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Obala Kulina bana 18	033/663-500, fax:278-550	HAMID PRŠEŠ
3	FIMA BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Kolodvorska br. 5.	033/720-070, fax:720-100	EDIN MUFTIĆ
4	HERCEGOVAČKA BANKA dd - MOSTAR	Mostar	Nadbiskupa Čule bb	036/332-901, fax:332-903	Privr.upravitelj - Nikola Fabijanić - 16.04.2007.
5	HYPO ALPE-ADRIA-BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kneza Branimira 2b	036/444-444, fax:444-235	PETAR JURČIĆ
6	INVESTICIONO-KOMERCIJALNA BANKA dd - ZENICA	Zenica	Trg B&H 1	032/448-400, fax:448-501	SUVAD IBRANOVIĆ
7	INTESA SANPAOLO BANKA D.D. BOSNA I HERCEGOVINA	Sarajevo	Obala Kulina bana 9a.	033/497-555, fax:497-589	ALMIR KRKALIĆ
8	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA DD V.KLADUŠA	V.Kladuša	Ibrahima Mržljaka 3	037/771-253, fax:772-416	HASAN PORČIĆ
9	NLB TUZLANSKA BANKA dd - TUZLA	Tuzla	Maršala Tita 34	035/259-259, fax:250-596	ALMIR ŠAHINPAŠIĆ
10	POŠTANSKA BANKA BiH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Put zivota 2.	033/564-000, fax: 564-050	ADNAN ZUKIĆ
11	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO dd - SARAJEVO	Sarajevo	Alipašina 6	033/277-700, fax:664-175	AZRA ČOLIĆ
12	PROCREDIT BANK dd - SARAJEVO	Sarajevo	Emerika Bluma 8.	033/250-950, fax:250-971	FRIEDER WOEHRMANN
13	RAIFFEISEN BANK dd BiH - SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne bb.	033/755-010, fax: 213-851	MICHAEL MÜLLER
14	RAZVOJNA BANKA FEDERACIJE BIH	Sarajevo	Igmanska 1	033/277-900, fax: 668-952	RAMIZ DŽAFEROVIĆ
15	SPARKASSE BANK dd - SARAJEVO	Sarajevo	Trampina 12/V1	033/280-300, fax:280-230	SANEL KUSTURICA
16	TURKISH ZIRAAT BANK BOSNIA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dženetića Čikma br. 2.	033/252-230, fax: 252-245	KENAN BOZKURT
17	UNA BANKA dd - BIHAĆ	Bihać	Bosanska 25	037/222-400, fax: 222-331	Privr.upravitelj - Stjepan Blagović - 01.05.2005.
18	UNICREDIT BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kardinala Stepinca bb	036/312-112, fax:312-121	BERISLAV KUTLE
19	UNION BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dubrovačka 6	033/561-000, fax: 201-567	ESAD BEKTEŠEVIĆ
20	VAKUFСКА BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	M. Tita 13.	033/280-100, fax: 663-399	AMIR RIZVANOVIĆ
21	VOLKSBANK BH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Fra Andela Zvizdovića 1	033/295-601, fax:295-603	REINHOLD KOLLAND

PRAVNI OKVIR ZA RAD AGENCIJE ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BIH, BANAKA, MIKROKREDITNIH ORGANIZACIJA I LEASING DRUŠTAVA U FEDERACIJI BIH

Zakoni F BiH

Osnovni zakoni kojima se regulira rad Agencije za bankarstvo FBiH, bankarsko, mikro kreditnog i leasing sektora

1. Zakon o Agenciji za bankarstvo Federacije BiH (“Službene novine F BiH”, br. 9/96, 27/98, 20/00, 45/00, 58/02, 13/03, 19/03, 47/06, 59/06, 48/08)
2. Zakon o bankama (“Službene novine F BiH”, br. 39/98,32/00, 48/01, 27/02, 41/02, 58/02, 13/03, 19/03 i 28/03)
3. Zakon o mikro kreditnim organizacijama (“Službene novine FBiH”, broj: 59/06)
4. Zakon o lesingu („Službene novine Federacije BiH”, br. 85/08 i 39/09)
5. Zakon o Razvojnoj banci Federacije BiH (“Službene novine FBiH”, broj: 37/08)
6. Uredba o kriterijima i načinu vođenja nadzora nad poslovanjem Razvojne banke FBiH, (“Službene novine F BiH”, broj: 57/08)

Ostali zakoni

1. Zakon o gospodarskim društvima (“Službene novine FBiH” br. 23/99, 45/00, 2/02, 6/02, 29/03 i 68/05, 91/07 i 84/08)
2. Zakon o preuzimanju dioničkih društava („Službene novine FBiH“, broj: 7/06)
3. Zakon o finansijskom poslovanju (“Službene novine F BiH”, br. 2/95, 14/97, 13/00 i 29/00)
4. Zakon o deviznom poslovanju (“Službene novine F BiH”, broj: 35/98)
5. Zakon o mjenici (“Službene novine F BiH”, br. 32/00, 28/03)
6. Zakon o čeku (“Službene novine F BiH”, broj: 32/00)
7. Zakon o obligacijskim odnosima (“Službene list R BiH” br. 2/92, 13/93, Službene novine FBiH broj: 29/03)
8. Zakon o početnoj bilanci stanja poduzeća i banaka (“Službene novine FBiH”, br. 12/98, 40/99, 47/06, 38/08 i 65/09)
9. Zakon o tržištu vrijednosnih papira (“Službene novine FBiH”, broj: 85/08)
10. Zakon o investicijskim fondovima (“Službene novine FBiH”, broj: 85/08)
11. Zakon o tržištu vrijednosnih papira (“Službene novine FBiH”, broj: 85/08)
12. Zakon o registru vrijednosnih papira (“Službene novine F BiH”, br. 39/98 i 36/99),
13. Zakon o komisiji za vrijednosne papire (“Službene novine F BiH” br. 39/98 i 36/99)
14. Zakon o platnim transakcijama (“Službene novine F BiH”, br. 32/00, 28/03)
15. Zakon o prestanku važenja Zakona o unutarnjem platnom prometu („Službene novine FBiH“, broj: 56/04)
16. Zakon o računovodstvu i reviziji u FBiH (“Službene novine F BiH”, broj: 83/09)
17. Zakon o utvrđivanju i načinu izmirenja unutarnjih obveza F BiH (“Službene novine F BiH”, br. 66/04, 49/05, 35/06, 31/08, 32/09 i 65/09)
18. Zakon o utvrđivanju i ostvarivanju potraživanja građana u postupku privatizacije

- (“Službene novine F BiH”, br. 27/97, 8/99, 45/00, 54/00, 7/01, 32/01, 27/02, 57/03, 44/04, 79/07 i 65/09)
19. Zakon o dugu zaduživanju i jamstvu u F BiH („Službene novine FBiH“, broj: 86/07)
  20. Zakon o trezoru u F BiH (“Službene novine F BiH”, broj: 19/03)
  21. Zakon o registraciji poslovnih subjekata u F BiH (“Službene novine F BiH”, br. 27/05 i 68/05)
  22. Zakon o klasifikaciji djelatnosti u F BiH (“Službene novine F BiH”, broj: 64/07)
  23. Zakon o deviznom poslovanju (“Službene novine F BiH”, broj: 35/98)
  24. Zakon o reviziji (“Službene novine F BiH”, broj: 32/05)
  25. Zakon o imovinsko-pravnim odnosima (“Službene novine F BiH”, br. 06/9 i 29/03)
  26. Zakon o zemljišnim knjigama F BiH (“Službene novine F BiH”, br. 19/03 i 54/04)
  27. Zakon o porezu na dobit (“Službene novine F BiH”, broj: 97/07)
  28. Zakon o porezu na dohodak (“Službene novine F BiH”, broj: 10/08)
  29. Zakon o doprinosima (“Službene novine F BiH”, br. 35/98, 54/00, 16/01, 37/01, 1/02 i 17/06 i 14/08)
  30. Zakon o stranim ulaganjima (“Službene novine F BiH”, br. 61/01 i 50/03)
  31. Zakon o radu (“Službene novine F BiH”, br. 43/99, 32/00 i 29/03)
  32. Zakon o sukobu interesa u organima vlasti u F BiH (“Službene novine F BiH”, broj: 70/08)
  33. Zakon o prekršajima FBiH (“Službene novine F BiH”, broj: 31/06)
  34. Zakon o sudovima F BiH (“Službene novine F BiH”, br. 38/95 i 22/06)
  35. Zakon o vještacima (“Službene novine F BiH”, br. 49/05 i 38/08)
  36. Zakon o slobodi pristupa informacijama u FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 32/01)
  37. Zakon o eksproprijaciji (“Službene novine FBiH”, broj: 70/07)
  38. Zakon o upravnim sporovima („Službene novine Federacije BiH“, broj: 9/05)
  39. Zakon o Vladi F BiH („Službene novine Federacije BiH“, br. 1/94, 8/95, 58/02, 19/03, 2/06 i 8/06)
  40. Zakon o stečajnom postupku (“Sl. novine F BiH”, br. 29/03, 32/04, 42/06),
  41. Zakon o likvidacijskom postupku (“Službene novine FBiH”, broj: 29/03),
  42. Zakon o izvršnom postupku (“Sl. novine F BiH”, br. 32/03, 52/03, 33/06, 39/06-isp. I 39/09),
  43. Zakon o parničnom postupku (“Sl. novine FBiH”, br. 53/03, 73/05 i 19/06),
  44. Zakon o izvanparničnom postupku („Sl. novine FBiH“, br. 2/98, 39/04, 73/05)
  45. Zakon o upravnom postupku (“Službene novine F BiH”, broj: 2/98 i 48/99)
  46. Zakon o kaznenom postupku (“Službene novine F BiH”, br. 35/03,37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07 i 9/09)
  47. Zakon o klasifikaciji djelatnosti u Federaciji BiH (“Službene novine F BiH”, broj: 64/07)
  48. Zakon o registraciji poslovnih subjekata u Federaciji BiH (“Službene novine F BiH”, br. 27/05, 68/05 i 43/09)
  49. Zakon o poreznoj upravi Federacije BiH (“Službene novine F BiH”, br. 33/02, 28/04 i 57/09)
  50. Zakon o izvršenju kaznenih sankcija u Federaciji BiH (“Službene novine F BiH”, br. 44/98, 42/99 i 12/09)
  51. Zakon o obrtu i srodnim djelatnostima (“Službene novine F BiH”, broj: 35/09)
  52. Zakon o turističko-ugostiteljskoj djelatnosti („Službene novine Federacije BiH“, br. 19/09 i 28/03)
  53. Zakon o trgovini („Službene novine Federacije BiH“, broj: 64/04)
  54. Zakon o jedinstvenom sistemu registracije kontrole i naplate doprinosa (“Službene novine F BiH”, broj: 42/09)
  55. Zakon o izmirenju obaveza na osnovu računa stare devizne štednje u Federaciji BiH (“Službene novine F BiH”, broj: 62/09)

56. Zakon o utvrđivanju i načinu izmirenja unutrašnjih obaveza Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 66/04, 49/05, 35/06, 31/08, 32/09 i 65/09)
57. Uputa o otvaranju i zatvaranju računa za obavljanje platnih transakcija i vođenje evidencije („Službene novine Federacije BiH“, broj: 55/00, 61/05)
58. Pravilnik o uvjetima i postupku iznošenja efektivnog stranog novca, vrijednosnih papira i vrijednosnica koje glase na strana sredstva plaćanja („Službene novine FBiH“, broj: 35/00)

Zakoni BiH

1. Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranju terorističkih aktivnosti (“Službeni glasnik BiH“, broj: 53/09)
2. Zakon o osiguranju depozita u BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 20/02, 18/05, 100/08 i 75/09)
3. Zakon o Centralnoj banci BiH (“Službeni glasnik BiH”, br. 1/97, 29/02, 8/03, 13/03, 14/03, 9/05, 76/06)
4. Zakon o konkurenciji („Službene novine FBiH“, br. 48/05, 76/07 i 80/09)
5. Zakon o zaštiti potrošača u BiH („Službeni glasnik BiH“, broj: 25/06)
6. Zakon o zaštiti osobnih podataka („Službeni glasnik BiH“, broj: 49/06)
7. Zakon o elektronskom potpisu („Službeni glasnik BiH“, broj: 91/06)
8. Zakon o klasifikaciji djelatnosti u BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 76/06 i 100/08)
9. Zakon o izmirenju obveza po računima stare devizne štednje („Službeni glasnik BiH“, br. 28/06, 76/06 i 72/07)
10. Zakon o privremenom odgađanju od izvršenja potraživanja na temelju izvršnih odluka na teret proračuna institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik BiH“, br. 43/03 i 43/04)
11. Zakon o računovodstvu i reviziji Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik BiH“, broj: 42/04)
12. Zakon o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom BiH (“Službeni glasnik BiH“, broj: 32/07)
13. Zakon o nadzoru nad tržištem BiH (“Službeni glasnik BiH“, br. 45/04 i 44/07)
14. Zakon o centralnoj evidenciji i razmjeni podataka (“Službeni glasnik BiH“, br. 16/02 i 32/07)
15. Zakon o sustavu neizravnog oporezivanja (“Službeni glasnik BiH“, br. 52/04 i 32/079)
16. Zakon o trezoru institucija BiH («Službeni glasnik BiH», broj 27/00)
17. Zakon o prekršajima (“Službeni glasnik BiH“, broj: 41/07)
18. Okvirni zakon o zalozima (“Službeni glasnik BiH“, br. 27/04 i 54/04)
19. Zakon o porezu na dodanu vrijednost (“Službeni glasnik BiH“, br. 9/05 i 35/05 i 100/08)
20. Zakon o elektronskom pravnom i poslovnom prometu (“Službeni glasnik BiH“, broj: 88/07)
21. Zakon o sukobu interesa u institucijama vlasti Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik BiH“, br. 16/02, 12/04 i 63/08)
22. Zakon o sudu Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik BiH“, br. 29/00, 16/02, 24/02, 3/02, 37/03, 4/04 i 9/04, 32/07)
23. Zakon o visokom sudskom i tužilačkom vijeću (“Službeni glasnik BiH“, br. 15/02, 26/02, 35/02, 42/03, 10/04 i 32/07)
24. Zakon o tužiteljstvu Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik BiH“, br. 42/03, 9/04 i 35/04)
25. Krivični Zakon BiH (“Službeni glasnik BiH“, br. 37/03, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06 i 32/07)
26. Zakon o upravnim sporovima BiH (“Službeni glasnik BiH“, br. 19/02, 83/08 i 88/07)
27. Zakon o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik BiH“, br. 36/03, 26/04, 76/06, 32/07, 76/07, 15/08 i 58/08)
28. Zakon o upravnom postupku (“Službeni glasnik BiH“, br. 29/02 i 12/04, 88/07)

29. Zakon o parničnom postupku pred Sudom Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik BiH”, br. 36/04, 84/07);
30. Zakon o parničnom postupku („Službeni glasnik BiH“, broj: 53/03);
31. Zakon o postupku medijacije (“Službeni glasnik BiH“, broj: 37/04);
32. Zakon o javnim nabavama BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 49/04, 19/05, 52/05, 8/06, 24/06 i 70/06)
33. Pravilnik o podacima, informacijama, dokumentaciji, metodama identifikacije i minimumu drugih pokazatelja neophodnih za efikasno provođenje odredbi Zakona o sprječavanju pranja novca („Službeni glasnik BiH“, broj: 17/05)
34. Zaključak o autentičnom tumačenju zakona, drugih propisa i općih akata (“Službeni glasnik BiH“, broj: 24/04)
35. Zakon o carinskoj tarifi (“Službeni glasnik BiH“, br. 1/98, 5/98, 7/98, 22/98, 31/02, 32/04, 48/05, 76/06 i 39/09)

ODLUKE AGENCIJE ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BIH KOJIMA SE UREĐUJE RAD BANAKA

1. Odluka o superviziji banaka i postupcima Agencije za bankarstvo Federacije BiH (“Službene novine F BiH”, broj: 3/03),
2. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka (“Službene novine F BiH”, br. 3/03, 18/03, 53/06, 55/07, 81/07 i 6/08),
3. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka (“Službene novine F BiH”, br. 3/03, 54/04 i 68/05),
4. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje koncentracijom rizika banaka (“Službene novine F BiH”, br. 3/03, 6/03 ispr., 18/03, 64/03 i 1/06),
5. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka (“Službene novine F BiH”, br. 3/03, 12/04, 88/07 i 6/08),
6. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka (“Službene novine F BiH”, br. 3/03, 31/03, 64/03 i 54/04),
7. Odluka o minimalnim standardima aktivnosti banaka na sprječavanju pranja novca i financiranju terorizma (“Službene novine F BiH”, br. 3/03, 18/04, 5/05 i 13/05),
8. Odluka o izvaji o imovinskom stanju (“Službene novine F BiH”, broj: 3/03),
9. Odluka o minimalnim standardima za poslovanje s osobama povezanim sa bankom (“Službene novine F BiH”, broj: 3/03),
10. Odluka o minimalnim standardima za dokumentiranje kreditnih aktivnosti banaka (“Službene novine F BiH”, broj: 3/03),
11. Odluka o minimalnim standardima sustava interne kontrole u bankama (“Službene novine F BiH”, broj: 3/03),
12. Odluka o minimalnim standardima interne i eksterne revizije u bankama (“Službene novine F BiH”, broj: 3/03),
13. Odluka o uvjetima kada se banka smatra nesolventnom (“Službene novine F BiH”, broj: 3/03),
14. Odluka o postupku za utvrđivanje potraživanja i raspodjele aktive i pasive prilikom likvidacije banaka (“Službene novine F BiH”, broj: 3/03),
15. Odluka o formi izvještaja koje banke dostavljaju Agenciji za bankarstvo Federacije BiH (“Službene novine F BiH”, br. 3/03, 18/03, 52/03, 64/03 ispr., 6/04, 14/04, 54/04, 5/05, 43/07, 55/07, 81/07, 88/07 i 6/08),
16. Odluka o izvještavanju o nesolidnim komitentima koji se smatraju specijalnim kreditnim rizikom (“Službene novine F BiH”, broj: 3/03),
17. Odluka o minimumu obima oblika i sadržaja programa i izvještaja o ekonomsko-financijskoj reviziji banaka (“Službene novine F BiH”, br. 3/03, 64/03),

18. Kriteriji za interno rangiranje banaka od strane Agencije za bankarstvo F BiH ("Službene novine F BiH", br. 3/03 i 6/03 ispr.),
19. Odluka o obračunu kamata i naknada za neaktivne račune ("Službene novine F BiH", broj: 7/03),
20. Odluka o visini i uvjetima dodjele kredita uposlenicima banke ("Službene novine F BiH", br. 7/03 i 83/08)
21. Uputa za licenciranje i druge suglasnosti Agencije za bankarstvo F BiH ("Službene novine F BiH", broj 6/08 –Prečišćeni tekst),
22. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje tržišnim rizicima u bankama („Službene novine Federacije BiH“, br. 55/07, 81/07, 6/08 i 52/08 i 79/09)
23. Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite („Službene novine Federacije BiH“, br. 27/07 i 46/09);
24. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje operativnim rizikom u bankama („Službene novine FBiH“, br. 6/08 i 40/09);
25. Odluka o privremenom mjerama za reprogram kreditnih obaveza fizičkih i pravnih osoba („Službene novine FBiH“, broj: 02/10);
26. Odluka o utvrđivanju visine naknade za obavljanje nadzora nad radom Razvojne banke Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 65/09).

ODLUKE AGENCIJE ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BIH KOJIMA SE UREĐUJE RAD MIKROKREDITNIH ORGANIZACIJA

1. Odluka o uvjetima i postupku za izdavanje odobrenja za rad mikrokreditnoj fondaciji nastaloj promjenom oblika mikrokreditne organizacije („Službene novine Federacije BiH“, broj: 27/07),
2. Odluka o uvjetima i postupku za izdavanje i oduzimanje odobrenja za rad i drugih suglasnosti mikrokreditnim organizacijama („Službene novine Federacije BiH“, broj: 27/07),
3. Odluka o uvjetima i postupku za izdavanje odobrenja za rad i suglasnosti za stjecanje vlasničkih udjela ulaganjem i prijenosom imovine mikrokreditne fondacije („Službene novine Federacije BiH“, broj: 27/07),
4. Odluka o nadzoru poslovanja mikrokreditnih organizacija („Službene novine Federacije BiH“, broj: 27/07),
5. Odluka o obliku i sadržaju izvještaja koje mikrokreditne organizacije dostavljaju Agenciji za bankarstvo Federacije BiH i rokovima izvještavanja („Službene novine Federacije BiH“, broj: 27/07),
6. Odluka o visini i načinu formiranja i održavanja rezervi za pokriće kreditnih gubitaka mikrokreditnih organizacija („Službene novine Federacije BiH“, broj: 27/07),
7. Odluka o ostalim općim uvjetima za poslovanje mikrokreditne organizacije („Službene novine Federacije BiH“, broj: 27/07),
8. Odluka o naknadama koju mikrokreditne organizacije plaćaju Agenciji za bankarstvo Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 27/07),
9. Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite („Službene novine Federacije BiH“, broj: 27/07)

**ODLUKE AGENCIJE ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BIH
KOJIMA SE UREĐUJE RAD LIZING DRUŠTAVA**

1. Odluka o uslovima i postupku za izdavanje i oduzimanje dozvole za obavljanje poslova lizinga („Službene novine Federacije BiH“, broj: 46/09);
2. Odluka o uslovima i postupku za izdavanje i oduzimanje saglasnosti lizing društvu („Službene novine Federacije BiH“, broj: 46/09);
3. Odluka o minimalnim standardima aktivnosti lizing društava na sprječavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti („Službene novine Federacije BiH“, broj: 46/09);
4. Odluka o jedinstvenom načinu i metodu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope za ugovor o finansijskom lizingu („Službene novine Federacije BiH“, broj: 46/09);
5. Odluka o jedinstvenom načinu i metodu obračuna i iskazivanja lizing naknade po ugovoru o operativnom lizingu („Službene novine Federacije BiH“, broj: 46/09);
6. Odluka o obliku i sadržaju izvještaja koje lizing društva dostavljaju Agenciji za bankarstvo Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 46/09);
7. Odluka o minimalnoj visini i načinu formiranja, upravljanja i održavanja rezervi za gubitke i upravljanje rizicima lizing društva („Službene novine Federacije BiH“, broj: 46/09);
8. Odluka o nadzoru lizing društva („Službene novine Federacije BiH“, broj: 46/09);
9. Odluka o naknadama koje lizing društva plaćaju Agenciji za bankarstvo Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 46/09).

PRILOG 3

BILANS STANJA BANAKA U FBiH PO ŠEMI FBA
AKTIVNI PODBILANS

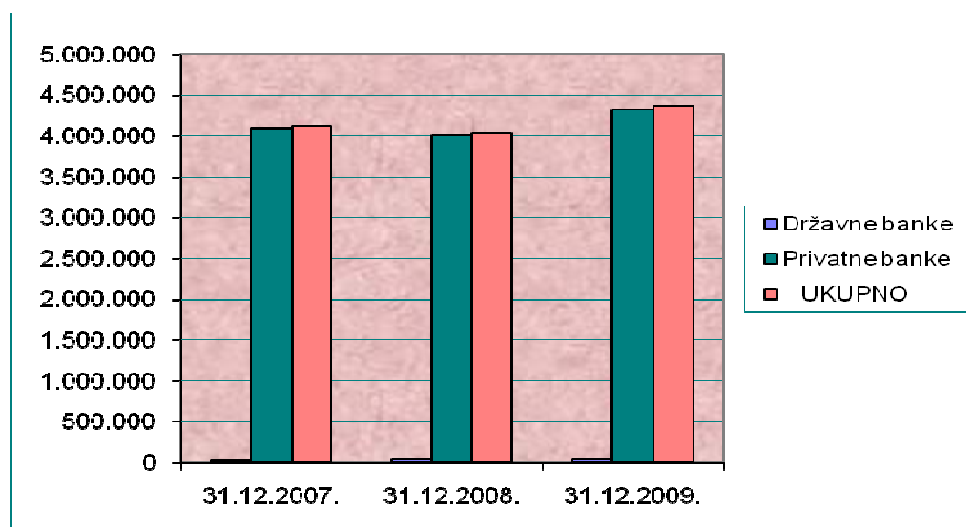
u 000 KM

R.br.	O P I S	31.12.2007.	31.12.2008.	31.12.2009.
	A K T I V A			
1.	Novčana sredstva i računi depozita kod depozitnih institucija	4.894.973	4.207.559	4.782.301
1a	Gotov novac i nekamatonski računi depozita	349.241	417.601	490.171
1b	Kamatonski računi depozita	4.545.732	3.789.958	4.292.130
2.	Vrijednosni papiri za trgovanje	44.361	11.184	12.884
3.	Plasmani drugim bankama	69.314	90.415	111.019
4.	Kreditni, potraživanja po poslovima lizinga i dospjela potraživanja	8.874.984	10.434.377	9.796.800
4a	Kreditni	8.660.593	10.199.978	9.442.455
4b	Potraživanja po poslovima lizinga	168	221	145
4c	Dospjela potraživanja po kreditima i poslovima lizinga	214.223	234.178	354.200
5.	Vrijednosni papiri koji se drže do dospelja	4.204	7.630	106.273
6.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	363.270	442.739	499.440
7.	Ostale nekretnine	41.846	24.768	25.780
8.	Investicije u nekonsolidovana povezana preduzeća	34.390	40.471	42.693
9.	Ostala aktiva	215.938	212.167	336.288
10.	MINUS:Rezerve za potencijalne gubitke	347.358	401.406	480.738
10a	Rezerve na stavke pozicije 4. Aktive	334.139	381.215	458.803
10b	Rezerve na pozicije Aktive osim pozicije 4.	13.219	20.191	21.935
11.	UKUPNA AKTIVA	14.195.922	15.069.904	15.232.740
	O B A V E Z E			
12.	Depoziti	10.190.977	10.461.850	11.045.868
12a	Kamatonski depoziti	9.368.121	9.586.215	10.180.008
12b	Nekamatonski depoziti	822.856	875.635	865.860
13.	Uzete pozajmice - dospjele obaveze	7.376	3.025	2.744
13a	Stanje dospjelih, a neisplaćenih obaveza	0	0	
13b	Stanje neizmirenih - pozvanih za plaćanje vanbilansnih obaveza	7.376	3.025	2.744
14.	Uzete pozajmice od drugih banaka	3.289	3.089	3.089
15.	Obaveze prema vladi	0	0	
16.	Obaveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	1.856.471	2.176.594	1.771.978
16a	sa preostalim rokom dospelja do jedne godine	357.425	793.837	678.608
16b	sa preostalim rokom dospelja preko jedne godine	1.499.046	1.382.757	1.093.370
17.	Subordinisani dugovi i subordinisane obveznice	242.791	267.737	250.483
18.	Ostale obaveze	384.976	520.755	484.451
19.	UKUPNE OBAVEZE	12.685.880	13.433.050	13.558.613
	K A P I T A L			
20.	Trajne prioritetne dionice	26.224	26.136	25.028
21.	Obične dionice	1.018.997	1.091.879	1.145.627
22.	Emisiona ažia	94.739	152.892	143.725
22a	na trajne prioritetne dionice	8.332	8.420	8.420
22b	na obične dionice	86.407	144.472	135.305
23.	Neraspoređena dobit i rezerve kapitala	260.146	307.465	355.707
24.	Kursne razlike	0		
25.	Ostali kapital	109.936	58.482	4.040
26.	UKUPNI KAPITAL (20. do 25.)	1.510.042	1.636.854	1.674.127
27.	UKUPNE OBAVEZE I KAPITAL (19 +26)	14.195.922	15.069.904	15.232.740
	PASIVNI I NEUTRALNI PODBILANS	606.788	626.468	622.094
	UKUPNA BILANSNA SUMA BANAKA	14.802.710	15.696.372	15.854.834

NOVA ŠTEDNJA STANOVNIŠTVA PO PERIODIMA

u 000 KM

	31.12.2007.	31.12.2008.	31.12.2009.
Državne banke	30.469	32.481	35.275
Privatne banke	4.086.820	4.003.184	4.325.926
UKUPNO	4.117.289	4.035.665	4.361.201

KLASIFIKACIJA AKTIVE I VANBILANSNIH RIZIČNIH STAVKI
na dan 31.12.2009. godine

- AKTIVNI BILANS -

u 000 KM

R. br.	STAVKE AKTIVE BILANSA I VANBILANSA	K L A S I F I K A C I J A					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Kratkoročni krediti	1.709.155	430.652	13.586	5.615	0	2.159.008
2.	Dugoročni krediti	5.946.822	1.018.083	223.655	95.032	0	7.283.592
3.	Ostali plasmani	272.736	3.894	29	34	0	276.693
4.	Obračunata kamata	41.869	19.924	4	0	0	61.797
5.	Dospjela potraživanja	76.092	110.275	64.236	101.977	0	352.580
6.	Potraživanja po plaćenim garancijama	417	141	1.062	0	0	1.620
7.	Ostala aktiva	5.546.897	24.501	2.279	664	3.847	5.578.188
8.	STAVKE AKTIVE BILANSA UKUPNO:	13.593.988	1.607.470	304.851	203.322	3.847	15.713.478
	a) Plative garancije	313.383	56.709	861	570	0	371.523
9.	b) Činidbene garancije	465.329	80.139	953	1.723	0	548.144
10.	Nepokriveni akreditivi	31.147	11.013	0	0	0	42.160
11.	Neopozive kreditne obaveze	1.245.393	49.336	1.077	586	7	1.296.399
12.	Ostale potencijalne obaveze	13.036	100	150	0	0	13.286
13.	STAVKE VANBILANSA UKUPNO:	2.068.288	197.297	3.041	2.879	7	2.271.512
14.	UKUPNO STAVKE BILANSA I VANBILANSA (8 + 13)	15.662.276	1.804.767	307.892	206.201	3.854	17.984.990
15.	Opšti kred.rizik i Potencijalni kred.gubici (r.br.14 X % gubitaka)	205.159	136.973	72.970	115.703	3.847	534.652
16.	Već formirane Opšte rezerve (A) i Posebne rezerve (B,C,D,E)	205.186	136.973	72.972	115.703	3.847	534.681
17.	VIŠE (MANJE) formiranih rezervi (R.br.16. - R.br.15.) + ili -	27	0	2	0	0	29

BILANS USPJEHA

u 000 KM

ELEMENTI	OSTVARENO 31.12. 2008.		OSTVARENO 31.12.2009.		INDEX 4 : 2
	Iznos	učešće u ukupnom prihodu	Iznos	učešće u ukupnom prihodu	
PRIHODI					
Prihod od kamata	946.177	113%	918.692	113%	97
Kamatni troškovi	427.313	51%	396.702	49%	93
Neto kamatni prihodi	518.864	62%	521.990	64%	101
Prihod od naknada i ostali operativni prihodi	317.510	38%	293.010	36%	92
UKUPNI PRIHOD	836.374	100%	815.000	100%	97
TROŠKOVI					
Rezerve za potencijalne gubitke	157.552	19%	225.939	28%	143
Troškovi plaća i doprinosa	243.089	29%	248.716	31%	102
Troškovi fiksne aktive i režije	151.159	18%	158.884	20%	105
Ostali troškovi	211.662	25%	175.938	22%	83
UKUPNI TROŠKOVI (bez kamata)	763.462	91%	809.477	99%	106
NETO PRIHOD PRIJE POREZA	72.912	9%	5.523	1%	8
Porez na prihod	22.873	3%	5.514	1%	24
NETO PRIHOD	50.039	6%	9		

UPOREDNI PREGLED O STANJU I ADEKVATNOSTI KAPITALA

AKTIVNI PODBILANS

u 000 KM

R.br.	O P I S	31.12.2007.	31.12.2008.	31.12.2009.
1	OSNOVNI KAPITAL BANKE			
1.a.	Dionički kapital, rezerve i dobit			
1.1.	Dionički kapital - obične i trajne priorit.nekumulat. dionice -novčane uplate	1.029.756	1.102.636	1.155.790
1.2.	Dionički kapital - obične i trajne priorit.nekumulat. dionice -uložene stvari i prava	12.550	12.550	12.550
1.3.	Iznos emisionih ažia ostvarenlh pri uplati dionica	94.739	152.892	143.725
1.4.	Opšte zakonske rezerve (rezerve propisane zakonom)	65.945	84.319	78.317
1.5.	Ostale rezerve koje se ne odnose na procjenu kvaliteta aktive	128.882	168.927	198.985
1.6.	Zadržana – neraspodijeljena dobit iz prethodnih godina	130.354	134.220	161.562
1.a.	UKUPNO (od 1.1. do 1.6.)	1.462.226	1.655.544	1.750.929
1.b.	Odbitne stavke od 1.a.			
1.7.	Nepokriveni gubici prenešeni iz prethodnih godina	65.908	73.464	82.324
1.8.	Gubitak iz tekuće godine	8.156	38.938	52.966
1.9.	Knjigovodstvena vrijednost vlastitih (trezorskih) dionica u posjedu banke	2	81	595
1.10.	Iznos nematerijalne imovine	52.089	60.311	63.119
1.b.	UKUPNO (od 1.7. do 1.10.)	126.155	172.794	199.004
1.	IZNOS OSNOVNOG KAPITALA: (1.a.-1.b.)	1.336.071	1.482.750	1.551.925
2	DOPUNSKI KAPITAL BANKE			
2.1.	Dionički kapital - obične i trajne priorit.kumulat. dionice -novčane uplate	2.917	2.829	2.829
2.2.	Dionički kapital - obične i trajne priorit.kumulat. dionice -uložene stvari i prava	0	0	
2.3.	Opšte rezerve za kreditne gubitke na kategoriju A – Dobra aktiva	197.782	230.596	205.186
2.4.	Iznos obračunate dobiti u tekućoj godini revidirane i potvrđene eksternom revizijom	93.945	74.543	49.186
2.5.	Iznos dobiti za koju je FBA izdala rješenje o privremenoj obustavi raspodjele	0	0	0
2.6.	Iznos subordinisanih dugova najviše 50% iznosa Osnovnog kapitala	191.575	211.360	184.093
2.7.	Hibridne konvertibilne stavke - najviše do 50% iznosa Osnovnog kapitala	0	0	0
2.8.	Iznos stavki-obaveza trajnog karaktera bez obaveze za vraćanje	50.855	56.377	66.390
2.	IZNOS DOPUNSKOG KAPITALA: (od 2.1. do 2.8.)	537.074	575.705	507.684
3	ODBITNE STAVKE OD KAPITALA BANKE			
3.1.	Dio uloženog dioničkog kapitala koji je po ocjeni FBA primljena, a precjenjena vrij.	0	0	0
3.2.	Ulozi u kapital drugih pravnih lica koji prelaze 5% visine Osnovnog kapitala banke	16.036	16.036	16.036
3.3.	Potraživanja od dioničara sa znač. glas.pravom - odobrena suprotno propisima	0	0	0
3.4.	VIKR prema dioničarima sa znač. glas. pravom u banci bez saglasnosti FBA	0	3.422	0
3.	IZNOS ODBITNIH STAVKI OD KAPITALA BANKE: (od 3.1. do 3.4.)	16.036	19.458	16.036
A.	IZNOS NETO KAPITALA BANKE (1.+2.-3.)	1.857.109	2.038.997	2.043.573
B.	RIZIK PONDERISANE AKTIVE I KREDITNIH EKIVALENATA	10.740.880	12.301.441	11.786.614
C.	POR (PONDERISANI OPERATIVNI RIZIK)		130.975	882.928
D.	PTR (PONDERISANI TRŽIŠNI RIZIK)		0	0
E.	UKUPNI PONDERISANI RIZICI B+C+D	10.740.880	12.432.416	12.669.542
F.	STOPA NETO-KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA) (A.:B.) X 100	17,3%	16,4%	16,1%

BROJ ZAPOSLENIH RADNIKA PO BANKAMA

R.br.	BANKA	31.12.2007.	31.12.2008.	31.12.2009.
1	BOR BANKA dd SARAJEVO	42	45	51
2	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd Sarajevo	145	171	185
3	FIMA BANKA dd SARAJEVO	101	149	133
4	HERCEGOVACKA BANKA dd MOSTAR	93	87	77
5	HVB CENTRAL PROFIT BANKA dd SARAJEVO	465		
6	HYPO ALPE ADRIA BANK dd MOSTAR	550	626	600
7	INTESA SANPAOLO BANKA dd BiH	479	501	514
8	INVESTICIJSKA BANKA FBiH SARAJEVO	104		
9	INVESTICIONO KOMERCIJALNA BANKA dd ZENICA KOMERCIJALNO INVESTICIONA BANKA dd VELIKA KLADUŠA	154	179	174
10		65	67	68
11	NLB TUZLANSKA BANKA dd TUZLA	472	507	473
12	POŠTANSKA BANKA dd SARAJEVO	97	119	111
13	PRIVREDNA BANKA dd SARAJEVO	163	175	195
14	PROCREDIT BANK dd SARAJEVO	831	888	662
15	RAIFFEISEN BANK BH dd SARAJEVO	1.543	1.745	1.669
16	SPARKASSE BANK dd SARAJEVO	326	379	426
17	TURKISH ZIRAAT BANK dd SARAJEVO	129	149	152
18	UNA BANKA dd BIHAĆ	59	59	56
19	UNI CREDIT BANKA BH dd MOSTAR	840	1.418	1.389
20	UNION BANKA dd SARAJEVO	179	175	175
21	VAKUFСКА BANKA dd SARAJEVO	184	204	212
22	VOLKSBANK BH dd SARAJEVO	340	354	334
	UKUPNO	7.361	7.997	7.656